

PND - N.Iorga - II -

1931- 1934 - 1935

PND - N.Iorga - II -	1
1931- 1934 - 1935.	1
-----	4
Guvern Iorga-Argetoianu .Legislatura I .Sesiunea extraordinară.iun.- iul'31.	4
-----	5
1.) M.I.Costian,Regele Carol II si partidele politice,1933.	5
▣ Criza guv.GGMironescu . apr.'31.	5
▣ Guvernul Iorga -Argetoianu , apr.'31.	6
2.) "Doi ani de Restauratie " Senzaționalele destăinuiri ale lui Iorga .(prezentare).	6
3.) "Nicolae Iorga " Alex.Topliceanu , "Parlamentul românesc", mai 1931, p 9- 12.	7
4.) Omagierea lui Iorga ,la 60 de ani , în Cameră și Senat , 18 iunie 1931.	8
Sadoveanu / 1931.	12
▣ "Forme fără fond"	12
▣ Sămănătorismul.	12
▣ Guvernul Iorga.	13
5.) Octavian Goga (P.P.-Averescu) , discurs la Mesaj, 25 iunie 1931.	14
▣ Nicolae Iorga (portret politic)	15
Goga -Iorga / '31.	15
▣ Iorga - Ardelenii.	15
6.) Teodor Mihali (PND ?) , discurs la Mesaj, 25 iun.'31.	16
▣ Guvernul Iorga.	17
7.) George Grigorovici (PSD) , discurs la mesaj, 26 iun.'31.	17
8.) dr N.Lupu (PȚ) , discurs la mesaj , 30 iun.'31.	18
▣ Iorga	18
9.) I.Petrovici (ex-PP, ex-PNȚ, "Neînregimentății ") , discurs la mesaj, 1 iul.'31.	18
▣ Guvernul Iorga - guvern de autoritate.	18
▣ De ce Iorga ?	19
10.) Emil Ottulescu (Liga "Vlad Țepeș " , raportor la Răspuns la mesaj) ,	19
▣ Guvernul Iorga.	19
▣ Parlamentul.	20
▣ Majoritățile.	20
11.) Nicolae Iorga * , prim-ministru, ministrul Instrucțiunii publice și culte,	20
▣ Mărturisire de credință: în serviciul Suveranului	20
▣ Mărturisire de istoric.	21
▣ Căderea guvernului PNȚ.	21
▣ Încercarea lui Titulescu.	21
▣ Titulescu : Tratatul interpartidiste	23
▣ Parlamentul.	24
▣ Principele Carol - Iorga.	24
▣ Guvern Iorga.	25
▣ Partidele.	25
▣ Învățămînt.	25
▣ Ardealul, ardelenii.	26
▣ Mentalitățile , învățătura , vîrstele, experiența.	27
▣ România patriarhală.	27
▣ Programul de guvernare	27
12.) I.Th.Florescu (PNL-3) , discurs la mesaj, 2iul.'31.	28
▣ Jandarmul.	28
▣ Guvern de uniune națională.	28
▣ Guvern de profesioniști	29
▣ Iorga - Argetoianu.	29
▣ C.Stere.	29
▣ Apostolul, moralistul, savantul , Iorga	29
▣ Guvernul Iorga.	30

13.) M.Manoilescu ("migrator" , ex-PNȚ, ex- PP; ministru la Comerț și industrie) ,...	30
▫ Iorga.....	31
-----	31
Guvern Iorga-Argetoianu .Legislatura I.Siunea ordinară 1931/ 1932.....	31
-----	31
14.) Victor Iamandi (PNL) , discurs la mesaj, 25 nov.'31.....	31
▫ Iorga : ideea de partid.....	31
▫ Mesianismul lui Iorga.....	32
▫ Marile reforme : împrăștierea, votul universal.....	33
▫ "Profețiile " lui Iorga.....	33
▫ <Pericol de revoluție > !?.....	33
▫ Viabilitatea partidelor.....	33
▫ Regimul hibrid Iorga-Argetoianu.....	33
15.) C.Ifrim * (raportor la Mesaj) , discurs –concluzie , 3 dec.'31.....	34
▫ Partidul Naționalist Democrat.....	34
▫ Iorga.....	35
16.) Iorga ,(prim ministru, ministru Instrucțiune, Culte, Artă) discurs – final.....	36
▫ Partidele.....	36
▫ Moravuri politice.....	36
▫ Mitică ; miticisme.....	37
▫ "Specialiști " versus "agenți electorali".....	37
▫ Programul de guvernare.....	38
▫ Constituție, constituționalism	39
▫ Politica externă.....	40
▫ Legiferarea.....	40
▫ Stil oratoric	40
17.) Traian Dimitriu -Șoimu , la conversiune, 4 mart.'32.....	41
18.) G.Ștefănescu-Goiceanu (PT-Lupu) , la conversiune , 5 , 6 martie '32.....	41
▫ Legea apărării vetrei țărănești.....	41
19. Iorga / martie '32.....	42
▫ "Eu sunt eu, dar nu sunt eu... ".....	42
20.) I.Florea (majoritar,iorghist ?) , "Cazul Romulus Boilă" , 12 mart.'32.....	42
21.) Voicu Nițescu , Ion Mihalache , Eduard Mirto (PNȚ)"Cazul Romulus Boilă " ,.....	43
14 martie '32.....	43
-----	43
Căderea guvernului Iorga.....	43
Eșecul lui Titulescu	43
Guvern de alegeri, Al.Vaida -Voevod.....	43
-----	43
22. Primele reacții la căderea guvernului Iorga , 1-2 iun.'32.....	43
23.) "Domnul prof.Iorga începe lupta " , 7 iun.'32.....	44
Iorga / 7 iun.'32.....	45
▫ Guvernul Vaida	45
24.) "Între d-nii Iorga și Argetoianu " , 31 iul.'32.....	45
25.) Pamflet politic : "Opera și testamentul d-lui Iorga " , iul.'32.....	45
26.) Rezultatul alegerilor din aug.'32.....	47
-----	47
Guvern Vaida Voevod.Legislatura II .Sesiunea extraordinară .10aug - 11 oct.'32.....	47
-----	47
27 a) M.Manoilescu (Camera de Comerț și Industrie) , discurs la mesaj, 17 aug.'32. .47	47
▫ Guvernul Iorga- Argetoianu.....	47
27.b) prof.C.Rădulescu -Motru (PNȚ, Raportor) , discurs -concluzie, Senat, 24	
aug.'32.....	48
▫ Răspunsul la Mesaj.....	48
▫ Iorga-Argetoianu.....	48
▫ Constituționalism.....	48
▫ Regele.....	49
28.) C.Toma (PNL-2) , discurs la mesaj, //despre Iorga: "Doi ani de Restaurație" // , 31	
aug.'32.....	49
29.) V.Rădulescu (raportor, PNȚ) , discurs -concluzie dezbateri mesaj, Cameră, 1	
sept.'32.....	49

30.) Al.Vaida -Voevod (prim.ministru) , discurs-concluzie la dezbateri mesaj, Cameră, 2 sept.'32.....	50
31.) M.I. Gheorghiu (PND -Iorga) . intervenție , la ajustări la legea bugetului, Cameră, 19 sept.'32.....	50
32) M.I.Gheorghiu (PND) , intervenție, la legea de reglementare a plantării viilor , Cameră, 22 sept.'32.....	51
▫ Pseudo - țărănismul PNȚ	51
33.) I.Vasilii -Oituz (LANC) , intervenție la Legea control avere și apărarea onoarei, 23 sept.'32.....	51
34.) I.Z.Codreanu (G de F) , la legea controlul averii... // despre Iorga // , 24 sept.'32	51
▫ Biografie politică.....	52
35.) M.I.Gheorghiu (PND) , la Legea control avere și apărarea onoarei , Cameră, 27 sept.'32.....	52
▫ Povestea Legii.....	52
▫ Profitorii puterii.....	53
36.) M.I.Gheorghiu (PND) discurs la Conversiune , ?oct. '32.....	53
▫ Legea GGMironescu.....	54
▫ Experții străini și conversiunea.....	54
Iorga / oct.'32.....	55
▫ Declarația PND.....	55
37.) "D.Iorga și problema antisemită " , declarație , 6 oct.'32.....	55
-----	57
Guvern Maniu, Legislatura II .Sesiunea ordinară , 16 nov.'32 – 18 ian.'32.....	57
-----	57
38.) N.Iorga , Comunicare, interpelare : Titulescu în politica țării , Senat, 17,24 nov.'32	57
-----	57
▫ Interpelare lui Titulescu, Senat , 24 nov.'32.....	58
▫ Tratatul cu Rusia.....	58
▫ Suspiciunile Franței.....	58
▫ Diversiunile de presă.....	58
▫ Negocierile româno –sovietice.....	60
▫ ianuarie, 5-13 ' 32, Riga *.....	61
▫ Presiunile asupra guv.Iorga.....	61
▫ Continuarea contradicțiilor.....	63
▫ Rolul nefast al lui Titulescu în căderea guvernului Vaida.....	64
Titulescu / 24 nov.'32.....	65
▫ Aliații și tratativele.....	65
▫ Nicolae Iorga / Senat , 1 dec.1932.....	66
▫ Biserica românească.....	66
▫ Armata românească.....	67
▫ Rostul partidelor politice in război ?.....	67
▫ Politica în Provinciile unite.....	67
▫ Ardealul.....	68
▫ Vechiul Regat.....	68
39.) N.Iorga , Interpelare : pactul cu sovieticii ; propag,revizionistă , 8 dec . '32.....	68
-----	68
Guvern A.Vaida –Voevod .Legislatura II.Sesiunea ordinară , 18 ian- 13 apr.'33.....	69
-----	69
40.) M.Gheorghiu (PND) , p.d.v.,la diverse legi , Cameă, ian.-apr.'33.....	69
41 a) Congresul general al Ligii Culturale, Călărași, 5 iun.'33.....	69
41.b) N.Iorga , expozeu la șed. Comit.Executiv al PND, 16 iul.'33.....	69
▫ Raportul cu Coroana.....	69
▫ Partidul Național Liberal.....	70
▫ Guvern de concentrare !.....	70
42.) N.Iorga , interviu : curentele extremiste , 12 aug.'33.....	71
▫ Sașii hitleriști.....	71
▫ Guvernul Vaida - extremism dreapta.....	71
▫ "Numerus clausus ".....	71
43.) N.Iorga , interviu : situația politică , 6 oct.'33.....	72
▫ Sașii	72
▫ Lipsa de educație.....	72

▣ Misticismul popular.....	72
▣ Dictatură ?.....	72
▣ Guvernare de partid !.....	73
▣ Supărarea personală !.....	73
▣ Carol – Iorga.....	73
.....	74
Guvern IG Duca .14 nov.'33.....	74
Alegeri .20,21 dec.'33.....	74
.....	74
44.) N.Iorga .Criza .Guvernul IG Duca , nov.'33.....	74
▣ Partidele politice și criza.....	74
" Parlamentul românesc " / 19 nov.'33.....	74
▣ Febra politică	74
▣ Consultările.....	74
▣ Partidele și noul guvern, 15 nov.'33.....	74
45.) N.Iorga* - PND participă la alegeri ? Nici o informație ! , 20-30 dec.'33.....	75
*Notă.....	75
▣ Contra urii între popoare.....	75
46.) N.Iorga, Expozeu -program, șed.Com.Executiv P.N.D , 22 ian.'34.....	76
▣ Regruparea partidelor politice ?.....	76
▣ PND - tradiție și valoare.....	76
▣ Corporatismul ?.....	77
▣ Monarhia	77
▣ Guvernul.....	77
.....	77
Guv.Gh.Tătărăscu - Legislatura I .Sesiunea ordinară .1 febr. - 1934.....	77
.....	77
47.a.) Inaugurare Parlament Mesajul Regal .Omagierea lui IG Duca , 1 febr.'34.....	77
47.b) Vasile Marin , <i>Crez de generație</i> , Colecția " Europa, Munchen, 1977 ,.....	77
▣ Scrisoare către N.Iorga ,(p. 79-84).....	77
48.a.) Validări în Senat , 9 febr.'34.....	81
▣ Scandal, calomniile reciproce.....	81
48.b.) Iorga - discurs , Senat , 24 febr.'34.....	81
48.c.) ACCuza , discurs la mesaj , 2 mart.'34.....	81
▣ Generațiile "naționaliste".....	81
▣ Partidul Naționalist Democrat.....	81
▣ Partidul Naționalist Democrat.....	82
49) Nicolae Iorga (PND) , despre minorități , Senat , 9 martie '34.....	83
50.) Iorga - despre armată , vitejia românească (anchetă parlamentară) , mart-'34. 83	83
▣ Vitejia românească.....	83
.....	83
Guv.Gh.Tătărăscu - Legislatura I .Sesiunea a II-a ordinară .15 nov.'34 - 20 apr.'34. 83	83
.....	83
51.) N. Iorga , discurs comemorativ : 1 dec. 1918, Senat, 1 dec.'34.....	83
▣ I.Inculeț (Interne) , d.Iuca (subsecretar de stat) V.Alimănișteanu (raportor) ,... 85	85
▣ la <i>Statutele BNR, Victor Antonescu</i> (Finanțe) , M.Romniceanu (raportor)..... 85	85
▣ N.Iorga , interpelare : zvonuri despre modificarea Constituției și suprimarea..... 85	85
.....	85
Vacanța parlamentară.....	85
.....	85
52.) D.I.Suchianu, <i>Polemica Iorga -Giurescu</i> , / chestiuni istoriografice / 24 iun.'35	85
.....	85
.....	85
Guvern Tătărăscu .Legislatura PNL. Sesiunea a III-a ordinară , 15 nov.'35 - apr.'36 85	85
.....	86

Guvern Iorga-Argetoianu .Legislatura I .Sesiunea extraordinară.iun.-iul'31

1.) M.I.Costian,Regele Carol II si partidele politice,1933

[L.D. Vezi fisier **Etică și Carol II** ,pentru context]

Atentie ! exemplul de scris istorie de pe pozitii partizane.

Costian trece în revistă "**crizele guvernamentale**" din unghiul partizanatului **pro- sau anti-Carol**.Adică de culise, de bârfe, de orgolii.

Episoadele tratate din p.d.v.al moravurilor și mentalităților politice.]

[.....]

▣ **Criza gov.GGMironescu**

▣ **Guvernul Iorga –Argetoianu**

Costian/

▣ **Criza gov.GGMironescu . apr.'31**

- **Dificultățile lui Mironescu** care se confrunta cu opoziții /din partea PNL.

\din partea propriului partid,"ardelenii- "maniștii"

"Domnul Maniu ,deși plecat în străinătate,spre a da impresia că nu face greutăți guvernului,

avea grijă să trimită mereu ,prin devotații săi,

săgeți care înveninau raporturile între cele două fracțiuni.

Țărăniștii răbdau [**LD: și ei erau divizați- steriști, iunianiști**] ,însă,toate atacurile, punînd mereu înaintea unitatea partidului;dar,în cele din urmă,**obosiți de o guvernare** de doi ani și jumătate în care au avut atîtea **zbuciumări**,aproape doreau să părăsească puterea și ,

trecînd în opoziție să se poată reface,clarificîndu-se neînțelegerile din partid "

Trebuia doar un pretext,și el s-a ivit cu ocazia respingerii unei Legi ,

propuse de Manoilescu (Industr.)...lucrurile s-au precipitat.

Carol persevera in dorința de a forma **guvern de "concentrare"**

Dar:

-**Goga, Gh.Brătianu si dr.Lupu** erau pe punctul de a încheia un "acord";

-**Duca**,deși voia guvernarea numai ptr. PNL,era dispus să trateze;

-**Mironescu**,pentru a ușura situația,demisionează;

-**Titulescu**(singurul în afara partidelor) este chemat pentru tratative;

- **Partidele** se temeau ca Titulescu ,după eșec, să nu propună guvern de

"personalități" ,minînd statutul partidelor !

-**Duca** duce tratative să atragă PNTJ la solidaritate (ceea ce este dificil datorită

disensiunilor din PNTJ), pentru a contracara influența "georgiștilor" !

- **In PNTJ: / Stere si Iamandi** vor să se rupă de "ardelenii";

/ **Mironescu** vrea să sprijine pe Titulescu

/ **Vaida** cere partidului să răspundă cererii regelui

/ **Maniu** este în străinătate și...

- **Organiz. județene** ale tuturor partidelor sunt mari nemulțumiri legate de perspectiva alegerilor,locurilor în parlament , într-o atare eventualitate

- **Șefii de partid**,în tratativele cu Titulescu,cer cît mai multe mandate pentru partizani!

- **Averescu** (cu opiniile cunoscute la '26 si '30),dă mîna liberă lui Goga să ;

Carol îi invită pe toți și le adresează un apel pentru guvern de "Uniune Națională" , dîndu-le termen de **24 ore**.

Dar:

- **Iorga**,la început contra,acceptă soluția Carol;

- **Lupu,Gh.Brătianu,Goga**,nu acceptă,

pe motiv că nu sunt tratați egal cu PNL-ducist si PNTJ

-**Titulescu** propune "**guvern neutru**",de alegeri ...-Toți acceptă guvern neutru ...

Dar::

-**Titulescu** se gîndește la un partid "tampon",avînd în vedere dușmăniile "de moarte" ,

de peste un deceniu, dintre PNL și PNT.

...și așa ajunge la soluția ca **el să prezideze guv.**, iar **vice- președ. să fie Iorga**, cu **păstrarea Parlamentului PNT, Maniu fiind de acord.**

Dar:

-**Suveranul** dorește în guvern pe Argetoianu!

-**Maniu** nici nu vrea să audă!

-**Argetoianu** vrea alt Parlament !

-**Titulescu** și-a depus mandatul !

Carol I-a numit pe Iorga !

(pag.73-82)

Costian /

▣ **Guvernul Iorga -Argetoianu , apr.'31**

"Pentru mulți, **rolul ce se da d-lui Argetoianu** a apărut de neînțeles, (trimite la Iorga), ținând seama că, **la întoarcerea în țară a Prințului Carol ,d.Argetoianu telefonase din străinătate lui Vint. Brătianu, că e alături de el și de partid** în hotărîrea ce vor lua. Aceasta nu a împiedicat pe **acelaș domn Argetoianu** ,ca, la întoarcerea sa în țară , să se prezinte în audiență Suveranului ,**punîndu-se la dispoziția sa."**

"Guvernul format la 19 apr.[...] a fost **o adevărată surpriză.**

El constituia **replica pe care Regele o dădea partidelor politice**, care nu au înțeles să răspundă la apelurile ce li s-au adresat și era ,în același timp **o lecție pentru ele** , arătînd că **țara se poate conduce** la nevoie și cu un guvern **în afara partidelor"**

Dar :

-**I.Cămărășescu**, propus la Interne, nu primește aprobarea PNT și renunță;

-**M.Manoilescu**, (recent membru PNT) este exclus;

-**Argetoianu** ,avînd ambiții mari, primește Finanțele :

"Dacă acest guvern a fost pentru țară o surpriză ,

el a fost **pentru partidele politice un adevărat pericol [...]"**

"<Guvernul Iorga -Argetoianu trebuie să cadă cît mai curînd ,spre binele partidelor politice> acesta a fost consemnul", chiar dacă ,**declarativ, s-au angajat să-l sprijine.**

Guv. era considerat **"provizoriu"**.

-**Duca**, sprijină guv. în cartel electoral...

-**Maniu** a și început, imediat, ofensiva...

Costianu / 'apr.'31

2.) **"Doi ani de Restaurație " Senzaționalele destăinuri ale lui Iorga .** (prezentare)

" Dimineața" , 28, nr. 9804, 22 iul.'32.

[LD: O broșură, un fel de spovedanie politică, cu mare talent pamfletăresc.

Schițează portrete și caricaturi , caracterizări vii, destăinuri interesante.

Atenție LD : trebuie să-ți procuri **"Sfaturi pe întunec "** conferințele radiofonice ale lui Iorga din perioada 1931- 1940]

Iorga / retro'30. Restaurație.

< În politică pornești de la o idee și ești silit să ajungi la alta .>

(apropo de faptul că nu s-a reușit guv. de uniune)

Iorga / retro'30

Titulescu .

"Ministrul nostru la Londra , **prieten** al tuturor **marilor conducători** de popoare cu cari întreține abile legături de camarad , **oaspete bine venit la Geneva** , [...]

este un **intelectual rafinat** , care **curtenește pentru a fi curtenit**, care urmărește,

înainte de toate , **un huzur unit cu toate avantajile rămîinerii în scenă**,

care **ar vrea să fie cel dintîiu în România** ,

cu condiția ca **toți să-l servească și nimeni să nu-i ceară nimic.**

Alintat și alintîndu-se , distrîndu-se însuși cu spectacolul plin de surprize pe care și-l

regizează admirabil , **al doilea <European>** , ca succesor al lui Take Ionescu ,

pe care l-a utilizat cu o perfectă dezinvoltură, pare a fi pentru Suveran

omul împrumuturilor sigure și al unui **prestigiu superior** ,

capabil de a impune tăcere și unei **prese** pe care , desigur, numai farmecul său personal

i-o păstrează de **o credință nezguduită** [...]

Are o singură dorință : aceea **de a fi văzut** , din cînd în cînd, la descinderea din Europa ,
pe acest pămînt de prostie [...]"

Iorga / retro'30

Argetoianu

" **Omul acesta** [...] fostul meu camarad de luptă politică , n-are , în ce privește viitorul, speranțe prea mari.[...] Omul acesta , de **mari calități**, care ambiționează , firește, rolul care se potrivește cu **temperamentul său** , și e **tare pe un crez pur materialist** , în serviciul căruia pune **abilități neobișnuite de vechi diplomat** , caută sus o bază pe care încă n-a găsit-o , și-l doare .[...]

Iorga / retro '30

GMironescu

" **Om cult și bogat** , de **maniere moldovenești** alese, **profesor** la Facultatea de Drept din București , fără să fie prea mult legat de Universitate , fostul **amic al lui Take Ionescu** , venit prin fuziune [**PNR + PND-Iorga**] la d.Maniu **și rămas**, la desfacere de mine în lotul , mai promițător al acestuia, e un **om de resurse** încă nebănuite ; fără pretenții, știe să lucreze cu acel **instinct al realităților**, care nu se poate ignora și nu trebuie bruscate , natural la acest **urmas de răzeși vasluieni** [...]
Un zîmbet , mai mult sau mai puțin sincer, al aceluia pe care regele îl numește <**cuconul Jorj**> , reușește mai mult decît un lung șirag de silogisme juridice de <doctor > transilvan ale d-lui Maniu .E un **om de intimitate** , și genul acesta nu pare să displică Suveranului "
Iorga / 1930

3.) "Nicolae Iorga " Alex.Topliceanu , "Parlamentul românesc", mai 1931, p 9- 12

[Profil moral-politic, recurs istoric]

Iorga .

Conservator.... Cînd a simțit pîntenul primei patimi politice, s-a simțit atras de gruparea intelectualilor junimiști .Ca istoric, Iorga trebuia să înceapă prin a fi conservator ;

Junimist .Ca intelectual neastîmpărat - trebuia să fie junimist .Tovărășia nu a ținut mult.

Antisemit Tot din cauza pasiunii istorice, Iorga a juns antisemit .Nu din calcul, ci sufletește. Istoricul a văzut o vreme în "ovrei" , dușmanii cei mai periculoși .

... 1907 .Ani în șir, **Iorga și ACCuza au format un tot** , spre care erau ațîntite privirile tineretului .(Fusese ales prima oară deputat .)

Antisemitismul lui diferea de al lui Cuza: era manifestarea unui patriotism activ și ofensiv, național (al lui Cuza era internațional, pătimaș, aversiune sufletească)

Semănătorist.Părintele țărănismului idealist , romantic.

Vindecat de antisemitism, Iorga a vrut să-și facă un partid , extras din mișcarea culturală.Mulți au trecut prin partidul lui. Toți l-au părăsit și au mers la alte partide, fie ca să-și facă un rost, fie pentru că nu i-au suportat tirania profesorală.

Gazetar . Articolele sale zilnice din timpul războiului,de la Iași, - lacrimi, îngrijorare , durere , - sunt cele mai frumoase din viața sa.

Scrie zilnic.Scrie enorm.Este sincer totdeauna.Talent formidabil, vervă îndrăcită.

Temperament irascibil și pătimaș, el atacă cu violență azi, ceea ce ridicase în slavă ieri.

Pe cine nu a lăudat , pe cine nu a atăcat Iorga ?!

... Cu toate acestea, el nu este "gazetar" , este mai mult de atît .

Orator.Parlamentar de peste 30 de ani (1907), în Cameră avea "banca sa" ;

dădea impresie de spontaneitate , vorbea liber, cu digresiuni largi și numeroase; fraze lungi, întortochiate ,fără să piardă șirul , totdeauna întregi !

Fiecare pasaj, fiecare fiecare cuvînt, e o frîntură de gîndire .

Discursul întreg -o pagină vie și remarcabilă, pentru țara și poporul său.

O întrerupere- îi dădea prilejul unor incursiuni istorice sau a unui atac , replică usturătoare,violentă, directă.

Cînd se simțea jignit, devenea tragic, dramatic, disproporționat chiar .

Și pe cine nu a atăcat el ?!: Lupu , Filipescu, Argetoianu, Stere ,

Defecte.Slăbiciuni. Voia să fie mereu admirat ; se supăra de orice contrazicere .

Prim ministru ! Își dorise mult.Merita .Păcat de vremurile grele.

Retro / 1919 .

Iorga.

... Căzuse **gub.Federației , Vaida**.Partidele care îl formaseră, erau gata să se unească într-un **partid mare** , de stînga.Maniu, Mihalache, Nistor, Inculeț, Lupu ,Vaida , aveau nevoie de un "nume mare" , de o "firmă" : **Iorga**.Tratativele erau pe sfîrșite .

Mihalache redactase punctele **.Iorga își dăduse consimțămîntul scris.**

.... A doua zi, în ziarul "Țară Nouă " **o gafă** : apărea o cronică ireverntioasă (amînată) la o lucrare dramatică a profesorului **.Iorga a rupt pactul politic**

"Federația" s-a prăbușit dintr-o cronică dramatică

... Iorga **a rîvnit locul lui Maniu și Mihalache** , pentru a fi **șeful unui partid politic real**, crezînd că sunt de-ajunse un cap genial, un orator de înaltă clasă, un gînditor, un îndrumător de generații !

Prezent / 1931

Iorga .

... **Pe ACCuza** îl consideră , acum , un bătrîn maniac, îl compătimizește (Cuza îl consideră pe Iorga un "renegat", îl exasperează , îl sîcîie) .

Iorga ar fi vrut să i se uite acel trecut de tinerețe, pentru că voia să fie lăudat de presă și presa , la noi...

... **Partid politic puternic**, Iorga n-a putut să-și facă.E prea "mare" ca să se lase sfătuit, e prea "sus" pentru a se consulta cu ații .Are noroc, în guvern, de Argetoianu.

... Multe a iertat și uitat Iorga , dar nu și faptul că i s-a confiscat țărănismul.

De asta îl considera vinovat pe **Mihalache**, și nu- l va ierta niciodată.

La preluarea guvernului, putea publica **dizolvarea parlamentului** în M.O.

Dar a vrut să se răzbuie : a convocat Parlamentul, pe toți cei vinovați că i-au furat munca, și, în tumultul provocat de furia concedierii ... le-a citit cu glas energic sentința de condamnare.S-a răzbunat, în sfîrșit ! Spectacolul a fost, însă , o gafă !

Topliceanu / Iorga / 1931

[LD: începînd cu acest moment, datele și comentariile guvernării le consemnez la **fișier Guvern și celelalte fișiere problematice** .

Aici voi consemna doar ceea ce este strict legat de PND]

4.) Omagierea lui Iorga ,la 60 de ani , în Cameră și Senat , 18 iunie 1931

(DAD, MO 5, șed. din 18 iun 1931)

(DS, MO5, șed. din 18 iun.'31)

Sadoveanu / 1931

▣ **"Forme fără fond"**

▣ **Sămănătorismul**

▣ **Guvernul Iorga**

Parlamentul încă mai lucra la validări.

Iorga, luînd loc pe banca ministerială , este primit în aplauze îndelungate , cu strigăte de "ura" , din partea majorității .

ACCuza (președ. de vîrstă) : **țara întregă îl sărbătorește ;**

(**aplauze la majorități, PNL, și LANC**)

țara întregă admiră **opera sa culturală** ; Camera îi admiră **opera politică** ;

darul Adunării este terminarea validărilor doar în 3 zile;

(**în picioare , aplauze la majorități, PNL, și LANC**)

I.G.Duca : " În cursul ultimelor decenii, **am fost adesea în divergențe de păreri** cu d.prim-ministru , dar **în momentele mari**, în momentele hotărîtoare ale vieții noastre naționale , **am fost totdeauna alături** , și eu personal , în deosebi, **nu pot să uit tot ceea ce a făcut** d.prim-ministru **la Iași și în tot timpul războiului**, pentru **ajutorarea celor care aveau răspunderea destinelor țării.** " (aplauze prelungite)

"Dar afară de asta - și să nu se supere d primministru - d-sa nu este numai un om politic, este și **o înaltă expresiune a științei , a culturii și a literaturii române** "

"Dl prim ministru este unul din **marii animatori ai mișcărilor noastre naționale** și

ca atare **pe deasupra hotarelor de partid, suntem fericiți să vă putem sărbători astăzi, și să vă urăm o viață lungă** pe care s-o puteți închina cu același folos și cu aceeași strălucire pentru interesele și consolidarea **României Întregite.**"

(aplauze prelungite)

G.A.Cuza (LANC) : "Dle primministru, **LANC, plină de admirație față de opera dvs** , copleșitor de importantă pe **tărîmul culturii și al politicii naționale** , în această zi de sărbătoare , care este și **o sărbătoare a românismului [...]**

Toți acei care vă ridică **glas de slavă și de urare** , toate **sentimentele curat românești** , au fost **educate și îndrumate de d-voastre** . Generația de ieri și de astăzi, împărtășită din suflul **genialei d-voastre personalități** , a început prin a vă omagia pe tărîmul realizărilor , înainte de a vă omagia aici .

Mîngîierea cea mare a d-voastre astăzi, este aceea a părintelui , care-și vede copilul urmîndu-i calea și îndemnul.

Apostol al neamului, pentru care v-ați jertfit truda și sufletul , aveți binemeritata satisfacție de a vedea în clipa de față **neamul întreg unit în jurul d-voastră**, prin dragostea ce v-o poartă.

LANC , care **năzuiește către același ideal ca și dvs.** , de asanare morală a vieții noastre publice , **uită că altele îi sunt mijloacele și programul** înfăptuirii acestuia, pentru a-și aminti în prezenta clipă de faptul că **sunteți nădejdea și cheazăia unui viitor mai bun pentru neam.** (aplauze îndelungate)

În cadrul celui mai curat patriotism, reprezentanții din Parlament ai LANCU-lui,. De sub președ. d. prof. ACCuza, vă urează **mulți și glorioși ani**, pentru a înfăptui ceea ce țara așteaptă de la dvs. ca o binecuvîntare dumnezeiască " (aplauze îndelung repetate)

Gh.Moroianu (P.N. D. ?-Ardeal , de vîrsta lui Iorga) : **în numele Ardealului, marelui nostru cărturar , venerație, respect, pentru munca și truda titanică** , în slujba neamului nostru ; evocă perioada dinaintea războiului cînd **Iorga a venit în Ardeal** ; cînd în Parlament le lua apărarea; cînd a luminat oamenii politici ai României ; **opera sa istorică** ; prețuirea atîtor **universități** din lume (Oxford, Paris) ; **îndemnuri și îndrumări culturale** ;

"Noi vă mulțumim cu recunoștință pentru tot ce ați făcut în trecut pentru noi, ardelenii , și pentru **tot ce veți face în viitor** pentru întreaga noastră nație , și pentru **această bună țară a noastră, România Întregită** [...] vă asigurăm că împărtășim astăzi din toată inima bucuria adîncă ce trebuie să vă covîrșească inima și sufletul în această zi mare din viața d-voastre, cînd **înconjurat de dragostea unei țări întregi** , de **devotamentul credincios al nobilei dvs soții**, colaboratoarea prețioasă și înțeleghătoare de fiecare clipă a eforturilor dvs, **de copiii buni și iubitori** , și avînd pe deasupra , norocul rar, la această vîrstă , de a avea alături de dvs. pe **venerabila d-voastră mamă**, a cărei inimă de **nonagenară** trebuie să bată azi cu emoție și cu legitimă mîndrie , vîzînd pe **marele ei fiu înconjurat de dragostea nemărginită a unui întreg popor și de admirație și respect ul universal.**[...] (aplauze prelungite)

Al.Periețeanu (Liga "Vlad Țepeș")

Cînd se va scrie **istoria** activității prodigioase a **prof.Iorga** , va trebui împărțită în **trei perioade**:

I. Perioada tinereții ; II Perioada aruncării în viața politică III. Perioada care abia acum începe , **perioadă pentru refacerea țării** .

" Înarmat cu primele două arme, cu **știința cugetătorului și cu experiența luptătorului**, nu poate să nu reușească [...] nu poate să nu **execute ceea ce a putut să conceapă în primele două părți ale vieții sale.**" (aplauze)

"Să trăești , dle profesor .**Micul grup numit Liga Vlad Țepeș**, care s-a creiat în scopul de a **propovădui în țară ideea sănătoasă moștenită din ideile profesorului Iorga** și putem zice că **este o sămîntă a propovăduirilor lui**,

convins de **utilitatea și de fecunditatea celorlalte perioade ale vieții sale**, **îi vom da tot concursul și tot devotamentul ca să poată face ceea ce este dator să facă pentru țara noastră**. Să trăiască România, să trăiască profesorul Iorga !"

dr.Emil Țeposu (PND ? -tineret, Ardeal)

Face parte din **generația tînără a Ardealului** care a avut fericirea să trăiască **zilele sublime ale întregirii neamului.**[...] **legăturile noastre sufletești** , pe deasupra **munților, au devenit tot mai strînse, grație apostolatului d-voastră** "

(aplauze prelungite) Ne aducem aminte de **cărțile dătătoare de viață românească** , pe cari **ni le trimiteați** cu o neseacă dărnicie și pe care le îmbrățișam ca pe un sol al izbîndei și **le sorbeam ca pe un dar venit de sus** , pentru întărirea sufletelor și credinței

noastre.(**aplauze prelungite**)

Suntem generația crescută de "Semănătorul" darnic, care în fiecare săptămână , în articolul din fruntea fiecărui număr **ne da hrana întăritoare de suflete** .

Suntem generația pentru care d-voastre ați dat "**Floarea Darurilor**" ,care v-a împodobit ființa.**Suntem generația pe care ați vizitat-o în Egiptul de atunci**, înainte de intrarea în Canaan.**Suntem generația pe care , ca un Moise, ați condus-o în pământul făgăduinței** . [...]

Grație torentului de viață tare românească , revărsat din sufletul d-voastră , nouă celor de peste Carpați, **ceasul cel mare ne-a găsit pregătiți**.

La intrarea României în război, toți fiii Ardealului cari puteau dispune liber de voința lor,ca prizonieri în stepele Siberiei sau pe câmpiile Italiei, **au alergat pînă la unul să-și amestece sîngele generos al fraților din Vechea Țară , pentru dezrobirea noastră** .

Unirea s-a împlinit, iar d-voastră ați fost înainte-mergătorul " (**aplauze**)

Părintele Pavel Guciuja ("Asociația clerului" - Basarabia) :

"Soarta a făcut ca , după 12 ani, cînd am avut cîntea să stăm împreună pe aceeași listă , în primul Parlament [1919] , în județul Orhei , ca astăzi să mă aflu iar în rîndul parlamentarilor și să fiu și eu onorat cu participarea la această sărbătoare , care este o serbare a serbărilor, fiindcă serbează pe acela care a reprezentat totdeauna sufletul nației și neamului românesc , și să aduc și eu,

în numele poporului basarabean și acelei provincii care, prin sentimentele sale , s-a deosebit deapururea și este mai atrasă de sentiment decît, poate - să nu fie cu supărare - frații din alte părți ale Regatului , și așteptăm și în prezent , alături cu sentimente și fapte.

Astăzi, dle prim-ministru, **în numele asociației clerului**, pe care am cîntea să-l reprezint, dați-mi voie să adaug și eu **un omagiu de recunoștință** pentru activitatea din trecut, să exprim toată speranța și nădejdea convingerii că **trecutul este pentru noi, biserică și cler, o garanție pentru viitor.** " (**aplauze**)

Dacă pînă astăzi **biserica a fost**, după împrejurările timpului , **cîte odată nedreptățită** , și dacă de cele mai multe ori , prin **măsuri nechibzuite , a fost zdruncinată temelia morală** care e baza ei și fără de care nici o națiune nu poate să-și asigure viitorul, **credem că astăzi**, mai mult de cît oricînd, **biserica este sub ocrotirea înaltă a aceluia care a făcut dovadă mai presus de toți că și-a pus credința lui în Dumnezeu și în tradiția strămoșească."** (**aplauze prelungite**) [.....] **tradiția aceasta strămoșească era adeseori neglijată, uitată, cîteodată chiar bînuită.**

Ni se spunea , chiar nouă, în Basarabia , că am rămas îndărăt cu cultura [...]

Noi nu am contestat lucrul acesta , căci **Apusul era mai apropiat de București decît Răsăritul de Basarabia.**

Dar un lucru afirmăm cu convingere, că **am păstrat , păstrăm și vom păstra tradițiunea strămoșească.** [...] **provincia aceasta** pentru care , **pentru prima oară într-un Mesaj Regal [! ? !] este spus că este drept ca Basarabia să fie tratată la fel cu celelalte ținuturi românești "**

Pamfil Șeicaru (ziarist independent) : Ca gazetar , aduce omagiul "**celui mai falnic dintre gazetari**". Evocă episodul cînd lorga, gazetarul lorga, într-un moment cînd presa era amenințată în libertatea ei, a venit la Sindicat , s-a solidarizat cu breasla , au mers împreună să depună o coroană de flori la statuia lui CARosetti...

În amintirea acelei zile, **aduce omagiul său "marelui gazetar"**.

N.Cornățeanu (Liga Agrară) , în numele agricultorilor , grupați în organizația profesională a Ligii Agrare .Nu uită că, într-un moment **cînd partidele nu dădeau atenție țărănimii,[!!!] lorga s-a ridicat în apărarea țărănimii.**

" Noi, agricultorii, nu putem uita că dvs în "Semănătorul" , ați îndemnat generațiunile de atunci ca să se îndrepte spre sate și spre studiul nevoilor plugărimii." Agricultorii îl asigură de tot concursul lor. (**aplauze prelungite**)

Teodor Fischer (P.N.Evreesc)

"Minoritatea etnică evrească din România, și-a mărturisit totdeauna solidaritatea cu națiunea română în momentele de importanță istorică din viața ei. Este negreșit un asemenea moment istoric pe care-l trăește astăzi românismul de pretutindeni, sărbătorind aniversarea a 60-a a zilei în care i-a fost dăruită de Providență , Nicolae lorga (aplauze prelungite, îndelung repetate)

Nu mă încumetez să încerc a găsi cuvinte spre a exprima ce înseamnă pentru națiunea română **geniul și știința ,iubirea și devotamentul , voința de fier și puterea de muncă a fiului său Nicolae lorga.**

Au făcut-o alții mai chemați [...] să zugrăvească **personalitatea unică** a acestui **stegar al românismului**. [...] ea este **extractul tuturor virtuților neamului său**, [...] **expresiunea condensată a tot ce e nobil și bun în sufletul românesc**.

(aplauze prelungite, bravo)

Populațiunea evreiască din România , ca acea fracțiune a acelei colectivități etnice , care este **numită poporul cărții**, înțelege să aprecieze, să admire și să stimeze în măsura cuvenită personalitatea **celui mai mare cărturar al națiunii române**. [...] muncă intelectuală fără seamăn, [...] urîndu-vă din toată inima ca pînă la limita extremă a vieții omenști , să puteți lucra în sănătate pentru binele și progresul Patriei[...]

Să mai fie viața d-voastră , printr-un lung șir de ani, **binefacerea societății din care faceți parte**. Să trăiți " (aplauze repetate, bravo)

Istrate Micescu (lipsă xerox)

Nicolae Iorga : " [...] ceasul acesta pe care-l voi socoti ca **unul din cele mai frumoase ale vieții mele** și unul din cele care cheamă asupra mea **mai multă răspundere**. Fără deosebire de partid și de grupare politică, noi cu toții , în momentul acesta nu facem altceva decît să servim. Servim, în înțelesul cel mai desăvîrșit și cel mai absolut al cuvîntului, **servim Tronul, servim Țara**.

"**Dacă** vreodată s-ar vedea că noi am ieși din această **strictă misiune** de a reface țara sub raportul material și de a trezi întrînsa o viață morală, care este numai adormită , **vă rog să grăbiți momentul în care noi ar trebui să părăsim aceste locuri**.

Nu le-am cerut , nu le-am dorit, nu le-am uzurpat în dauna nimănui. [...]

Am ținut să spun lucrurile acestea , care trec dincolo de rostul cărturarului, și ating situația politică de astăzi, pentru că **nimănui** din cei ce s-au manifestat , **să nu-i pară rău de ceea ce a spus** și, fără nici un gînd , **să fac să le pară rău** celor care **nu s-au reunit în exprimarea sentimentelor d-voastră** . [aluzie la PNT , PP și Maghiari]

"**Tuturor le cer un singur lucru : să cruțe cît pot liniștea și odihna acestei țări**, care suferă de multe suferințe și pe care o putem îndrepta numai cu toții împreună.

Dați-mi, cum am spus și acestui bun popor, atunci cînd am cutreierat țara de două ori, **dați României un mic răgaz , sub un guvern fără caracter de partid, pentru ca să se refacă și după aceea , ce pot ști eu ce poate pregăti viitorul ?**

Dar pentru ca să fac puținul bine la care credeam că am putea ajunge , pentru aceasta **eu doresc ca manifestația de astăzi** , nu numai **să se mențină**, dar și **să se întindă** și , în cazul acesta , **eu voi fi auzit și de alții** , ceea ce nu am auzit , dar ceea ce sufletul meu a simțit." (aplauze la majorități, PNL, LANC.Camera , în picioare , aplaudă îndelung)

ÎN SENAT

(DS, MO 5, 18 iun.1931, p. 96-99

Prezenți 204 senatori ; absenți 43, printre care :

Averescu, Costăchescu, Potîrcă, C.Stere ș.a)

Mihail Sadoveanu

"Astăzi **țara sărbătorește** pe unul dintre **cei mai nobili fii ai ei**. Și cînd spun aceste cuvinte , ați înțeles despre cine vreau să vorbesc ; vorbesc despre acela , care se află **astăzi în fruntea treburilor publice...** (aplauze prelungite, ovațiuni puternice, strigăte de Trăiască dl prof.Iorga) și față de care , aceasă Adunare destină , cred că are datoria să-și exprime respectul și omagiul cuvenit activității așa de intense.

" În variata activitate a d-lui **Nicolae Iorga** , eu am a distinge **o anume latură** , pe care o socotesc **printre cele mai importante**, pentru că se amestecă cu o pagină de istorie din acești din urmă 25 de ani ai vieții noastre.

" **Neculai Iorga** a fost în primul rînd **cercetătorul trecutului nostru - cercetătorul sufletului, vieții și amintirii acestui popor**.

Mii de documente i s-au perindat sub ochi. În scripirea unui nume propriu , a unei împerecheri de cuvinte , i-au apărut deseori perspective vaste din acea regiune tragică unde "**părinții din părinți**" și-au purtat suferința ca pe o podoabă.

Din acea regiune au pătruns pînă la noi , pe calea vie a **generațiilor succesive, tînguirile durerii și sunete de arme**.

Neculai Iorga a pipăit-o și, prin **vestigiile ei scrise, zugrăvite , auzite sau zidite**.

Ca să valorifice acest suflet al trecutului, s-a dus să răscrolească și **arhivele altor neamuri**, căutînd **mărturii pentru cei dinaintea noastră**.

A răsfoit apoi cu răbdare **corespondența bătrînilor** scăpată de bejenii sau de incendii.

A întors priviri de pietate spre **pisaniile mănăstirilor și pietrele mormintelor**, intrînd în corespondență sufletească cu binecredincioșii boieri și voievozi de odinioară .

A răsfoit **evangheliarele** , pentru însemnările lor naîve, trase cu mîna tremurate,

a căutat **icoanele** părăsite în pridvoare , a mers pînă la inscripțiunile întîmplătoare de pe ziduri.**Astfel a cercetat sat cu sat, mănăstire după mănăstire.**

A pătruns prin toate porțile în tainele trecutului.

"Întorcîndu-se din domnia morților, **sufletul lui s-a amestecat în vîlmășagul prezentului , păstrînd legăturile subtile care vin de departe și ne țes pe noi, cei de azi,** nu numai cu cei de demult, ci și cu **cei ce vor fi țara de mîine** - după ce **noi ne vom fi împlinit datoria și vom fi trecut la strămoși.**

"Morții poruncesc celor vii: greu de acest sentiment și de tot trecutul de durere și de jertfă,**Iorga a scris la 1904** acea operă capitală care se chiamă **istoria lui Ștefan-cel-Mare , pentru neamul românesc.**Cu pasiune de poet, istoricul caută în paginile acestei cărți să facă să scapere ,în inimile contemporanilor, fulgerul de vrednicie al trecutului. **Epoca în care apare această carte** - acum un pătrar de secol - este vrednică de luare aminte.Este una din epocile care înseamnă cotituri în dezvoltarea politică și socială a unui popor.**Este epoca de convulsii 1907.**

Sadoveanu / 1931

▣ "Forme fără fond"

" Pentru poporul nostru, în majoritate țărănesc,**1907 era finalul unei tragedii** al cărei prim efect fusese **1864** și

al cărei **prolog** se amestecă cu **ideologia generației de la 1848.**

Nu am intenția să fac procesul generației de acum un veac, care, cu bună credință și dragoste de țară, **a socotit că găsește soluționarea** durerilor și mizeriile timpului în **prefacerea totală a formelor de viață socială și politică,** impusă de un lung proces istoric.

Reprezentanții acelei generații **au socotit că fac bine aducînd aici, la marginea Orientului, firme și forme din Europa vestică.**

" **După un secol de experiențe și dibuiri** raciile levantine și bizantine apar și mai **evidente,** pentrucă **soluțiile formale au rămas în afară de sufletul viu al acestei națiuni.**

Respectul legii , corectitudinea în viața publică, și disciplina muncii au rămas pînă astăzi **un deziderat,** așa cum îl găsim în memoriile prințului Nicolae Șutzu , mare logofăt al Moldovei , acum o sută de ani.

Împroprietărirea de la 1864, făcută cu bune intenții de soluțiuni definitive, **deposeda de fapt pe plugarii de dreptul străvechi de servitute asupra moșilor pe care erau așezați.** Legea creează , pe de o parte, proprietăți minuscule țărănești, care erau sortite să se pulverizeze în trei generații, iar pe de altă parte, dărîma claca , pentru a o reînființa în forme stricte prin legile tocmelilor agricole.

Formele și firmele nu pot schimba realitățile.

Sîngele care a curs în 1907, dovedește vanitatea legiurilor exterioare .

Exproprierea de mai tîrziu - cu celelalte greșeli ale ei - **o confirmă și mai mult.**

[.....]

Sadoveanu / '31

▣ Sămănătorismul

"**Nicolae Iorga** cel de la 1906, eșia din trecut , din hrisoave,din diatele generațiilor perimate, încărcat de tot ce era bun , nobil și viabil odinioară.

Un popor nu trăește din formule și comandamente materiale.

Trăește și merge mai înainte mai ales **prin interiorul sufletesc și intelectual.**

Mișcarea care a primit numele **Sămănătorului** a însemnat o **reacțiune sufletească , o proiecțiune de lumină spre popor,** temelia din veac a neamului.

În acel timp,**Nicolae Iorga** a fost **un explosiv** care **rupea somnia unei vieți politice factice . O generație întreaagă tînără s-a ridicat la glasul lui ,**

deschizînd ochii **spre un ideal în armonie** cu ceea ce constituie **specificul nostru românesc** - adică dreptul nostru între popoare și justificarea noastră în istorie.

"Din viața sa complexă, comandată de manifestări multiple,cred că **se cuvine unui**

sămănătorist [Ei,Sadoveanu] să releve mai ales această acțiune , cu totul importantă între toate.Pornind alături de Nicolae Iorga în peregrinări rămase neuitate de acum un sfert de veac, am fost în primul rând alături de domnia sa, apoi am rămas la îndeletnicirile mele cărturărești,pe când d-sa își urma legea personalității sale -învățat, disciplinat, om politic , furtunos și totuși statornic."
Sadoveanu / 1931

▣ Guvernul Iorga

" După 25 de ani țara se află într-o altă criză.

Bolnavul are din nou manifestări particulare ,dovedind că de multă vreme tratamentul e fals. Fără îndoială, nu ne mai putem întoarce îndărăt ; nu mai putem lepăda hainele pe care le-am împrumutat .

Le-am răscumpărat cu destule suferințe și acum sunt ale noastre.

Dar trebuie să mergem la rădăcina răului și să încercăm remediul special.

Nu complicații formale, nu serii de legi vane trebuiesc alcătuirii noastre sociale, într-o epocă de criză generalizată europeană , de crudă amenințare a însăși civilizației europene ; **ci ridicare de conștiinți și recunoaștere de valori.**

Dezideratele de acum un veac ale prințului Nicolae Șutzu rămân neschimbate:

Ne trebuie respectul legii și autorității, cinste, disciplina muncii. [...]

În criza și în boala democrației statelor cari și-au însușit forme și firme goale, alcătuirea acestei cuirase nobile de rezistență nu poate fi garantată de metodele mecanice.[...]

După un pătrar de veac, **cel care a semănat tot timpul , e chemat să caute rodul.**

După ce a propovăduit, are dreptul să treacă la realizări.[...]

Pentru aceasta, **toate conștiințele românești și mai ales toată noblețea intelectuală a țării, îi datoresc lui Nicolae Iorga sprijinul.**

Acordul lor trebuie să fie un **omagiu adus învățatului și omului politic ,**

care vine să-și desăvârșească în înfăptuire jerfa vieții .(aplauze furtunoase)

dr.C.Angelescu (PNL)

"**PNL se asociază ,cu toată căldura și din tot sufletul la omagiile de admirațiune pe care Parlamentul și țara întregă le aduc astăzi marelui cărturar, marelui istoric al neamului , lui Nicolae Iorga .(aplauze prelungite)**

"**PNL știe că activitatea atât de vastă și atât de fecundă a lui Nicolae Iorga nu a avut alt scop, nu a urmărit alte țeluri, decât propășirea și consolidarea neamului.**

"**PNL își aduce aminte cu recunoștință , că în momentele grele, în momentele de restriște prin care trece țara și neamul nostru, Nicolae Iorga,[...] a pregătit ziua cea mare , ziua dezrobirii neamului, ziua unirii tuturor Românilor "** (apaluze puternice)

IPSS Pimen, Mitropolitul Moldovei și Sucevei :

Biserica Ortodoxă română, al cărui trecut , marele învățat Nicolae Iorga l-a răscolit și l-a evidențiat, ca o instituție culturală, românească, se asociază ... sărbătoririi ...

Evocă zilele războiului, lașii, articolele lui Iorga în "Neamul românesc "...

IPSS Gurie, Mitropolitul Basarabiei : [...] dragostea moldovenilor dintre Nistru și Prut, dragostea drept credincioșilor și admirația noastră d-lui prof.Iorga care,

în cercetările sale istorice, **nu a uitat și de provincia noastră și,** pe când încă se găsea sub ruși, **ne-a vestit și ne-a cunoscut** că suntem **sînge din sîngele românesc** și suntem **urmașii și plăeșii lui Ștefan cel Mare** ; și cu aceste scrieri **ne-a îmbărbătat** pe noi și ne-a făcut **să ne cunoaștem obârșia** noastră ca, în vremea când va sosi ceasul, **să fim gata ca să zicem că suntem români,**

și vrem **ca români să ducem o viață în vecii vecilor."** (Aplauze)

Dr.Alex.Russu, Episcop greco-catolic al Maramureșului :

"**Umilit elev al marelui dascăl al neamului, stau aici din încredințarea Episcopiei Bisericii Blajului, în numele întregii Biserici Româno-Unite.**

Această Biserică,adînc înrădăcinată în sufletul neamului, își are orientările sale religioase spre Apus; în această tendință și în această lumină , sărbătorește și se bucură că poate să aibă **alături pe marele apostol al neamului românesc,** care a știut să găsească în civilizația apuseană nu numai un izvor de inspirație, dar a știut să ducă acolo , în mijlocul civilizației apusene, **sufletul și convingerile neamului românesc.** (apluze prelungite)

" **DI prof. Iorga a avut, nu odată, cuvinte de caldă apreciere față de năzuințele**

Bisericii Române Unite , de a face din acest neam și prin luminile care poate să le primească de la Apus, un element de ordine și de viață.

"Noi suntem mândri că putem avea înrudiri atât de apropiate cu acest mare dascăl al neamului nostru [...]"

Prim Rabin dr. I. Niemirower :

"Cînd întreaga suflare românească sărbătorește pe **dascălul Românilor, uriașul gîndirii românești, Nicolae Iorga**, luăm și noi Evreii din România parte la această festivitate a **geniului românesc**. (aplauze)

"Dacă , **după concepția iudaismului, intelectualitatea** fiecărui om este **o scînteie dumnezeiască** , forța spirituală a unui **cărturar de măreția profesorului Iorga** este **focul sacru , focul ceresc** , care strălucește **pe altarul patriei române**. (aplauze)

" Ridicăm și noi **sanctuale de recunoștință acestui savant cu renume mondial** , acestui **ilustru scriitor** care, după o celebră definițiune a **ființei istoricului** , este **un profet**, care își îndreaptă privirile spre trecut; acestui **mare patriot**, care creiază și viitorul statului român, **realizînd visul lui Plato din antichitate , ca filozoful să fie la cîrma țării .**

Dacă s-a zis că acela care scrie istoria nu poate face totdeauna istorie ;

Veneratul nostru prim-ministru va arăta că talmăcește cu măiestrie fenomenele istorice ale cultului, și creează mari politice pentru viitor." (aplauze)

Senat /

Nicolae Iorga : Mulțumește călduros tuturor, fără deosebire de partid .

"Cu toții sunteți, pentru mine, **oameni ai generației mele** , **generațiune** care s-a ridicat cu toată hotărîrea **de a îndrepta o stare de lucruri** care într-adevăr, **nu putea să fie menținută** , de a o îndrepta printr-un ideal mai înalt, **o moralitate mai desăvîrșită** și **o mai bună înțelegere** între toate elementele poporului românesc.**Viața ne-a împărțit . Momentele** așa de grele , cum sunt acelea prin care trecem, **trebuie să ne adune "** (aplauze prelungite)

" Cineva , un mare istoric german, [...] Otokkar Lorenz , a împărțit istoria omenirii pe generații ; și un scriitor beletrist francez [...]"

a spus că este mai bine ca **oamenii să fie din aceeași luntre."**

"Ei bine, **noi aceștia de 60 de ani**, sau dintre 50 pînă la 50 de ani, **noi suntem din aceeași luntre**. Luntre ca aceasta, **s-au luptat cu aceeaș furtună în feluri deosebite**.

[...] **cîți am scăpat și ne găsim pe luntrea acesta** , ar fi bine să ne dăm seama că **vremea vrăjmășiilor de caracter individual și de caracter ideologic a trecut**, fiindcă **altfel eu sunt sigur că**

mînia poporului românesc , dreapta mînie a poporului românesc,

se va îndrepta , nu împotriva unora sau altora, ci se va îndrepta

împotriva unei întregi clase conducătoare,

care n-a înțeles momentul Unirii , sub îndemnul regelui și potrivit cu nevoile întregului popor." (apaluze prelungite , ovațiuni)

" **Eu sunt aici** , Prea Sfinți Părinți și domnilor senatori, **nu pentru a căuta să impun o ideologie**, și **nici pentru a servi interese** care îmi stau atât de departe [...]"

Eu sunt aici pentru altceva, pentru a vă întreba și pentru a căpăta de aici răspunsul d-voastră , iar **legislația [...]" nu va fi nici a mea**, și nu va fi nici a fiecăruia dintre d-voastră, **va fi a tuturor. "**

" Pentru întîia oară **înțeleg să introduc și în Cameră** , unde va fi mai greu, și aici **în Senat**, unde noi suntem pățiți, prin experiența unei vieți întregi,

înțeleg a introduce **o bună înțelegere** pentru **o operă în care fiecare să-și aibă partea**, și în care **nimeni să nu fie nemulțumit** de hotărîrea care se va lua și care va răspunde celui mai adînc și celui mai firesc sentiment al tuturor."(aplauze prelungite) [.....]

"**În opera aceasta care va fi lungă și grea** și plină de sacrificii pentru toată lumea, [...] eu voi avea o dorință :

dorința aceasta de a mă putea întoarce în mijlocul dvs" ,

fiindcă a fost ales de **10 ori**, este **senator de drept, din opoziție,**

iar a **11-a oară... la guvern ."**Nu mai are **aceeași valoare ! "** (ilaritate)

Aniversarea lui Iorga / 18 iunie 1931

5.) Octavian Goga (P.P.-Averescu) , discurs la Mesaj, 25 iunie 1931

(DAD, MO 9 , șed. din 25 iun.'31, p. 288-300)

N.Iorga - replici, intervenții .

[LD: text integral xeroxat .Dispersat problematic .Supratitlurile, parantezele, colorările ,
îmi aparțin. Un veritabil dialog **Goga -Iorga**, deosebit de clarificator]

Goga, primit cu aplauze de deputații PP și PȚ-Lupu, uneori PNL-2, rareori PNTȚ,
în funcție de obiectul criticii .Despre guvernare, **vezi la fișier Guvern]**

[.....]

▣ **Nicolae Iorga**

▣ **Iorga - Ardelenii**

Goga / 31

▣ **Nicolae Iorga (portret politic)**

Regretă **absența lui Iorga** de la Declarațiile la Mesaj, dar este hotărât să-și dezvolte
cuvîntarea , cu tot respectul pentru **Iorga** (profil moral -politic)

Nicolae Iorga -personalitate cu vaste ramificații culturale în țară; reamintește pe vechii
"polihistori ai Renașterii " Se încadrează f. greu în viața intelectuală modernă.

Este aproape o "apariție anacronică ".După 25 de ani **n-a izbutit să-și facă
un organism politic , un partid...**

Cantacuzino-Grănicerul : "N-avem partid, dar suntem mulți"

Goga : pentru că **Iorga n-a lansat** în cursul activității sale politice ceea ce
se cheamă propriu-zis **o doctrină politică**, sau , dacă vreți, **a lansat prea multe** ,
ceea ce înseamnă tot una " (**ilaritate la PP , PNTȚ, PȚ**)

[.....] " Într-un sfert de veac, **d. Iorga a avut "evoluțiuni "** politice interesante.

Invită să-i fie studiate **ideile** în cîteva **direcții fundamentale :**

votul universal ; intrarea în război ; domnia regelui Carol ;

problema evreească ; (ilaritate la PP , PNTȚ, PȚ; schimb de glume)

... " au fost evoluțiuni , și au fost **evoluțiuni repezi** .Această **psihologie individuală**,
cu evoluțiunile ei repezi, **nu a putut să fie urmată de psihologia colectivă** ,
cu particulara ei tardivitate. Pentru că ce s-a întîmplat ? **D.Iorga avea o doctrină.**

**Cînd începea să fermenteze în spiritul public ... Cînd opinia publică se
pregătea ca să îmbrățișeze această doctrină**, și cînd se pornea oarecum
avalanșa de simțire , pregătită de d. Iorga, către autorul doctrinei,
cînd ajungea la el, îl găsea pe baricada adversă "

(**ilaritate la PP , PNTȚ, PȚ; schimb de glume**)

Aceasta explică faptul că , **în curs de 25 de ani nu a putut constitui un partid,**
deși a vrut-o .A avut totate atributele exterioare : congrese, programe,șefi de organizații ,
secretar general, activitate parlamentară, cuvîntări... **I-au lipsit partizanii**

"De aceea **d-I Iorga** a rămas un mare **Soliloc, o figură ibseniană** [...] și poate acesta
este unul din **secretele puterilor sale** căci știți **maxima lui Ibsen :**

<Este tare omul singur ! > (p. 291)

Goga -Iorga / '31

▣ **Iorga - Ardelenii**

[Stenograma : în acest moment, **Iorga intră în incintă,**
se așează pe banca ministerială, este primit cu ovații și aplauze]

spunea că în guvern **nu au fost reprezentate provinciile unite ;**
că **Ardealul era reprezentat numai din p.d.v. minoritar ...**

Iorga : " [...] este o **lungă și tristă poveste** .

Și, natural, cînd **împarte cineva tot Ardealul în două**, și are **fiecare cheia în
buzunar, de unde voiți dvs să găsească ardelenii ? "**

Goga : "Din ce cauză ?"

Iorga : "Din ce cauză ? **Fiindcă ceilalți sunt naționaliști și patrioți,**
iar noi, aceștia, suntem lipsiți de simțul național și patriotic.

De aceea ardelenii nu pot colabora cu mine.

Dar eram excelent pe vremea cînd stăteam alături de d.Iuliu Maniu și cînd

de atîtea ori Ardealul a avut nevoie de mine.

Acum, natural , **se încuie ușa cu cheia** și după aceea se întrebă :
dar de ce nu ai d-ta pe nimeni dintre oamenii aceia pe care i-am închis eu.?

(**aplauze la majorități**)

A rugat pe Iuliu Hațieganu, pe VVTilea, pe Emil Hațieganu și pe mulți alții;
"Dar de oarece eu **eram contaminat** de o **boală molipsitoare politică** ,
evident, oamenii cari țin la sănătatea lor, nu puteau sălucreze cu **un călcător de legi**,
și cu un **sfărîmător al tuturor bunelor datini** și cu un **răspînditor de imoralitate** , cu un
sinistru personaj cum a spus șeful d-voastră [**Averescu**] că sunt eu. (**aplauze le
majorități**) Eu cînd mă uit în oglindă , mă văd același om de treabă.

Cum Dumnezeu astăzi, **pentru anumiți oameni din Ardeal, de am devenit sinistru ?**
Aceasta îi privește pe dînșii. Eu nu pot să împedesc pe nimeni de a visa rău"
(aplauze la majorități)

Goga : " [...] declarațiunea d-lui primministru [...] este din cele mai grave."

Iorga : " [...] Cum se aruncă cuvinte mari cu orice ocazie !"

Goga : " Voi avea și mai mari !"

Iorga : " **Suntem scriitori** și unul și altul. A fost cîndva un admirabil scriitor englez
care a spus : să nu întrebuițăm cuvinte prea mari cînd nu este cazul,
fiindcă **vin situațiuni mari și atunci noi nu mai avem cuvinte**.
Sunt admirabilele studii ale lui Golaru , asupra lui Schakespeare
și Milton. **Într-o Cameră ca aceasta** se pot pomeni numele celor doi
scriitori . **Nimeni nu-i confundă** cu niscaiva hoți de cai "

Goga : " Am avut și eu de a face nițel, în viață, cu cîntărirea cuvintelor și
cu nuanțele.[...] cîntăresc și cuvintele pe care le spun de la această tribună,
[...] am spus că ați pronunțat cuvinte grave , am întrebuițat un limbaj politic.
Și sunt grave pentru că d-voastră, **vă prezentați ca izolat în Ardeal**.[...]
în postura omului care și-a dat toate silințele să adune Ardealul în jurul lui
și nu a izbutit."

Iorga : " **Politicianii Ardealului, nu Ardealul. Din inima Ardealului** [...]

nu mă scoate nici o afirmație și nici o interpretare. Eu am suferit pentru Dînsul,
iar nu alții cari au venit și s-au aliat cu Dînsul , în momentul cînd putea să dea
o majoritate. Mergeam eu cu banul meu sărac , de la un capăt la altul al Ardeal,
și împrumutam căruța la Beclean, și nu am întîlnit țipenie de politician
român pe drumurile acelea. **Atăcați-mă în ce vroiti** , în inconsecvențele
mele; sunt inconsecvent , cum este viața însuși inconsecventă.

Atăcați-mă în greșelile , cari vin din iubirea mea de oameni, din dorința de a nu
supăra pe nimeni, și din părerea de rău pentru aceia pe care i-am jignit; [...]
Dar într-un lucru **vă rog să nu mă jigniți** , fiindcă ați fi nedrepti.[...]

Goga : " [...] este foarte departe de mine ideea de a vă supăra. Nimeni nu trage
la îndoială străduința de o viață întreagă , pe care ați pus-o ca să apropiați sufletește
Vechiul Regat de toate emanațiunile trupului românesc. În această operă de
închegare sufletească a neamului, **sunteți unul dintre marii autori ai unității
naționale**. [...] **este adevărul, este o axiomă**.

Dvs însă spuneți : **am găsit ușa închisă**. Ei, **rolul omului politic este
să găsească cheia** , că să deschidă zăvorul fermecat .

(ilaritate , **aplauze la PP, PNT, PNL-2**)

- **Iorga** : " **Să fac cheie falsă ?**" (ilaritate) (p. 291)
Goga .Iorga / iun.'31

6.) **Teodor Mihali (PND ?) , discurs la Mesaj, 25 iun.'31**

(DAD, MO 9, șed. din 25 iun.'31, p. 302)

"Onorată Cameră, astăzi, cînd se deschide al **8-lea Parlament al României**
Întregite , va trebui să ne dăm mai bine seama că, deși trec **zile mari**, sunt **zile grele**
și pline de răspundere , cari ne impun sarcina grea de a da **o nouă și regenatoare**
direcție pulsațiilor vieții noastre naționale , sociale politice și economice.

"**Zile mari**, ca din **darul lui Dumnezeu** și mulțumită **solidarității naționale**,
de pe toate plaiurile locuite de români, mulțumită **jerfelor mari** aduse de **eroii neamului**
în toate timpurile și **vitejiei armatei române** și a **conducătorilor ei**

și celor **80 de mii de viteji** , cari și-au dat viața pentru marele ideal al Unirii României și mulțumită înțeleptului **Mare Rege Ferdinand I** și al valorosului sprijin al fraților noștri , trăim într-un **stat liber și independent**.

"Dar **zile grele** , pentrucă în prezent , **generației actuale** îi revine **datoria de a realiza unitatea sufletească** , fără de care nu vom putea pași pe calea progresului și **fără de care tot zbulciumul și jerfele înaintașilor noștri ar fi zadarnice.**"

(aplauze la majorități)

Nicolae Iorga : "Foarte bine !"

Mihali / iun.'31

▣ **Guvernul Iorga**

" În fața frontului care ni se face din partea dușmanilor noștri, **trebuie să ne grupăm într-o rezistență unitară și puternică** în jurul iubitului nostru **Rege Carol al II-lea**. (aplauze la majorități) La **apelul patriotic al Maiestății Sale**, în timpurile acestea grele, **a răspuns**, primind sarcina guvernării , marele nostru patriot și savant, d.profesor **Nicolae Iorga**.(apaluze prelungite, ovații)

" Să avem ferma convingere că **guvernul** , sub **conducerea înțeleaptă** a d-sale, **ajutat de valoroșii săi colaboratori**, va putea soluționa în mod fericit problemele importante de la ordinea zilei , iar noi îi **suntem datori a-i da întreg concursul nostru**.

" Cu multă satisfacție și mare bucurie am luat cunoștința de înaltul **Mesaj Regal**, precum și de **Răspunsul** dat acestui mesaj, pe care cu toată convingerea îl **primesc și mă identific cu conținutul lui** "

T.Mihali / iun.'31

7.) **George Grigorovici (PSD)**, discurs la mesaj, 26 iun.'31

(DAD, MO 10, șed. din 26 iun.'31, p.319- 331)

[LD: xerox.discurs dispersat problematic. Integral la fișier PSD .

Sublinierile, supratitlurile, semnele , îmi aparțin .

Spre deosebire de alți parlamentari, care au recurs la scurte declarații ,

Ggrigorovici rostește un **amplu și exhaustiv discurs de gen**.

Din toate p.d.v. , discurs de referință. Vezi la **fișier Guvern**, referirile explicite]

[.....]

Pe Iorga îl știe de foarte mult timp. I-a luat apărarea în **Parlamentul austriac**,

cînd a fost **expulzat din Austria** ; a făcut **întruniri de protestare** în contra expulzării sale, și **are toată stima pentru dînsul**. (aplauze la majorități)

["**D.Iorga** , care nu este da față, căci d-lui scrie cam prea mult (ilaritate)

- și o spun cu toată sinceritatea , fiindcă aș dori să scrie mai puțin și să fie mai adîncit

în ceea ce scrie - a publicat în **1918** un articol în "**Neamul Românesc**" , la adresa

muncitorilor din România, care pe atunci erau și ei cam aprinși de lumina din Orient,

a spus la adresa lor , într-o claritate minunată , în ce constă **viitorul și venirea la**

putere a clasei muncitoare.Le-a arătat **prin ce faze** trebuie să treacă,

prin ce **foc de eduție**, la ce **moralitate socială** trebuie să ajungă, la ce **cooperative** și

la cîte alte întreprinderi ale lor proprii , prin **școala adîncă a vieții** ,

pîna să aibă **capacitatea de-a conduce un stat social și democrat**.

... La prima lui întîlnire cu Dobrogeanu Gherea, în 1918, în Elveția ,

s-au întrebat unul pe altul: < **Ai citit articolul minunat al lui Nicolae Iorga ?!** >

..."**Așa scrie Iorga , așa nimerește cîte o dată, să scrie Iorga !**

Cîteodată pentru **fasciști**, cîteodată pentru **țărani**, cîteodată pentru **socialiști**,

și ,de fiecare dată , **scrie adevărat și bine**."

Însă minunea minunilor, acest domn **Iorga , acum, deodată a uitat ceea ce a scris**.

El ar putea să stea cu ideile lui din acel articol , în tabăra noastră "

" Pe vremea **cînd a venit la putere** .[1931] și era **încîntat** că a ajuns acolo unde a vrut să

ajungă, atîta timp îndelungat ,**d.Iorga a declarat că ne-ar primi și pe noi toți pe lista d-**

sale, dacă am avea în mină steagul tricolor, și nu steagul roșu.

Poporul din Bucovina a botezat atunci partidul acesta al Uniunii Naționale ,

partidul Curcanului care se teme de culoarea roșie " .]

8.). dr N.Lupu (PT) , discurs la mesaj , 30 iun.'31

(DAD, MO 12, șed. din 30 iun.'31, pp. 362- 372)

[LD: cu zeflemeaua care-l caracteriza; voia să facă o scurtă declarație dar s-a gândit că ceea ce vrea să spună să nu devie anacronic la toamnă ; că , poate la toamnă va fi alt guvern ; că trebuie să-și explice poziția și locul , deoarece lorga spusese că se miră că nu este pe banca ministerială...]

Lupu / iun.'31

▣ lorga .

Deși astăzi se declară contra partidelor, el a fost și este "șef de partid" .

S-a supărat și a plecat la Vălenii de Munte , nici n-a participat la tratativele lui Titulescu.

Și cu toate acestea ... **brusc , ne-am trezit cu guvern lorga !**

În fine, **la 60 de ani, și-a îndeplinit visul** .Nimeni nu-i contestă **vasta personalitate, puterea de muncă** fenomenală, **cultura** variată și întinsă, **imensa bunătate de suflet, duioșia** lui aproape de mamă, de soră...

"...dar , ca orice personalitate, **are și ea scăderile ei** : soarele este un astru enorm de mare - noi suntem cât un bob de porumb depărtați de un metru de o sferă care are 12 km diametru , așa este de mare - un **soare luminos dar are și el pete** , are și el scăderile lui." Regretă că nu este de față dar speră să nu-l supere :

este un om de **o extremă sensibilitate** , ca acul cel mai fin de la cântarele chimice, un miligram îl face să sară .Dar în Parlament ar trebui să fie cântar de piață , ca să rezști ;

este deprins, fiind profesor, **să fie totdeauna ascultat** , este un apostol, nu-i deprins ca cineva să-l replice ceva ;

este **schimbător și foarte curios** ;

(recunoaște că și el, Lupu, și-achimbat de câteva ori partidul, dar niciodată ideile)

dar **lorga își schimbă și ideile** ;

/ Cu câteva luni în urmă , neliniștit de agitațiile antisemite,

lorga propunea ca ACCuza să fie arestat ... iar apoi

îi atârna de gât Colanul Regele Carol ! [.....]

"**D.lorga**, în momentul de față, este într-o evoluțiune istorică a sa; **se uită profund numai în trecut** . D-sa ne **vorbește neconținut de tradiție, de datină,**

și de **<Domnul meu. >** (Vezi pe larg la **fișier Guvern**)

Lupu / iun.'31

9.) I.Petrovici (ex-PP, ex-PNT , "Neînregimentații ") , discurs la mesaj, 1 iul.'31

(DAD, MO. 14, șed. din 1 iul.'31, p. 412-415)

[LD : nici nu știu la ce grupare și la ce fișier să-l pun. Spre deosebire de 1928, când și-a motivat **plecarea din PP**, prin **adeziunea la programul și principiile PNT**, de data asta este un **fervent susținător al guvernării în afara partidelor, a guvernării lorga** , explicit,

căutându-le **antecedente, precursori, motivații și legitimitate.**

Autointitulându-se ca făcând parte dintre "**neînregimentații**" , "**migrator**" emblematic,

etichetat în epocă ca făcând parte din categoria "**fripturiștilor**" ,

egalat sau întrecut doar de **Argetoianu și Manolescu** ... nu se poate spune că nu era un **redutabil teoretician** , **dedicat ad-hoc cauzei pe care o servea.**

Și de data aceasta , **o face cu brio** , încât este viu aplaudat de guvern și majorități]

[.....] (Vezi pe larg la **fișier Guvern**)

▣ **Guvernul lorga - guvern de autoritate.**

▣ **De ce lorga ?**

Petrovici / iun.'31

▣ **Guvernul Iorga - guvern de autoritate.**

[.....]

" **Guvernul d-lui Iorga** , nu cred că este de dictatură , însă trebuie să fie altceva:
un guvern de autoritate .(apaluze prelungite la majorități) Un guvern de autoritate care să aibă menirea tocmai **să facă de prisos o dictatură** "(apaluze la majorități)(p. 414-15)
Petrovici / iun.'31

▣ **De ce Iorga ?**

"Cum adică ,domnilor ? **Un om** a cărui viață a fost **numai muncă și numai sacrificiu** , un om care de ani de zile este **conducătorul netăgăduit al spiritului nostru politic** , un om care **a creat curente** așa de puternice , încât nimeni nu putea să navigheze în contra lor , un om care **a hrănit cu idei programele tuturor partidelor** (**apaluze prelungite la majorități**) , numai dînsul **să nu aibă dreptul să guverneze această țară?** Și pentru ce ? Pentru că **preocupat** prea mult de **problemele generale ale țării sale** , **a neglijat** să-și dezvolte , după tiparele tradiționale , **un partid deosebit ?** Pentru că **oficiind într-o catedrală** , unde veneau pelerini din toate colțurile țării , **a neglijat** să-și ție registre de **parohienii** săi deosebiți ? (**apaluze prelungite la majorități**) Pentru aceasta , d-lor ? Un om a cărui **inteleigență este un far puternic** , care aruncă lumină departe , nu are nici un sens să servească , după cum ar voi unii , numai bărcilor răslețe ale visătorilor și **să nu călăuzească și nava șovăitoare a statului român ?** " (**apaluze prelungite la majorități**) [.....]

" Ei bine , d-lor , în aceste momente , în adevăr critice , **lozinca trebuie să fie :**

< la o parte cu Iorga ! > sau

< cît mai mare sprijin , din toate părțile , pentru Nicolae Iorga ! > ?

(**apaluze prelungite la majorități**)

Pentru că **în lumina acestor îngrijorări** , trebuiesc **judicate toate și hotărîte toate** , [...] trebuie **judecat gestul tuturor acelor care s-au strîns la chmarea d-lui Iorga** [...] sunt convins că **veți mai veni și vă veți alătura și alții .** " (**apaluze prelungite; autorul este feliicitat de pe banca inisterială și de deputații majorității**)

Petrovici / iul.'31

10.) Emil Ottulescu (Liga "Vlad Ţepeş " , raportor la Răspuns la mesaj) ,

discurs concludziv , 2 iul.'31 (DAD, MO 16, șed. din 2 iul.'31, p. 449- 458)

[LD : atenție ! Dacă poți să tragi vreo concluzie privind **carecterul conservator al regimului iorghist** , din argumentele grupărilor eclectice care i-au format suportul în guvern și în parlament. **Ottulescu** reprezintă o părticică din acest mozaic .

Se urcă cu sfială la tribuna unde au vorbit atîția oratori iluștri , cu experiență parlamentară. El este doar prima oară parlamentar. Pentru că mulți oratori au contestat **oportunitatea și legitimitatea guvernului Iorga** , el vrea să demonstreze contrariul.

Urmează **argumentarea , dispersată problematic :**

regim PNȚ / eșec Titulescu / **Guvern Iorga** / păcatele partidelor / Monarhia-restaurația / Regionalism- ardelenii / Minorități / **Parlamentul - majoritățile** / Liga Vlad Ţepeș / alegeri / Discurs integral xeroxat.)

▣ **Guvernul Iorga.**

▣ **Parlamentul**

▣ **Majoritățile.**

Ottulescu / iul.'31

▣ **Guvernul Iorga.**

MSRegele s-a adresat ... d-lui **Nicolae Iorga**.

Profesorul Iorga este omul care a făcut să filifție peste hotarele țării **drapelul culturii românești**. " La spatele său era **o viață de de muncă și de abnegație** și desigur , că în concursul acestui **om prețios , neînregimentat într-un partid politic** , [???

care avea împrejurul său...

Gilceava partidelor.

Al.Ottetelișanu (PP "Dar este șeful unui partid politic."

Ottulescu : "Este șeful unor admiratori, nu a unui partid politic " Nu este omul care să fi fost vreodată în **capul unei hidoase agenturi electorale** , cum ați fost dvs. " [.....]

▫ **Parlamentul**

/ **Compunerea unui parlament** se poate înlăptui **prin două mijloace** :

pe calea demagogică sau **pe calea selecțiunii** .

/ **Selecțiunea** se poate face și de **partidele politice** ; ea a și fost făcută de unele partide.

Dar cel mai bine o putea face **profesorul Iorga**.

"D-sa a putut selecționa o Cameră să ne amintească unul din Parlamentele , cu care nu mai eram obișnuiți după război.[...]

Ei bine, astăzi avem un Parlament , după **cum spunea d. prof. Iorga** la întrunirea majorităților , avem **un Parlament de < oameni subțiri>**

Și ce est mai bine, chiar, este că acest Parlament este

un parlament de oameni liberi și independenți " (apaluze la majorități)

[.....]

În compunerea acestui Parlament, așa cum a fost făcută,

intră **o parte din prietenii d-lui prim-ministru - nu zic partizani politici** ,

pentru că **nu era nici o altă legătură între acești fanataci** cari de ani de zile

urmează pe d. Iorga ; [.....]

Ottulescu / concluzie

▫ **Majoritățile.**

"Dle prim ministru, **în independența noastră**, în credința noastră, **în trecutul nostru de oameni care nu am fost amestecați** pînă acum - cea mai mare parte dintre noi - **în partidele politice** , d-voastre **veți găsi cea mai bună garanție că veți putea realiza scopul d-voastră**. [...]

Eu cred , dle ministru, în solidaritatea care nu naște din interes...

Iorga : "Foarte bine! "

Ottulescu :... nu cum este solidaritatea partidelor politice,

ci în **solidaritatea care naște dintr-o idee [LD Care ? !]** dint-o credință ,

d-voastre veți găsi mai multă asigurare **decît într-o solidaritate de interese** ,

care este vremelnică , cum este și interesul " (apaluze prelungite la majorități)

E.Ottulescu / raportor / iul.'31

11.) **Nicolae Iorga *** , prim-ministru, ministrul Instrucțiunii publice și culte,

Discurs concluziv, dezbaterile la Mesaj, 2 iul.1931

(DAD, MO.16, șed.din 2 iul.'31, pp 459- 464)

[LD : Discurs integral xeroxat .În computer, integral la **fișier PND** .

Iorga este , ca totdeauna. Mai puțin transpare ipostaza de prim-ministru.

Despre guvernul pe care-l conduce, despre programul de guvernare, nu spune mai nimic.

Ca opozant, altă dată, spunea mult mai multe.

România patriarhală- este esența doctrineie xpuse.

Este - deși nu o spune explicit - exponent nostalgic al **conservatorismului** ,

cu nuanțe personale , originale, istoriciste, morale.

Hotărît să servească Suveranul , el este mîhnit de ingraturdinile și atacurile adversarilor, pentru că nu i se recunosc fie legitimitatea, fie prestigiul, fie meritele.

Dar nu dă sentințe tranșante contra partidelor, contra guvernărilor de partide.]

[LD : ff important ! Revezi discursul la mesaj al lui Iorga din 5 dec.1930, în care :

/a dat o lovitură de grație guvernului **GGMironescu** ;

/ lovituri zdrobitoare **ideii de partid** , rotativei partidiste la guvernare ;

/ I-a sugerat lui Carol că el este întru totul cîștigat **ideii "autorității monarhice"** ;

/ s-a auto-indicat ca fiind **"omul providențial "** ;

.... Și peneștii erau fericiți și la fiecare "capcană" întinsă îl aplaudau !

(Legislatura I, ses. III , șed din 3 dec.'31, p. 191-197)]

Iorga / iul.'31

▣ Mărturisire de credință: în serviciul Suveranului .

"Obiceiul cere ca la sfârșitul discuțiilor privitoare la Adresă, **guvernul însăși să ia cuvântul**. Supunându-mă acestui obicei, eu fac întâi o făgăduială: **voi fi pe locul acesta [banca ministerială] - cum eram pe locul de dincolo [banca lui de deputat]** , unde am stat **un pătrar de veac**, fără să mă plîng nimănui și fără să cer nimic nimănui - voi fi același **mărturisitor simplu de lucruri în care cred**.

Cîteva cuvinte , prin urmare, de simplitate și sinceritate sunt singurele pe care dvs.aveți dreptul să le cereți de la mine.

Și adaug încă un lucru : Eu am de multă vreme - și am avut prilejul să exprim această credință - **eu am o convingere** în ceea ce privește **îndatoririle locului pe care îl ocup**.

Într-o **Cameră** pot să fie lupte: luptele acestea se dezvoltă în măsura pasiunilor care frămîntă o Adunare și în ce privește indivizii izolați , în ceea ce privește marginile culturii și educațiunii lor.

Dar cînd cineva se găsește aici [banca ministerială] , trebuie să-și aducă aminte că **ministrul** este acela prin care **Suveranul guvernează**, nu aș zice totdeauna prin care Suveranul vorbește, dar este omul , care, cîtă vreme este **în serviciul Suveranului** , **nu poate să fie în serviciul partidului său**, chiar dacă îl are.

Prin urmare , îmi pare foarte bine că eu mă găsesc în situația unui **om chemat în afară de situația de partid**, pe care pot să o am, și, deci, mie îmi este mai ușor să reprezint de aici , ceea ce trebuie să reprezinte întotdeauna **un Președinte al Consiliului** ,și fiecare dintre colegii săi, adică: **a da oricînd dovezile** care i se cer, și mai ales oamenilor care i le cer cuviincios, a arăta totdeauna **intențiunile sale** , cu modestie, și **a nu contribui prin nimic la iritarea acelor patimi** , cari, măcar într-un ceas ca acesta de supremă nevoie și suferință națională, **ar fi bine să dispară din Adunările noastre "** (**aplauze la majorități**)
Iorga / iul.'31

▣ Mărturisire de istoric.

"Dlor deputați, eu **nu sunt dator** să fac de aici **funcțiunea de istoric**.

Atunci cînd , însă, mi se cere, trebuie să o fac și de aici.

În cuvîntările care s-au rostit în această Adunare - trebuie să **constat cu părere de rău**, că **nu s-au rostit pentru această Adunare** , ci s-au rostit **pentru cercuri care sunt în afară de această Adunare;**

și **eu nu am avut niciodată slăbiciunea pentru demonstrații teatrale** .

Prin urmare , o demonstrație teatrală din partea mea nu se va adăugi la demonstrațiile teatrale, care au venit din altă parte - în cursul acestor discuțiuni **s-a făcut istorie**.

Trebuie să vă spun că **istoria contimporană care s-a făcut , este de o calitate cu totul inferioară**. **Eu , cu ceea ce voi spune** , pot să mă înfățișez înaintea tuturor pînă la sfârșitul vieții mele, și oricine după sfârșitul vieții mele ,va putea să întrebuițeze ce spun eu aici , **ca un document istoric** , care nu se poate respinge. "

" Noi am fost prezentați ca un fel de **uzurpatori** , care ne-am înbulzit , ca niște **oameni** , care aveau de multă vreme **patima de a guverna**.Curioasă patimă pe care n-am arătat-o douăzeci de ani și mai bine, aproape treizeci de ani !

Și , **mînați de această patimă** , noi **ne-am fi impus, cumva, Coroanei**.

"Pentru aceasta, pentru a arăta **cîtă nedreptate și cît neadevăr** se găsește în această **aserțiune**,să-mi dați voie și mie să înfățișez , foarte pe scurt,

un mic capitol de istorie." [**urmează relatarea factuală a evenimentelor**]

Iorga / iul.'31

▣ Căderea guvernului PNT

[LD: **atenție, chiar vorbele lui , infirmă lipsa lui de intenționalitate .Dimpotrivă !**]

" **Eu nu am știut că guvernul național-țărănesc va cădea**.

De cînd s-a întors MSRegele în țară, eu **am avut numai două prilejuri** de a vorbi **Maiestății Sale** .În aceste prilejuri, eu am făcut , ca primă declarațiune - așa cerea un sentiment de devotament și de delicateță , în acelaș timp - **declarația aceasta** :

<Nu am venit să cer nimic. Cînd Maiestatea Voastră va isprăvi cu toți

și va mai avea nevoie de cineva ,

voi vedea dacă pot veni cu ideile mele și cu programul meu.>

Acest lucru l-am spus de două ori .

Și **în momentul cînd PNT** , pentru motive care nu mă privesc, a arătat că nu poate guverna decît cu anumite dificultăți , pe care a trebuit să le supui Coroanei,

În momentul acesta **a fost departe de mine gîndul** să mă interesez de lucruri care nu mă priveau."
Iorga / iul.'31

▣ Încercarea lui Titulescu

[LD: din nou, trebuie să purced la o atentă operație de analiză dificilă prin meandrele întortocheate ale frazei lui Iorga. Dar și de data asta , vorbele lui trădează gîndul lui pregnant, care , în ultimă instanță, l-a impus regelui Carol]

" **A venit d. Titulescu.** Cu vreo doi înainte [1928] , **d-sa fusese însărcinat să formeze un guvern de coaliție.** D. Titulescu a venit la mine și mi-a cerut , nu să intru în acest guvern de coaliție , ci **să deleg dintre prietenii mei pe cineva** , care să facă parte din acest guvern.

Și d. Titulescu care este un om care **cîntărește valorile morale** , și care trăește în Apusul acela în care valorile morale sunt sigure , căci **la noi** , din nenorocire, **nu sunt sigure** : fiecare este bun sau este rău, are calități sau are defecte , după contingențele politice,

d. Titulescu a adaos un lucru : Eu **nu- ți cer** dumitale **să intri în guvernul meu** ; îmi dau seama că **nu am dreptul să cer unui om**, de vîrsta și trecutul d-tale, **să intre în guvernul meu.**

Pîna în momentul plecării d-lui Titulescu , **am rămas cu această asigurare** , **că-i stau la la dispozițiune** , și **că-l susțin** cu ce pot și cu cine pot."

" **Cînd a venit d. Titulescu a doua oară** , [1931] a venit la mine și **mi-a arătat intențiile sale** , și m-a făcut să simt greutatea , în care se găsea pentru realizarea acestor intenții.

Eu, d-lor deputați, **m-am deprins** cu un lucru :

Într-o țară în care una spui și alta înțelege acela cu care vorbești , și mai ales alta înțelege a doua zi și alta înțelege un al treilea a treia zi și un al patrulea , pîna ajungi la urma urmelor de te uimești de ceea ce ți se atribuie , **eu am căpătat obiceiul lucrurilor scrise.**

Și atunci , cum, pe vremea războiului , am avut marea mulțumire de a căpăta din partea neuitatului Rege Ferdinand , **dreptul de a scrie scrisori**, **cari de obicei sunt interzise unui cetățean față de șeful statului** , atunci **mi-am permis și față de Regele Carol** , pe care l-am cunoscut multă vreme , mi-am permis **să-i fac un raport** și în raportul acesta am spus că,

(1) **dacă** este vorba de **un guvern al tuturor partidelor** , **cu șefii** , așa cum îi cunosc pe șefi , **nu cred că este posibil** .

(2) **Dacă** este vorba de **un guvern al tuturor partidelor**, **fără șefi nici așa nu cred că este posibil.**

(3) Iar **dacă** este vorba de **oameni care să se priceapă la departamentul lor**, **["tehnicieni"]** oameni luați și din partide și din afară de partide, **cred că este posibil.**

"Cînd a venit la mine d. Titulescu , **eu i-am declarat** că punctul meu de vedere este fixat prin **memoriul pe care l-am prezentat Suveranului**, dar pe care nu-l trimisesem încă.

Atunci d. **Titulescu** mi-a spus: **vrei să-mi arăți acest memoriu ?**

Cred că foarte puțini oameni politici , cărora li se cere de cineva să arate un act , în care este vorba de cel care întrebă, sunt în măsură să spună: **vrei să-l vezi ?** Iată-l .

L-am citit d-lui Titulescu .Îmi aduc aminte că d. **Titulescu a spus** :

dar **dacă** nu se poate ajunge la realizarea unui **guvern al tuturor partidelor**

- pentrucă d. Titulescu nu se gîndea la oameni în afară de partide -

dacă nu se poate ajunge potrivit punctului unu și doi , **ci numai potrivit cu al treilea** , **oameni pricepuți la departamentelor lor**,

dacă acest punct trei ar fi ținut în seamă și s-ar forma un guvern ,

acest guvern înțelegi d-ta să fie prezidat de mine ?

Atunci am luat condeiul , cu d. Titulescu lîngă mine , și am adaos că,

dacă se constituie un astfel de minister , **singurul posibil după mine** ,

oricine nu poate să se simtă decît **onorat** că ar avea ca **președinte**

pe un om de valoare lui Titulescu .

Am scris și am trimis scrisoarea la Palat.

După aceea, m-am dus înapoi la mine la țară - cred că am voie **să nu mă amestec la intrigi** , care nu mă privesc, **să nu prezint pretenții**, pe cari nu le am, și **să nu aștept lucruri** , pe cari nu le doresc -

și acolo am fost înștiințat mai târziu .[...]

M-am gândit că , poate, în împrejurările acestea, **se împiedică lumea de mine** , de partidul meu, și **am trimis d-lui Munteanu-Râmnic o scrisoare** în care am spus : **fiecare poate să facă ce vrea** ; eu sunt bucuros să rămân la munca mea și , cel mult, **avînd dreptul de a fi senator pe viață**, fiindcă am fost ales de zece ori în opoziție , fără să fi înșelat pe nimeni , **să vin din cînd în cînd la ședințele Senatului.**

D.Munteanu-Râmnic , nu a comunicat scrisoarea ; o păstrază și acum.[...]
Nimeni nu m-a cerut, nu m-am prezentat nimănui. " (p. 460)

Iorga / iul.'31

▣ **Titulescu : Tratatul interpartidist .**

" Am fost chemat în urmă de acolo , de la țară.

Singurul lucru pe care îl ceream era să mi se dea **o mașină** , fiindcă eu nu am mijloace de a ține una .**Atunci mi s-a trimis mașina.**

Fiind chemat la București, am venit în credința că **Maiestatea Sa** are să-mi spună ceva.Și, dacă mă chema **Maiestatea Sa** , **eu i-aș fi spus** același lucru : **Maiestate**, eu **nu am nici o dorință**, nu am **nici o ambiție**, **nu tîrăsc după mine nici un partid**, nu reprezint **nici o pasiune** , căci **nu servesc nici un interes.**

Maiestatea Voastră să mă lase **să-mi odihnesc bătrînețele în casa mea** pe care mi-a ajutat Dumnezeu să o cîștig."

"În loc de aceasta , m-am trezit cu altceva, cu **adunarea tuturor șefilor de partid.**

Erau cu toții acolo și **a venit Maiestatea Sa.**

Dacă o spun, nu este nici o indiscreție ; s-a afișat de mai multe ori, nu odată: de două ori **apelul pe care l-a făcut MSR la partide.[...]**

Maiestatea Sa ni-a spus aceste cuvinte , pe care , eu, ca istoric, și ca bun cetățean al acestei țări **nu le pot uita** .Ne-a spus - a spus tuturor- **nu se poate să se mai meargă mai departe așa.**

Prin urmare, oricine are conștiința datoriei sale față de țară , trebuie să se unească într-**un guvern de reparare a situației materiale și morale detestabile** , din acel moment.

"Nimeni dintre șefii de partide prezenți nu a luat cuvîntul.

Am așteptat modest, cinci minute.Situația începea să devină jenantă.

MSRegele însuși nu știa ce se impune față de această tăcere.

"Și atunci , **am luat cuvîntul și am spus aceste cuvinte :**

< Deși nu reprezint gruparea cea mai importantă aci, dar fiindcă toată lumea tace , eu trebuie să spun din partea mea un lucru :

atunci cînd d. Titulescu mi-a cerut să-lajut ca ministru, l-am răspuns că nu pot;

cînd îmi poruncește Maiestatea Voastră , eu stau la dispoziția **Maiestății Voastre , în orice condițiuni și în orice loc. > (aplauze la majorități)**

Vă rog , amintiți -vă , că atunci cînd s-a întors **Maiestatea Sa** , și am avut cea dintîi audiență **[8 iunie 1930]** , în chiar ziua cînd **Maiestatea Sa** a intrat în drepturile Sale, era vorba să se facă **un minister Prezan** și mareșalul Prezan îmi vorbea de nu știu ce vice-președinție, **i-am spus că nu pot să o primesc .** Și atunci mareșalul Prezan m-a întrebat :< Dar în ministerul meu , **ce loc îți rezervi d-ta? >**

Răspunsul meu a fost acesta : **<Acela pe care îl va refuza toată lumea !>**

Eu tot așa eram dispus și acum."

După aceea, fiindcă nimeni nu m-a mai întrebat nimic,**m-am dus din nou la țară.**La țară, am fost întrebat : **în ministerul care este vorba să se formeze , d-ta vrei să iai un portofoliu, sau nu ?** Întrebarea era a d-lui Titulescu.[...]

Am spus: dacă este vorba de un guvern de specialiști , **cum o să intru fără portofoliu într-un guvern de specialiști ?**

Eu sunt profesor.Prin urmare , eu intru **la Ministerul Instrucțiunii publice .**

"Și atunci, a doua sau a treia zi, cînd **am venit la București** - spusese că nu vin decît pentru **a presta jurămîntul de ministru** al Instrucției publice,în Cabinetul d-lui Titulescu- **am văzut în ziare că sunt vice-președinte al Consiliului."**

/ **Titulescu** l-a întrebat dacă primește ; el a reafirmat că primește:

/ **Titulescu**, inițial, **nu-l voia pe Argetoianu , apoi l-a acceptat .**

La propunerea lui Titulescu, **Iorga** a mers la **Maniu** ca să-l convingă **să accepte** să pună la dispoziție **Parlamentul**, **pentru ca să nu fie noi alegeri** [.....]

/ Maniu a refuzat .

/ S-a întors la Palat.

" D.Titulescu a crezut că , în această împrejurare , **nu mai poate lua asupra lui guvernarea.L-am rugat două ceasuri pe d. Titulescu**, care nici o dată nu mă va putea desminți ; I-am rugat două ceasuri , să rămână la locul care îi era rezervat.[...] și **i-am spus <nu vreau să fiu nedelicat față de d- ta !>** și ,pentru ultima oară , la capătul a două săptămîni, cînd **Coroana se găsea** , într-adevăr într-o situație , pe care nimeni nu trebuie să l-o creeze, în acel moment , **I-am întrebat dacă este dispus să revină.Răspunsul d-lui Titulescu a fost clar : < Nu ! >** (p. 461) Iorga / iul.'31

▣ **Parlamentul**

La propunerea lui Titulescu, **Iorga** a mers la **Maniu** ca să-l convingă **să accepte** să pună la dispoziție **Parlamentul**, **pentru ca să nu fie noi alegeri ...**

- **Argetoianu** : " Fără consimțămîntul meu !" (ilaritate)

Iorga : " D-voastre erați **ca mireasa pe care n-o întreabă nimeni , dar știe și tace !**" (ilaritate)

"Da, d-lor, eu **m-am luptat multă vreme ca să păstrez Parlamentul** care a precedat pe acesta, și vă pot spune foarte simplu , și tot atît de sincer cum v-am făgăduit de la început, de ce țineam la aceasta .**Mie îmi era frică de situația țării** , în ce privește **anumite propagande cari ne-au trimis pe deputații comuniști** , de cari **am scăpat numai grație faptului că lista lor nu avea o valoare legală.**"

" Eu totdeauna , în douăzeci de ani , și , mai ales, după război, de cîte ori am fost consultat de vreo unul din Suveranii pe care am avut onoarea de a-i servi, cu mijloacele mele modeste, **am stăruit să nu se recurgă la alegeri noi, fiindcă eu cred** - aceasta este convingerea unui om care își cunoaște bine țara - **că o să treacă încă multă pe toate rîurile țării , pînă ce alegătorul va ști ce face ! "** (apaluze la majorități)

"Prin urmare, **în loc să ațite suferințe**, în loc **să măgulesc prejudecăți, în loc să întrebuițez** sau să văd întrebuițîndu-se cele două mijloace obișnuite la noi , **presiunea**, care este rea, ori **înselarea conștiinței oamenilor**, cu neadevăruri, **care este mai rea**, decît orice presiune (apaluze la majorități) **mai bine să rămînă orice Parlamnet , cum este. "**

Dar d.Maniu a refuzat [.....] (p. 461) [.....]

"După aceea a venit **formidabilul curent de opinie publică** , care - și nimeni nu mă va desminți - **mi-a cerut dizolvarea Parlamentului , pe care eu n-am voit-o .**

Parlamentul s-a dizolvat .

În cuvintele din urmă pe care eu le-am rostit aici , a fost cea **dorință de a întîlni** în **Parlametul cel nou**, toate forțele vii din celălalt Parlament, fiindcă **un adevărat Parlament** , pentru un astfel de moment, nu poate fi decît acela în care se întîlnește **o opoziție puternică** , foarte puternică, care **să reprezinte toate curentele din această țară.**" (p. 462)

S-au fixat candidaturile :

Cîțiva oameni pe care îi cunoștea el ;

Cîțiva oameni pe care îi cunoșteau colaboratorii lui ;

Cîțiva de la grupările care au acceptat să colaboreze cu el ;

"Majoritatea "

La prima întîlnire guvern-majoritate, el le-a spus :

< Vă cer să fiți , față de acțiunea guvernului , **liberi și cu spirit critic.Greșelile** noastre să nu le acceptați ; **șovăirile** noastre să le conduceți ; iar cînd vom avea să propunem **lucruri** care într-adevăr corespund intereselor țării, atunci **să ne susțineți . >**

(apluze la majorități)

Iorga / iul.'31

▣ **Principele Carol - Iorga.**

[LD : **mostră de sentimentalism "dezinteresat " ?!**

Cine și cum a fost Iorga, în realitate ?]

"Și atunci, d-lor, **s-a întîmplat ce trebuia să se întîmple.**

"Nu pentrucă eu aș fi o persoană deosebit de simpatică .

Discursurile atîtor deputați mi-au arătat că cu toate eforturile mele, de o viață întregă, **pentru unele persoane sunt foarte antipatic**, cum se zice, ca să întrebuițez un termen familiar, **< negru ca dracu >**, cu toate silințele mele, de a deveni simpatic acelor care nu mă pot suferi, pentru motive care nu le cunosc."

" **Nu m-am gîndit să introduc o notă sentimentală**, sau să vorbesc eu de ceea **ce am putut să fiu lîngă Principele Carol**, în momentul cînd, într-o zi neagră pentru națiune, **nu era unul care să apere dreptul Său**.

Toate formulele, cele mai dibace, se găseau pentru ca unii să scape și **toate formulele cele mai brutale se păstrau pentru ca alții să-L înlăture**.

Nu m-am gîndit nici odată să invoc trecutul. Eu cînd pot face puțintel bine, îl fac, pentru că așa crede conștiința mea că trebuie să-l fac.

Dar eu, **din binele care l-am făcut pentru țara mea și pentru cine o reprezintă, nu trag nici un fel de profit politic.**" (aplauze la majorități) (p. 461)

lorga / iul.'31.

▣ Guvern lorga

"Și atunci, dlor, **s-a întîmplat ce trebuia să se întîmple**. [.....]

Și atunci, **am venit la locul pe care îl am**, după această luptă grea.

Am venit îngrijorat și zdrobit. Am venit, fiindcă, Doamne, dar în chip firesc, în chip mecanic, **cînd președintele Cabinetului**, care e să se formeze, **se dă în lături, rămîne vice-președintele Cabinetului**, care trebuie să se formeze. (aplauze la majorități)

"**N-am rostit nici un nume de prieten politic** atunci cînd a fost vorba să se alcătuiască ministerul. Dacă au fost **nume în lista d-lui Titulescu**, cari sunt ale unor oameni vrednici, **i-am primit cu o dragoste**, care în două luni de muncă nu s-a desmînjit un singur moment." [.....]

" **Eu nu semăn**, nu mă recunosc în figura acestui **șef de guvern clasic** din România **de pînă la 1931**. Eu pot fi bun sau pot fi rău, dar, fără îndoială, **eu sunt altfel. Se face cu mine o încercare**. Națiunea o va înțelege. Pentru că **eu țin seama** și de opinia publică, de **adevărata opinie publică**, iar **nu de rîndurile tipărite** care se plătesc cu bani pe care eu nu-i dau din sărăcia țării." (apaluze la majorități) (462)

lorga / iul.'31

▣ Partidele

" [...] Maiestații Sale mi-am permis să-i spun, nu o dată, dar aproape decîte ori am onoarea să-L văd pe Maiestatea Sa, că **eu nu trebuie să fiu considerat ca un om de partid**, cum nu trebuie să fie considerat nimeni între noi, în legătură cu partidul său.

Dar va zice cineva: îl am sau nu-l am? Pe mine, aici, **cînd stau la locul acesta și cu misiunea aceasta, nu mă privește ce partid am avut sau ce partid am**,

și nu trebuie să privească pe nimeni, fiindcă orice om cuminte consideră pe cineva nu potrivit cu persoana lui, ci potrivit cu rostul pe care-l îndeplinește.

Însă **rostul pe care-l îndeplinim aici, nu este un rost de partid**,

și nu înțelegem a fi judecați decît potrivit cu acel rost." [.....]

/ S-a prezentat la toți oamenii politici, călcîndu-le pragul, fără să-i jighească;

/ Le-a explicat scopul guvernului său: uniunea națională;

/ Nu s-au putut face "înțelegeri" cu toată lumea: ex. nu a putut da PTJ-Lupu

, partid vrednic, dar mic, 170 de mandate ... și, supărat, au rupt legăturile (p. 463)

"Încheind, **ce ni se poate cere nouă**, în ce privește dăinuirea acestui guvern,

care nu este dușmanul niciunei alcătuirii de partid?

Căci **dacă partid înseamnă un număr de oameni cari lucrează pentru țară**,

fără să aibă în prima linie dorința de a înscrie toată țara în registre

și de a împărți funcțiuni la toți cei care au valoare electorală, **bine;**

dar eu, care cu toate partidele istoriei universale am văzut mișcările istoriei universale,

cum aș putea să am nebunia de a spune că e mai ușor să iei oameni izolați,

decît atunci cînd **oamenii sunt strînși într-un mănunchi?**

Partidele legiune merită tot respectul, și partidele vechi au fost partide legiune.

E vorba numai **să se întoarcă** la ceea ce este **mai mîndru și mai frumos în trecutul lor**

(apaluze la majorități), iar **partidele care sunt numai o gloată**,

partidele aestate **să-și dea osteneala** să meargă pe drumul acela de

credință dezinteresată, de iubire între toți legați împreună,

cari singure pot fi la baza unui partid." (aplauze la majorități) (p. 464)

Iorga / iul.'31

▣ Învățămint

A avut **mulțumirea** de a vedea **votat în Senat**, **2 proiecte** din legile propuse de el, "**criticate de oamenii care judecă Universitatea**, **fără să fi trecut niciodată printr-însa**", care au socotit **bacalaureatul rău**, pe care, deseori, "**nu l-ar putea trece.**"

"Este sau nu, **rectorul Universității din București**, liber ales de colegii săi, **cel dintîi profesor al României** ?

Cu ce drept, atunci, **se ridică semi-analfabeții** împotriva unor idei culese printr-o experiență de **40 de ani**, **trecuți la o catedră universitară** ? "

Și a avut mulțumirea să constate că toată lumea din Senat **a votat în unanimitate** cele două proiecte ; dr. Angelescu, "un mare om al școlii", și alți reprezentanți ai partidelor, le-au votat .Aceasta este o "**supermajoritate**". (p. 463)

Iorga / iul.'31

▣ Ardealul, ardelenii

S-a vorbit de un antagonism între el și Ardeal .

1906. " Pe drumurile **Ardealului** mergea pe banii lui, singur, oprit aici și colo de jandarmeria maghiară, **un profesor** care avea **o singură dorință** : **să cunoască** sat de sat ,carte bisericească de carte bisericească , slovă de slovă, din sfintele însemnări ale oamenilor care au trăit acolo, **întreaga viață a Nației sale** .
Și cred că nu există în Vechiul Regat **un om care să fi plîns** , care **să fi visat mai mult de viitor**, cu Românii apăsați de atunci, decît **omul** care este **prezentat** aici ,în **Camera României unite**, ca **dușmanul Ardelenilor** .

(**aplauze.majoritatea ovaționează în picioare**)

Un om așa de rău față de Ardeal , încît **s-ar crede dezonorat Ardeleanul** care ar veni **să-l ajute.**"

" Dar, d-lor, dați-mi voie să vă spun că lunga mea experiență a dovedit

trei tipuri de Ardeleni, dintre care **numai unul îl reprezintă**,

într-adevăr , **pe Ardelean.**

(1) **Ardeleanul de acasă** de la dînsul, Ardeleanul **de datină veche**, Ardeleanul care se leagă de generații , de **cele trei generații care au trezit spiritul românesc** și pentru Ardeal, și pentru toate celelate provincii ,Ardeleanul **de școală și de biserică**, Ardeleanul **de carte**, este **Românul cel mai curat și cel mai sfînt** dintre cîți Români există în cuprinsul Țării Românești." (**aplauze prelungite la majorități**)

Ardeleanul acesta care, după unirea Țărilor Românești, **a rămas în mare parte acasă la dînsul**, în umilință și în sărăcie, și care, **cînd a venit aci în Cameră**, orice partid l-ar fi prins de formă, nu a făcut altceva decît **să spună crezul cel vechi**, așa cum îl spune adeseori și rîd copiii, cari nu înțeleg, **acest preot de 70 de ani** (arată la **părintele Cămpeanu**) ,în care **se întrupează toată dîrzenia românească**, rezistînd la încălcările seculare ale secuilor .

Ardeleanul acesta mă înțelege și îl iubesc. Și iubesc și pe **Ardeleanul care nu mă înțelege** , dar l-aș iubi și mai mult dacă m-ar înțelege.

(2) "Este apoi **Ardeleanul care a venit la noi** , care a stat multă vreme la noi, care s-a **împărtășit din pasiunile noastre** , care **vorbește o românească frumoasă și pitorească**, plină de elocvență,care **este pentru mine ceea ce sunt alți Români inteligenți, talentați, de aici, din Vechiul Regat.** [...] Cel trăit aici **nu mă înțelege** , cu toată marea lui inteligență, **fiindcă nu vrea să mă înțeleagă ."**

[LD: **prototip - Goga**]

(3) "Și este , în sfîrșit, și o altă categorie de Ardeleni.**Ardeleanul care a învățat la școlile străine**, în afîta măsură, încît **sufletul lui însuș este rupt de atmosfera patriarhală a trecutului**, și **acela nu mă înțelege niciodată.**[...] Împotriva lui n-am nici un necaz - **oricît ar vrea, nu mă poate înțelege**" [LD: **prototip - Maniu**]

"Și acum, domnilor, (după terminarea sesiunii) eu **voi începe a cerceta din nou sat de sat**, cu aceeaș smerenie ca și odinioară Ardealul.Și eu **voi găsi astfel de auxiliari în Ardeal** , încît și omul cel mai prevenit [**pornit**] împotriva mea nu va putea să spună :

< oamenii pe care i-ai ridicat de jos , sunt mai răi decît oamenii care te-au disprețuit de sus .>" (**aplauze la majorități**) (p. 463)

... În timpul alegerilor , a înconjurat țara de două ori, făcînd mii de km pe zi, cunoscînd mulți oameni ...

A avut o conversație cu **Lapedatu** (unul din cei mai buni elevi ai săi !) căruia i s-a confesat că ardeleni nu-l iubesc, au o pornire contra sa, vor să-l "mănânce ". **Lapedatu l-a sfătuit să meargă în Ardeal**, să-i cunoască. **Și a mers.** În țara Făgărașului , în apusul Ardealului, pretutindeni , "Mi-au ieșit mie, monstrului , tiranului, dușmanului , distrugătorului de instituții, **mi-au ieșit oameni** pe care nu-i mînase , vă asigur, nici un fel de jandarmi.[...] Au venit **cu copii, cu steaguri** ; mi-au ținut discursuri pe care nu le voi uita niciodată." (p. 464)

Iorga / iul'31

▣ **Mentalitățile , învățătura , vîrstele, experiența.**

"Sunt **oameni care cred în teorii între 20- 30 de ani.**

Îmi pare rău că eu n-am să-i pot apuca **la vîrsta de 60 de ani** ai dumnealor, căci atunci **i-aș întreba** : ce pot crede despre **anumite lucruri** , de mult **veștejite** care **se mai tîrăsc prin cărțile bune în Occident** , ale compilerilor sau prin **lecțiile din străinătate** ale unor profesori cari au intrat acum treizeci de ani la catedra lor și **păstrează încă iluziuni** peste cari vremea a trecut de foarte mult timp."

"**Noi nu pornim de la teorii noi nu suntem oameni învățați**, nici nu avem pretenția de a fi oameni învățați.Și o spun nu în glumă ci foarte serios."

" Este mai întîi **omul neînvățat** care este foarte **modest** : un om de treabă , faci ce vrei cu dînsul ;

Omul care începe să învețe Să rupi poala hainei și **să fugi de dînsul.**

El crede că are toată învățătura din lume.Dar pe urmă **vine viața** și-i arată că **din 100 de părți învățatură, sunt 99 pe care să le arunci,**

și este **o singură parte** pe care trebuie s-o frămîntî în viața d-tale,

și vei avea , **nu valoarea acestei părți a o suta ,**

ci **valoarea a ceea ce a provocat în gîndirea și simțirea d-tale.**

(3) " **Suntem** prin urmare **oameni [Iorga , discipolii,amicii, vîrsta ?]**

care **am lăsat în urmă multe iluziuni**, și cărora **nu ne pare rău** că **am înlăturat multe pseudo-principii** , îndată ce am ajuns să le înțelegem.

Suntem oameni care cari ne ținem de **un singur principiu** , anume acela că

în orice situațiune să-ți dai seama de **trei lucruri : ce este ,**

ce se poate face și ce poți face d-ta în lucrurile care se pot face ,

față de lucrurile care sunt.

Iorga / iul.'31

▣ **România patriarhală.**

" Aceasta este **o nație admirabilă** ;

numai **să nu o înnebunim cu teoriile noastre de clasa a III-a .**

De **clasa I -a** , sunt teoriile unde se fac, de **clasa a II-a** sunt în alte țări ,

mai înaintate decît a noastră, și , cînd ajunge de **clasa a III-a** ,

pe care o poți cumpăra pe nimic, atunci vine și la noi.

"**Să nu înnebunim oameni** cu lucruri pe cari **nu le-au gîndit** ,pe care **nu le pot înțelege.**Nu pentru că nu sunt inteligenți, ci nu le pot înțelege , **fiindcă sunt inteligenți,** fiindcă **nu li s-a strîmbat capul cu teorii.**

Să-i luăm așa cum sunt, să învățăm de la dînșii, să respectăm așezămintele lor,

să îndeplinim dorințele lor, **să facem o bună țară patriarhală ,**

mulțumită, solidară, de la **Rege** pînă la cel din urmă **cioban,** **cum a fost țara noastră din totdeauna."** (aplauze la majorități)

Trebuie să înțelegem un lucru , că totul într-o asemenea societate se leagă ,

fiindcă este **un singur suflet. Societatea amorfă de astăzi** are aștepta **iluzii de viață morală,** cîte sunt **teoriile care au fost strecurate** în diferite domenii.

Îndată ce va fi **un suflet adevărat al acestei țări,** de la un capăt pînă la altul,

el va învia toate așezămintele vechi ,va corecta toate așezămintele noi,

și ne va învăța ce trebuie să facem în așezămintele pe cari i le vom da "

(aplauze la majorități) (p. 464)

Iorga / iul.'31

▣ **Programul de guvernare .**

" Noi nu avem pretenția de a revoluționa România, noi nu avem nici cel mai mic gând de a călca [...] legile constituționale ale țării, pe care noi am prestat jurământ.

" Noi nu ne înfățișăm ca niște mari inovatori; ne prezentăm numai ca niște oameni cari fac ce pot , în împrejurările în care se găesc.

Și această modestă operă de oportunitate , nu se inspiră de la teorii mari.[...]

"Noi nu pornim de la teorii noi nu suntem oameni învățați,

nici nu avem pretenția de a fi oameni învățați.Și o spun nu în glumă ci foarte serios."

" Suntem prin urmare oameni [Iorga , discipolii,amicii, vârsta ?] care am lăsat în urmă multe iluziuni, și cărora nu ne pare rău că am înlăturat multe pseudo-principii , îndată ce am ajuns să le înțelegem.

" Suntem oameni care cari ne ținem de un singur principiu , anume acela că în orice situațiune să-ți dai seama de trei lucruri : ce este , ce se poate face și ce poți face d-ta în lucrurile care se pot face , față de lucrurile care sunt.

" Cea dintâi linie generală pentru noi, este să nu împovăram societatea cu lucruri de care societatea nu are nevoie.[...]

Să nu înlocuești taina ei de viață cu iluziile d-tale de teorii .

Societatea aceasta românească e așa de bună și înțelegătoare ! " (p. 463)

[.....]

"În ce privește dăinuirea noastră [...] când ni se cere să plecăm, noi,

n-avem decît un răspuns : nu uzurpăm dreptul nimănui,

dar nu dezertăm de hatîrul nimănui. " (p. 464)

(apluaze.ovații în picioare.Se cere afișarea discursului)

N.Iorga /iul.'31

12.) I.Th.Florescu (PNL-3) , discurs la mesaj, 2iul.'31

(DAD, MO. 16, 2iul.1931, pp 465-471)

[LD: discurs integral xeroxat.Fișier PNL-tehașist .În calculator, l-am dispersat problematic, avînd în vedere discursul său cu multe paranteze, cu multe momente "retro", fiind deseori în polemică cu Iorga. I se dă cuvîntul la insistențe, cf. Regulamentului , deoarece Ottulescu (raportor) și Iorga (primministru), își rostiseră discursurile concludive și Adresa fusese votată.Fusese ales **deputat de Tîrnava Mare** .

Interesantă figură parlamentară și de presă care , cu al său ziar "**Omul liber**" , păstrînd proporțiile, ar putea fi inclusă la ceea ce acum se numește "**societatea civilă**" . Din categoria "intelectualilor politicieni " cu "voce" , fără priză în masse, dar cu mare influență în rîndul tineretului etc etc.]

▣ **Jandarmul.**

▣ **Guvern de uniune națională. ▣ Guvern de profesioniști .**

▣ **Iorga - Argetoianu**

▣ **C.Stere**

▣ **Apostolul, moralistul, savantul , Iorga .**

▣ **Guvernul Iorga.**

Florescu - Iorga / iun.'31

▣ **Jandarmul.**

brutalitățile suferite de mine în județele din Ardeal.[...] **jandarmul a devenit la modă**, și cei ce-l folosesc în alegeri, îl fac **odios**. [...]

Iorga : " [...] **Jandarmul este așa cum l-a făcut cine l-a avut în seamă pînă acum**.[...]

Aceasta înseamnă , ce ? Că în loc să ne criticăm unii pe alții , să dregem lucrurile care sunt de dres. (apluaze la majorități) [.....] **sub toate regimurile așa au făcut jandarmii și eu nu-i pot împiedica , nu pot să fac școală de jandarmi ; atît mi-ar mai lipsi la bătrînte**" (apaluze la majorități) [.....]

"**Țara aceasta este o casă de rânit**.Eu am lopata în mîină și rânesc peste tot;

dar gunoiul pe care pe care îl mătur cu lopata nu este drept să se aducă la acela care este pe cale de a râni cu lopata tot gunliul care se găsește în această țară. "

Florescu / iul.'31

▣ **Gvern de uniune națională.**

▣ **Gvern de profesioniști .**

"[...] **Timp de doi ani**, atît prin ziarul nostru , "**Omul liber**" , cît și prin **întruniri publice**, am cerut un **gvern de destindere patriotică**, un **gvern de înfrățire**.

Doi oameni au fost **slăviți și cîntați** mai mult în ziarul și întrunirile noastre :

d.Nicolae Iorga și d.Nicolae Titulescu . (apaluze) [.....]

Polemici , intrigi, antipatii

Iorga : "Eu nu v-am zis , după momentul cînd nu v-ați putut înțelege cu mine , , lucru care este omenesc , **nu v-am zis nici o vorbă rea**.

Dar **dvs. ați tipărit o scrisoare** , care știți cît de greu a trebuit să-mi cadă.

Și chiar de aici, de la locul dvs. , ați vorbit de mine **ca de un spărgător de capete."**

Florescu : " Vă înșelați complet.N-am tipărit nici o scrisoare .Nu v-am adresat aceste cuvinte"

Iorga : " Aceasta înseamnă libertatea ladvs, să spargeți capetele oamenilor ? "

A auzit toată Camera "

Florescu : " Eu , dle profesor, nu am obiceiul să tăgăduesc ce spun .[...]

Am protestat numai indignat de ingerințele făcute în alegeri .

Poate de la distanță **ați auzit greșit. "**

Iorga : cînd s-au spus lucrurile grave despre d. Brandsch...

Florescu : El a lipsit de la acea ședință.Îl condamnă degeaba !

Iorga: Atunci să-și mute locul , fiindcă este "periculos" ...

Florescu : Iorga, ca și conducătorii PNL, "**sunteți victima unor intrigi** , care vă fac să vă despărțiți de mine și să **mă aruncați în brațele opoziției** ...

Iorga : "Nu rămîneți în brațele lor,că o să fie și mai rău " (**ilaritate**) (p. 466)

Florescu / iul'31

▣ **Iorga - Argetoianu**

" ...Am spus d-lui profesor **Iorga** , că **d-sa nu are nici o vină , ci ceilalți** cari vor ca d. Iorga , președintele Consiliului, să piarză în fața țării și **să aibă cît mai puțini amici** devotați și oameni sinceri în jurul d-sale. Îl privește , dar un lucru este sigur că , **frumoasa sa operă de împăciuire și înnoire , nu a putut să fie realizată** pentrucă **altul și-a luat sarcina** de a trata cu asociațiilor , cu grupările și cu partidele , **spre a le înșela și îndepărta. [Argetoianu]** [.....]

Florescu / iul'31

▣ **C.Stere**

Iorga : "**Dvs ați fost pentru Liga cametei**, prin urmare pentru **ilustrul bărbat** de stat de la **Soroca, [Stere]** și nu vă zic nimic. "

Florescu : " Nu confundați, vă rog.**Nu am făcut cartel cu nici un bărbat din Basarabia.**

[.....] "Dar chiar dacă ar fi așa , dacă aș fi făcut cartel cu partidul d-lui **Stere** , încă cred că **nu este drept să continuăm de a ataca pe un om care a cerut mereu să fie judecat și nimeni n-a cutezat să o facă. Țara s-a obosit și plictisit de această acuzație** neurmată de nici o sentință.**D.Stere este mereu trimis în Parlament** de mai toate **județele Basarabiei** de la război încoace.**Partide mari îl introduc în comitetul lor de direcție.**

Și totuși continuă de a fi atăcat . Să încetăm , dară , cu această învinuire care **ne înstrăinează iubirea Basarabiei."** [.....]

Florescu / iul'31

▣ **Apostolul, moralistul, savantul , Iorga .**

"**Frumoasele cuvinte** pe care le spunea d. **profesor Iorga** cînd era **în opoziție**, atît la **Mesajul partidului liberal**, cît și la **Mesajul partidului național-țărănesc**, acele **frumoase și morale lecțiuni** pe care le propovăduia atunci,

noi vrem ca și **guvernul d-sale să le aplice** și cu ele să însănătoșească starea bolnavă a națiunii noastre.

Iorga /despre Parlament , 1928

"D-sa ne spunea la **1928**: < Atîta vreme **cît se poate alege cineva cu concursul unui jandarm sau a fratelui bătăuș**, atîta vreme **nici un Parlament nu va avea autoritate** ,măcar autoritatea de care se bucura odinioară **Parlamentele boierești** , nobilele, frumoasele, cavaleriștele Parlamente boierești , cari erau **un spectacol înălțător** în ceea ce privește **bunele moravuri ,respectul față de adversari, cultul cuvîntului ales**, pus în slujba unei mari .>

Și majoritatea de adversari fermecată atunci , aplauda cuvintele opozantului Iorga " Gr.Trancu-Iași (PP) : "Aplaudăm și noi"

... și d-sa adăuga : < cît vor dura **aceste moravuri nu veți avea Parlament** . Trebuie să recîștigăm Parlamentului prestigiul ce i se cuvine.> [.....]

Iorga / despre partide , 1928

Iar pentru a termina , **d-sa plesnea acest bici în fața băncii ministeriale , vorbind despre noile achiziții ale partidelor :**

< **Ați adăugat ce, la partidul d-voastră ? Ați adăugat la partid fugarii de oriunde, fugarii care veneau cu rușinea steagului lor înfășurat , pentru avantaje materiale. > **Nici nu se poate critica mai nemiloasă și totuș, toți l-ați aplaudat , pentru că vorbea un apostol , un om cinstit și patriot."****

Iorga / 1931 : "**N-am rugat pe nimeni, absolut pe nimeni, să părăsească partidul său.**Dacă se găsește un singur om în majoritate , care să să-mi spuie că i-am cerut să-și părăsească partidul, eu vă cedez acest loc pentru care aveți toate calitățile pentru a-l ocupa.[...]

În ceea ce privește **adeziunea cuiva la partide așa de schimbătoare** - și pentru că d-voastră cunoașteți atît de bine literatura franceză : < si mouvements >- prin urmare, cînd este vorba de partide așa de schimbătoare , înțelegeți foarte bine că **mie îmi este tot una dacă un om de treabă vine de unde nu era nimic sub un nume și de unde , sub un alt nume , tot era nimic, începe a fi ceva de cînd a venit la mine."**

Florescu : " [...].acei care au venit la d-voastră și vi s-au atașat sufletește , să nu vă pomeniți cu **unii dintr-înșii făcînd cu ochiul la acel centru [PNL-1]** care se spune că **la toamnă vă va da lovitura de grație."**

Iorga : "Nu-i nimic,dacă poate, n-are decît să o dea. " (p. 470) [.....]
Florescu / iul'31

▣ Guvernul Iorga

⚡ "**Aș dori** , d-le președinte , ca **guvernarea d-voastră** să fie nu numai **o operă de lichidare a trecutului** , nu numai **o operă de sancționare** , cum spuneau prietenii d-voastră din **Liga medievală Vlad Țepeș**, dar **să fie o operă și constructivă** ; pentru că sunteți în stare să o faceți , d-voastre care ați zămislit atîtea opere , pe care într-adevăr le respectă și le admiră o țară întregă , **să faceți și din politică o operă mare** , citită și tradusă în toate limbile. Să lăsați acestei țări un bun neprețuit, **un început cel puțin de prosperitate** , în mizeria care ne consumă neamul.[...] căci în **întreaga țară este o depresiune , o descurajare** care face rău **unui guvern oricît de superior compus."** (p. 470) [.....]

"Dacă veți ajunge ca Hercule să faceți **a noua lucrare , să curățați grajdurile lui Augias** ,aducînd apă cristalină a fluviului Alfeu , abătut de Hercule , și spălîndu-le , **veți rămîne în adevăr o mare forță a neamului.** [...] doresc din suflet d-lui prim-ministru **o guvernare de autoritate** , fără violențe, **și de libertate** , fără destrăbălare ." (**aplauze la majorități**)

Iorga : "**Ai ținut o cuvîntare de adevărat român cult, politicoș, și cu sentimentul de răspundere** " (**aplauze la majorități**) (p. 471)

I.Th Florescu / iul.'31

13.) M.Manolescu ("**migrator**" , ex-PNȚ, ex- PP; ministru la Comerț și industrie),

discurs concluziv la Senat, 1 iul.'31 . (DS, MO 11, șed. 1 iul.'31, pp 230- 237)
[LD: opinia mea este că **asocierea numelui lui Manoilescu** la denumirea guvernului lorga **ar fi mai potrivită**. În primul rând, ca ,pe atunci, **principal pion al regelui Carol** ; apoi, în ipostaza de **unic păstrător de portofoliu** în guvernul precedent și prezent ; ca **doctrinar** al **parlamentului corporatist** și al unor **teorii economice** originale. Faptul că Argetoianu a fost apelativul adăugat , ține mai mult de culisele guvernării]
Manoilescu / iun.'31

▣ lorga.

"Țara cerea cu frenezie, cerea cu furie , o reînnoire , cerea **un om** încă **neîncercat în vîltoarea guvernării** , care să-i dea un suflu răscolitor al tuturor nădejdiilor și al tuturor puterilor sufletești; [...]
Țara cerea **o garanție grandioasă , o garanție imensă și sigură**, care să-i dea un sentiment **de desăvîrșită încredere**.
Și cum se putea găsi , în același timp, **reunite în același om**, aceste **calități unice rare** și atît de contradictorii ?
Cum se putea să se găsească un **cîrmuitor atît de nou** , cît cerea sufletul țării, dar atît de **încercat și de sigur**, cît cerea seriozitatea vremurilor ?

"Ei bine, **această îmbinare unică , nu numai pentru poporul nostru** , dar **unică pentru cazul tuturor popoarelor contemporane** , **s-a găsit** , printr-o fericită întîmplare, în personalitatea **acelui care prezidează guvernul de azi** " [lorga !] (apaluze prelungite, ovații, îndelung repetate) (p. 233)
M.Manoilescu / iun.'31

Guvern lorga-Argetoianu .Legislatura I.Siunea ordinară 1931/ 1932

14.) Victor Iamandi (PNL) , discurs la mesaj, 25 nov.'31

(DAD, MO 7, ședința din 25 nov.'31, p. 93- 102)
[LD : text integral xerox. Lipsesc citeva fraze de inceput .
Supratitlurile, colorările , parantezele, îmi aparțin.
Discurs dispersat problematic la fișierele respective .
Vezi pe larg și context la **fișier PNL , fișier Guvern**
Metodic, fără menajamente , spulberă opera de **guvernare cu "tehnicieni "** ; face pentru **lorga și Argetoianu** portrete politico-morale zdrobitoare ; pledează , cu argumente imbatabile , pentru **guvernarea democratică, partidistă** ; izbutește un **discurs opozant antologic**.
Este remarcabilă argumentația lui pentru **a reazeza PNL în adevărata lumină** , imagine îndelung falsificată, maculată ,în **continua campanie antiliberală** dusă de **adversari, fie ei averescani, cuziști, național- țărăniști, lorga și alții ...**]
▣ lorga : **ideea de partid**.
▣ **Mesianismul lui lorga**.
▣ **Marile reforme : împrorietărirea, votul universal**.
▣ **"Profețiile "** lui lorga.
▣ **<Pericol de revoluție > !?**
▣ **Viabilitatea partidelor**.
▣ **Regimul hibrid lorga-Argetoianu**

Iamandi / nov.'31

▣ lorga : **ideea de partid**.

Străduințele lui lorga ar fi trebuit să conducă la creațiuni puternice , dar

" **variația lor și dese schimbări ale d-sale** , pe linia politică a țării, **au zădărnicit** încheierea serioasă și permanentă a unei **organizațiuni reale** - în schimb **marele nostru istoric** a fost întotdeauna **șef de partid**.

"Dacă am urmări **zigzagul acestei evoluțiuni**, am vedea că **d. Iorga** , în intervalul dela **1906 pînă la 1930**, a creat cel puțin **vreo 15 formațiuni politice** , pe toate **denumindu-le partide politice**, desfăcîndu-le noaptea , pentru a le reface a doua zi.

"În ultimul timp, d-sa **făcea apologia statului corporatist** - mi se pare chiar în cursul anului 1930 - , pentruca , **după ce a ajuns la guvern**, în chip neașteptat , să încuviințeze d-lui **Munteanu-Râmnic organizarea partidului său** , întrebuițînd, bine-nțeleș, **aceleași mijloace** întrebuițate de toate partidele , pentru realizarea acestui scop.

Prin urmare **d-Iorga a avut o atitudine mereu schimbătoare** , **față de oportunitatea pe care o reprezintă partidul politic**.

"**Temperamentul** său atît de viforos și variabil , evident, **era greu să se acomodeze cu principiile rigide** ale organizațiunilor de partid și **cu disciplinile** care trebuiesc păzite , chiar și atunci cînd rolurile sunt mai mici, necum atunci cînd sunt mari. Și angajează răspunderi.

Oricum , însă, **nu se poate nega că d.prim-ministru Iorga a disprețuit partidul politic**. D-sa a luat **atitudine ostilă față de ideea de partid** , numai pentrucă nu a izbutit să-și întemeieze o organizație puternică." (p. 94)

[.....]

Iamandi / nov.'31

▣ Mesianismul lui Iorga.

D-Ior , nimeni nu se gîndește să conteste **meritele d-lui Iorga**, strălucitele merite ale d-lui Iorga , **în domeniul culturii**.

D.Iorga face politică și parlamentarism de 30 de ani.

D-sa , cu drept cuvînt, **este o mare personalitate**.

Se poate întîmpla ca **în domeniul gîndirii și în domeniul cărții** ,

ă fie **cel dintîi** dintre toți pe care îi are țara noastră.Nimeni nu o contestă.

Dar, d-Ior, de aici și **pînă la a fi omul de stat**, conducătorul **cu autoritate politică** incontestabilă, impunătoare, **este o distanță** pe care , să-mi dați voie, să nu o parcurg decît cu regretul că **la capătul ei nu se poate găsi ceea ce unii** , din exagerare și adulație, **își închipuesc că există**."

Andrei Corțeanu : "Cînd ați aflat-o ?"

Iamandi : " Am aflat-o de mult, de pe cînd d-voastră aveți aproximativ aceeași opinie. Dar , d-Ior deputați, **mesianismul** acesta a d-lui Iorga - nu voiam să spun **megalomania** d-lui Iorga - pe lîngă că **nu realizează nimic, este și îngrijitor**.

[LD : citește și comentează caustic cîteva pasagii din mărturisirile de credință ale lui Iorga , apărute în volumul "**Spicuri din credința mea**" , cuprinzînd cuvîntări din campania electorală. Citatele din Iorga le colorez violet.Comentariile lui Iamandi **albastru Iorga - Iamandi**

Râmnicu -Vîlcea : " **Noi suntem boieri, unul din Moldova, iar altul din Oltenia [...]** **Și în boieria noastră este un cavalerism care, într-adevăr , nu cerem să-l înțelegă țiganii ."** **Dar cine sunt țiganii ?!**

Ploești : " **Am primit sarcina aceasta cu multă greutate și cu multe jertfe.**"

" **Eu sunt în fruntea guvernului român de mila și de rușinea țării "**

" **... știți foarte bine și toată țara știe același lucru, că visul de o viață întreagă a d-lui Iorga a fost să ajungă președinte de Consiliu ! "**

Buzău : " **Eu sunt apărătorul țării , cel din urmă apărător al țării , în ceasul greu.Munca pe care o încep , nu o poate face nimeni ."**

"**Dați-mi voie să nu fac polemică asupra acestui fel de mesianism al d-lui Iorga.**

Noi am dori sincer ca această misiune providențială să se realizeze [...]

dar din nenorocire d.Iorga n-a făcut nimic.

A încărcat , cel mult , situația destul de grea , complicînd-o "

Botoșani : " **... de la venirea Sa în țară , pentru a-și lua dreptul,**

Maiestatea Sa a dorit ceea ce se întreprinde în guvernul de azi al României ."

" **Cum mai cadrează această afirmațiune a d-lui președinte , cu declarațiunile repetate pe care le face, că a fost rugat să accepte guvernul și că a făcut aceasta**

numai din sacrificiu pentru biata țară , care se prăpădește ? [...] De altfel, d. Iorga în veșnică mișcare și contradicție, spunea în timpul tratativilor cu Titulescu , că era gata să primească și cel din urmă strapontin ministerial." (p. 96)

[.....]

lamandi / nov.'31, retro 1920

▣ **Marile reforme : împrăștierea, votul universal.**

[.....]

"D-lor deputați, spuneam că **reformele ne aparțin nouă.**

Ele își au origina în **scrisoarea program** - devenită istorică - a lui **Ion I.C.Brătianu** de la **7 septembrie 1913** ; începutul de realizare în **1914**, oprit de mersul războiului și **votarea lor în Parlamentul de la Iași, 1917.** (apaluze PNL)

Iorga spunea că a scris **manifestul Regelui Ferdinand** către țărani.

Probabil așa este. **Iorga a avut un rol activ** , în epoca pregătirii și realizării reformelor.

D-sa a făcut parte din **comisiunile de la 1914** și **a dat sprijin Parlamentului și**

guvernului lui Ion I.C Brătianu , după cum l-a dat și **Take Ionescu**, care intrase și în guvernul de la Iași , pentru realizarea reformelor.

Ceea ce uită Iorga este că **Argetoianu , atunci, a votat contra lor !**

[.....]

lamandi / nov.'31

▣ **"Profețiile " lui Iorga.**

" D-lor deputați,d-l președinte al Consiliului, în discursul pe care l-a ținut majorităților în ziua deschiderii Parlamentului, **a spus că dacă pleacă d-sa ,**

ar reînvia în urma sa **< trecutul dezastruos >** ,

ori ne-am izbi cu toții de **<zidul revoluției.>** [...]

a spus **că d-sa reprezintă <scîndura >** care plutește în mijlocul tulburat

al vieții sociale de astăzi și care ar fi **singura mîntuire** a țării .

"D-lor deputați dați-mi voie ca , în numele partidului liberal,

să **protestez împotriva declarațiilor dintîi a d-lui Iorga,**

și **împotriva formulei sale din urmă.** " [.....]

"Iată de ce **protestăm împotriva afirmațiunei grave a d-lui Iorga ,**

că trecutul politic al acestei țări ar fi dezastruos și nedemn " (apluze la PNL)

lamandi / nov.'31

▣ **<Pericol de revoluție > !?**

-

"Dar d.Iorga mai spunea că **dacă d-sa ar pleca** de la cîrmă - și acest moment se poate întîmpla să fie mai apropiat decît crede d-sa - **țara ar fi amenințată de revoluție.**"

Nu primim nici această prevestire amenințătoare ,

pentru că **există în această țară forțe politice organizate,**

sunt destui **oameni** care au și **competența , și experiența, și mijloacele,și autoritatea ,**

de a face față greutăților de astăzi, în orice caz, **cu infinit mai mult succes decît**

guvernul improvizat , pe care-l conduce d-sa." (apaluze la PNL) (p. 101)

[.....]

lamandi / nov.'31

▣ **Viabilitatea partidelor.**

" **S-a încercat , d-lor deputați, o luptă împotriva partidelor ,**

s-a urmărit discreditarea și desființarea lor.

"**Guvernul actual** a voit să dovedească prin acțiunea sa - astăzi complet compromisă - incapacitatea partidelor.

"**N-ați izbutit** d-lor prin tentativa d-voastră **decît să ne întăriți poziția și rostul "**

(**apaluze la PNL și PNȚ**)

lamandi / nov.'31

▣ Regimul hibrid Iorga-Argetoianu

- "Cine , d-lor deputați, să desființeze partidele politice ?

" **Personalitățile de pe banca ministerială** , așa ziii tehnicieni ,
exponenții ritmului nou, sau

diversele ligi care numără în rândurile lor pe toți **eliminații partidelor** ,
pe acei care neputându-și satisface ambițiunile decât sub incarnațiunea aceasta de
reformatori și profitori ai unei diversiuni transformată în **guvernul anacronic**
care deține frânela conducerii supreme în aceste ceasuri de tragică îngrijorare ? Aceștia ?
N-o crede nimeni, n-o mai cred nici ei ." (p. 101) [.....]

Iamandi / nov.'31

15.) C.Ifrim * (raportor la Mesaj) , discurs –concluzie , 3 dec.'31

(DAD, MO 14, șed. din 3 dec.'31, p. 311- 317)

[LD: este clar că face parte din discipolii lui Iorga și ACCuza, ca "sămănătorist" și ex- PND-ist ; ca raportor la mesaj , își construște toată pledoaria mai puțin pe contrareplici doctrinare , cît pe **patetice argumente morale și afective**. Pare a fi foarte sincer, **apără** din toate puterile **guvernul Iorga –Argetoianu** și **ideea guvernului în afară de partide** , atribuind partidelor toate relele .]

▣ **Pardidul Naționalist Democrat**

▣ **Iorga**

[* **Autoprofil moral-politic / Ifrim** _____

Generația "Sămănătorului"

"... sunt unul dintre aceia care , în marginele modestelor mele puteri , **mi-am făcut datoria față de neamul meu**, de pe cînd eram student, **ucenicul profesorilor Iorga și Cuza**, și pînă astăzi. Prietenii mei de la Iași, știu că , sacrificînd toate interesele mele, de familie și personale, am căutat , ca **în spiritul marilor mei îndrumători**, să duc ,de la război pînă astăzi, **o acțiune de luminare și înfrățire** , în fruntea aceluia modest așezămînt de cultură populară din Iași, **Ateneul Tătărași**. (**apaluze la majorități**)

" ...Era student, la **1910** , cînd s-a întemeiat **Partidul Naționalist-Democrat**

de sub șefia d-lor **Iorga și Cuza**.Atunci **s-a declarat** , pentru întîiaș dată , **luptă deschisă împotriva partidelor vechi**, așa zise istorice." (p. 313)

" **Nu mai sunt** astăzi nici **în partidul profesorului Iorga** , nici **în Liga profesorului Cuza**. Dar nu pot să nu **recunosc că ceea ce este mai bun în sufletul meu** ,

Ior le-o datorez.Și nu pot iarăși să nu **recunosc că, ceea ce am înfăptuit** , în acea acțiune de înfrățire , desfășurată , atît cît s-a putut, în **Basarabia** în deosebi, în **Bucovina** ca și în **Ardeal**, **am făcut-o , în spiritul Ior** " (p. 314)

" **Eu fac parte** din acea **generație** care, ca și alte generații, a crescut la **școala de înalt patriotism a profesorilor Iorga și Cuza**.

(**apluze la majorități**) .**Generația** aceia care , de pe băncile liceului , citea cu sete , **Sămănătorul**, ce o chema către izvorul de viață veșnică , care este **țărănimea** .

Generația aceia ce a urmărit cu entuziasm **lupta ce s-a dus la 1906**, pentru afirmarea **drepturilor limbii românești** ;

generație care a organizat la **1909 primul Congres Studentesc** , cînd pentru întîiaș dată s-au strîns laolaltă , într-o frățească îmbrățışare , studenți de pe întreg pămîntul stăpînit de români : din **Ardeal** ca și din **Bucovina** ; din **Basarabia** ca și din **Macedonia** .

Pentru aceasta, d-lor, eu mă trudesesc , prin slabele mele puteri , să **dau glas acestei generații** din care fac parte. Am impresia că nu mă aflu la o tribună , ci pe un amvon , unde **conștiința îți poruncește să vorbești**

așa cum gîndești și cum simțești." (p. 315)] _____

Ifrim / dec.'31, retro'1910

▣ **Pardidul Naționalist Democrat**

" ...Era student, la **1910** , cînd s-a întemeiat **Partidul Naționalist-Democrat** de sub șefia d-lor **Iorga și Cuza**.Atunci **s-a declarat** , pentru întîiaș dată , **luptă deschisă împotriva partidelor vechi**, așa zise istorice."

VGIspir .” În contra sistemelor acestor partide”

Ifrim : “ Negreșit, **contra sistemelor politicianiste** , ale acestor partide ,
sisteme pe care le cunoașteți cu toții și le condamnați cu toții “[...]”

Însăși **Tătărașcu** recunoaște < excesele , erorile și scoborârile > partidelor ;

Otetelișanu de < ambițiunile personale dintre conducători > , de < supralicităția și demagogia politică >.” **Atunci iați-ne de acord.**

Cum a spus și **Iorga** < partide de doctrină și de unire pentru scopurile țării ; da ;

Partide exploatarea bugetului, nu .>”

În sprijinul celor susținute s-ar putea aduce și comentele unele definițiuni asupra partidelor politice.

ACCuza , la 1910 , la crearea PND, rostea o **admirabilă definiție :**

< **grupare de individualități conducătoare, în slujba binelui obștesc.** >

Sociologul Gusti , în introducerea la doctrinele politice, arată diferența dintre partidele de program și partidele oportuniste :

< **partidul de program** urmărește guvernarea ca mijloc ,

pentru a realiza programul său ; **partidul politic oportunist,**

urmărește guvernul cu singurul scop , de a governa > (**citează masiv**)

Printre **metodele** folosite de **partidul oportunist** , Gusti menționează :

arta de a insinua, a seduce , a place ;

arta de a calomnia, a minți, a mistifica ;

arta de a intriga ;

“**Cele mai mari rele** , în țara noastră, să recunoaștem, ☞☞ **ne-au venit din oportunizarea partidelor politice.** Acest oportunism se strecurase și în vechile partide, așa zise istorice. De la război încoace, **în urma acordării votului obștesc, partidele politice, și vechi și noi,** ☞☞ au fost **invadate de acest oportunism.**

Șefii de partide , cu **statele lor majore,** ☞☞ au fost **terorizați neconștient de clicile electorale** , care i-au împiedicat de a face tot binele care ar fi putut să-l facă “

(**aplauze la majorități**) (p. 313)

Faptul că în rîndul unor partide se produc **curenți de regenerare**, acțiuni de **transformare**, dovedește că **partidele se îndepărtează de la caracterul lor doctrinar și programatic,** ☞☞ pornind pe pantele oportunismului... (p. 313-314)

Ifrim / dec.'31

☞ **Iorga**

“ **Guvernul** acesta are în fruntea lui **pe omul** pe care îl recunoaștem cu toții , în clipele noastre de reculegere sufletească, că **cea mai desăvîrșită autoritate morală** , pe d. profesor **Nicolae Iorga.** (**aplauze prelungite**)

Poate cineva să spună că **legiuirile acestea** care caută să aducă liniștea și alinarea țării , în vremurile acestea cumplite , **nu pot să fie aduse de guvernul profesorului Iorga ?** Dar care din noi poate să nu recunoască [...] că **profesorul Iorga** , ca nimeni altul din

fiii pămîntului românesc, **de 40 de ani se dăruiește , zi de zi, ceas de ceas, neamului acesta ?** (**aplauze prelungite la majorități**)

Care dintre noi poate să nu recunoască în **profesorul Iorga** cea mai înaltă **pildă de moralitate publică și privată ?** Cine nu recunoaște în el **întrepunerea puterii de muncă , întrepunerea patriotismului ?**

D-lor deputați, **nu** spun toate acestea ca să **lingușesc** pe d. prim-ministru Iorga.

Am stat **14 ani în partidul d-sale** .O știe d.profesor Iorga și o poate mărturisi

că am fost unul din aceia care **am spus întotdeauna ce am crezut** și ce am avut pe inimă. **N-am cunoscut lingușirea** niciodată și **nu aștept nimic** de la

d. prim-ministru Iorga. Dar nu se poate **conștiința mea** să nu se revolte ,

și în tot interiorul ființei mele să nu **mă simt îndurerat și să tresar** ,

cînd văd că **unii** , din această Cameră, din fericire prea puțini, **se trudes** ,

punînd cîte **trei perechi de ochelari**, doar vor descoperi un **punct negru d-lui Iorga.**

Și cînd li se pare că l-au descoperit , **strigă satisfăcuți : a, am găsit ceva.**

Iar acești **oameni mici** , închid ochii și **nu vor să vadă marea lumină**

pe care o revarsă , spre binele unui neam întreg , **această personalitate.**

D-lor deputați, noi ne vom duce , ca mîine, unul după altul ; cu patimile noastre , cu egoismul nostru, cu însușirile și scăderile noastre. Vom părăsi unul cîte unul pămîntul acesta. **El va rămîne** însă , cu voia sau fără voia noastră. **El va trăi și dincolo de**

mormînt. El va trăi în mijlocul acestei națiuni , pe care a iubit-o a nimeni altul!
El va rămîne și mai departe pentru a-i îndruma pașii ; pentru a o îmbărbăta în luptă.
Cărțile și faptele lui vor hrăni veacuri dearîndul generații după generații ,
în același **cult al neamului și pămîntului românesc.** “ (apaluze prelungite la majorități)
(p. 315- 316)

C.Ifrim / dec.'31

16.) Iorga ,(prim ministru, ministru Instrucțiune, Culte, Artă) **discurs – final**
dezbateri Mesaj, 3 dec. '31

(DAD, M O 14, șed. din 3 dec.'31, p 317- 319)

[LD: Iorga mîhnit, furios, jignit, ofensat, supărat , contra-atacînd !
Discurs patetic, prin excelență moral-politic , apărîndu-și mai mult statutul intelectual-cultural decît guvernarea .Primit cu aplauze prelungite, ovații , de majorități .
Deși declară că nu intenționează să jignească pe nimeni, vorbește foarte “de sus”,
ironic,disprețuitor,caustic, la adresa celor care , în vreun fel, au contestat legitimitatea
și competența echipei sale de guvernare .]

- ▣ **Partidele**
- ▣ **Moravuri politice**
- ▣ **Mitică ; miticisme**
- ▣ **“Specialiști “ versus “agenți electorali”**
- ▣ **Programul de guvernare**
- ▣ **Constituție, constituționalism .**
- ▣ **Politica externă.**
- ▣ **Legiferarea**
- ▣ **Stil oratoric .**

Iorga / 3 dec.'31

▣ **Partidele**

“Dle președinte, d-lor deputați, am făgăduit la sfîrșit cîteva cuvinte simple și oneste.
Le rostesc după **7 ceasuri** de discuții , în care , și astăzi ,
nu a fost nici o **nedreptate** care să nu mi se fi făcut ,
nu a fost nici o **ofensă** de care să fiu cruțat.
Inspirîndu-mă însă de la caldele cuvinte ale raportorului [Ifrim] în care era o înțelegere
așa de largă a **nevoii de unire între noi**, pentru a trece împreună prin momentele
acestea grele , **voi căuta să înlătur** din aceste puține cuvinte tot **ceea ce ar putea jigni**
pe cineva. Și să mi se îngăduie încă un lucru : să nu împart pe partide observațiile mele .
Pentru mine, **de foarte multă vreme** , partidele acestea se confundă .

Se confundă și prin idei, **care sunt** comune,
și după ton, **care este** acelaș,
și prin intercirculația indivizilor **în aceste partide .**
Altfel, **am tot respectul pentru dînsele** Dar eu le văd ca **un singur mare partid** , de
care eu mă apropiu cu sentimente amicale pe care le-am avut totdeauna,
și aș fi dorit , fără îndoială , **să mi se răspundă tot așa.**
Dar eu n-am putința de a schimba firea nimănui .
Iorga / dec.'31

▣ **Moravuri politice**

-
Dealtfel, **violența cu care am fost atăcat și eu personal și această formație de**
oameni de merit și de oameni de treabă, care-mi fac onoarea de a sta lîngă mine,
se explică: **Este un vechi obicei al țării.”**

“Cum am deprinderea să răsfoiesc uneori în cărțile vechi , am găsit un **discurs**
de bătrînețe făcut la Ateneul Român de **Ion Eliade Rădulescu**
și înăuntru o **formulă** pe care am copiat-o , pentru a v-o servi d-voastre ,
fiindcă se potrivește .Iată ce zicea bătrînul : < **Venim noi la putere** ,
de , nu ai ce zice : **vedem și noi că este cu frica lui Dumnezeu .**
Vin alții la putere, atunci , vai de lume , a lipsit dreptatea de pe pămînt.>

Să-mi fie permis ca aceste frumoase cuvinte , pline de atîta **înțelepciune patriarhală**, și de atîta **humor în adevăr românesc**,

să le servesc personelor foarte iritate , **căci s-au legat de mine și de prietenii mei** , fără să fi putut înțelege pînă la capăt, de ce.

Un defect de temperament.Nu-l pot îndrepta .Văd că oameni odată tineri, îl păstrează pînă la bătrînețe.**Este rău și pentru sănătate , pentru sănătatea individuală** , pe care o doresc fiecăruia, dar este rău **și pentru liniștea** decare această **țară are nevoie** .

Dar să mi se permită , **înlăturînd tot ce amintește un teatru**, în care **eu n-am jucat niciodată** , și nu la vîrsta mea mă voi înscrie în trupă (**ilaritate** ☺☺☺)

să înlătur cîteva acuzațiuni pe care, într-adevăr, **nu le pot primi**

Sunt un om care caută să facă plăcere oricui, **dar toate au o margine** .

Prin urmare sunt **unele lucruri** pe care **nu le pot primi**,

pentru că nu sunt adevărate.

Și lucrurile acestea nu sunt așa de multe , așa încît, pînă va bate ceasornicul ora 10 ,

eu voi fi și terminat. Încă odată, **îmi pare foarte rău că eu nu pot distra Adunarea** .

Nu am mijloace pentru aceasta, și **nu am nici dispoziția.**

Sunt persoane care își ziceau : președintele Consiliului s-a amînat ,

dar la sfîrșit are să fie ceva.

Ei bine, **îmi pare foarte rău că v-ați pierdut timpul; la sfîrșit nu mai este nimic.”**

(**ilaritate**) (p. 317)

Iorga / dec.'31

▣ Mitică ; miticisme

- “ S-a făcut foarte mult haz – fiindcă **nația românească este spirituală** .

Grecii au creat o mulțime de eroi, cari rămîn pentru toate literaturile;

Nu au creat însă pe nemuritorul Mitică , omul spiritual care este atît de bogat reprezentat la aceasă nație.

Fără **Mitică** nu-ți poți închipui **presa românească** ,

fără **Mitică** nu-ți poți închipui anumite **discursuri parlamentare** ,

fără **Mitică** nu-ți poți închipui **întrunirile publice** .

Mitică și viața publică românească sunt două lucruri cari nu se pot despărți.

Prin urmare, **eu sunt deprins cu obiceiul unei nații serioase** ,

care nu ia nimic în serios, și nu mă supăr deloc , fiindcă

eu țin la cîteva lucruri serioase , chiar atunci cînd toată lumea ar rîde de dînsele .Căci

am apucat vremea - aveam vreo 20 de ani –

cînd se rîdea de orice. Și dacă s-ar fi rîs tot așa și mai departe

de orice, **de țară, de nație, de moralitate**, noi nu puteam face războiul ,

nici așa cum l-am făcut.

Nu cu zeflemismul pe care l-am apucat eu , ci **cu convingerile**

de care a rîs toată lumea o bucată de vreme și pe care **generația mea a izbutit**

să le impue opiniei publice , **s-a făcut jertfa cea mare a războiului**

pentru unirea neamului “ (**apaluze la majorități**) (p. 317)

Iorga / dec.'31

▣ “Specialiști “ versus “agenți electorali”

[**Iorga plătește aici toate polițele adversarilor și-și apără, unul cîte unul, colaboratorii**]

“ **Se crede că este foarte spiritual** să spui într-una :

<ritmul nou > , <specialiști > .

Eu cunosc această **boală** : uneori ajunge pînă la **patologie.**

Știi că **sunt unele persoane** , **care iau un cuvînt înainte**

și nu pot să spună alte cuvinte decît pe acela.

Și știi și mijlocul care se întrebuintează : li se face muzică .

Dacă au simț pentru piano, sau dacă au simț pentru vioară ,

li se servește o bucată muzicală pe unul din aceste instrumente

și atunci nu mai repetă cuvîntul acela . (ilaritate ☺☺☺)

“Îmi pare foarte rău că eu nu am nimic din marile însușiri ale aceluia

pe care îl sărbătoream dăunăzi, ale lui George Enescu, pentru a încerca

să curarisc pe oamenii care rîd de anumite cuvinte.

Dacă i-aș întreba de ce rîd, n-ar fi în stare să spună.

“ **Specialiști ?!** Apoi dacă a fost o vreme de probleme tehnice , această vreme este acum actuală, care nu este de fraze, ci de probleme tehnice.

Și cui vroiați dvs. să mă adresez , cînd era vorba de **agricultura românească**, decît la omul care nu mai este tînăr, și **care la ministerul acela** de agricultură a fost **sfetnicul ascultat și urmat al tuturor guvernelor ?** [Ionescu-Sisești]

Dar cui vroiați dvs. să mă adresez **în materie de căi de comunicație** , decît **fostului rector al Politehnicului ?** [Vîlcovici]

Dar în **diplomație** , trebuia să caut, oare, **un politician exportat** , [**Titulescu ?**] pentru a nu încurca guvernul în România, într-o capitală oarecare , ca diplomat , sau să mă adresez **prietenului meu Ghika ?**

Cum vroiați dvs. , cînd a fost vorba de **finanțe** , să am obrăznicia de a rezolvi probleme financiare , **fără să mă adresez unui om care** , de decenii, **se ocupă de aceste probleme** și are și **frumoasa energie** care este trebuitoare pentru **a ataca lucrurile pieptiș ?** Acela este **prietenul meu Argetoianu** și,

în momentul **cînd între noi , specialiștii, nu va fi înțelegere** , dar credeți dvs. că **vom oferi spectacolul discordiilor noastre ?**

Dar **eu am rîs prea mult de discordiile** care s-au etalat aici , fără măcar grija de educație, **pentru ca noi, înainte de toate , specialiști cu toții și în bună creștere** (**aplauze la majorități**) **să oferim un astfel de spectacol.”**

“S-a manifestat aci o credință curioasă : **da, specialiștii sunt foarte buni** , dar să li pui **un agent electoral, ca șef.**

Da, foarte mulți **specialiști** s-au pretat la așa ceva.

Acum, cu părere de rău, nu mai sunt dispuși. (**apaluze la majorități**)

Nici eu nu sunt dispus să devin secretarul general

☺ al unui învățător [LD: **aluzie Mihalache ?**] **care ar face demagogie** , **nici unul din dumnealor nu ar consimți să-și închine** tot capitalul de cunoștințe ☺ unei **improvizații politice de ultima oră .”**

[**aluzie la Gh.Brătianu ? la C.Z-Codreanu ?**]

“ Dar nu numai că **s-a făcut haz pe socoteala specialiștilor**, dar s-a mai enunțat încă o **teorie** foarte interesantă.

Omul de cultură nu are dreptul să se amestece în politică. [!!!]

Dar asta **am auzit-o eu** , doar : cîte **șiruri de ignoranți nu mi-a servit-o** timp de treizeci de ani de zile ? (**apaluze la majorități**)

“ **Eu nu am înțeles niciodată de ce a ști** înseamnă **a nu putea, și a nu ști** însemenează a avea **o valoare activă.**

Eu nu am înțeles niciodată , și eu, care sunt istoric, am apucat **Anglia** guvernată de **Gladstone** , care știa grecește mai mult decît mine și care îmi permitea [cum **mi-am permis eu, ca să păstrez locul României la Paris, la Sorbona, făcînd trei conferințe** în trei zile despre Veneția , să-și urmeze ocupațiile ca să mă scuz de acest păcat de care , desigur, “**Mitică**” **rîde de 6 săptămîni**] invoc exemplul lui Gladstone care era **președinte de Consiliu** și se întorcea acasă și citea pe **Eschile și Euripide** , cum se știe , nișe autori de nimic, **cu care un bărbat politic serios nu-și bate capul niciodată .”** (**apaluze la majorități**)

“ Dar cînd este vorba de ostracismul puținelor cunoștințe și al ocupațiilor iubite pe care se întîmplă să le am , să mi se dea voie să amintesc **o frază dintr-o scrisoare** ,pe care am publicat-o ,dar cerînd mai întîi voie omului de mare merit , înaintea căruia se închină o țară întreagă, a omului care a găsit cu cale să-mi scrie , **după venirea mea la guvern, președintele Masaryk** ;[...] spunînd : **< tot sunt buni cîțiva profesori în vremea de după război. >**

“ Mă pun la adăpostul președintelui Masaryk, **pentru a scuza prezența mea pe o bancă pe care se vede că ocupațiile mele științifice și literare o dezonorează** , dar pînă nu mi s-a spus aici , nu mi-am dat seama.

Am reexaminat cazul, am găsit un sprijin , și, ce voiți ? **Perseverez !”** (p. 318)

▣ Programul de guvernare

“Mi s-a spus : **nu aveți program !**

Ce rău este că în această țară nu se înțelege ce este mai fin în cugetarea și în vorbirea omenească , acea cochetărie care face ca **o femeie frumoasă** să **nu vorbească** niciodată **de calitățile ei**, lăsând tuturor urâtelor din lume să detalieze pe ale lor !

Cum , nu am program ?

Dar **viața mea** pe ce s-a sprijinit, oare ? (**aplauze majorități**)

Dar **scrisul meu** ce înfățișează oare ?

Dar **ideile pe care le-am răspândit** , acestea nu formează un program ?

Dar adică dacă aș fi făcut șarlatania să umplu o jumătate decoală de hîrtie cu enunțări, Care nu se pot niciodată preface în realizări, aceasta ar fi fost un program , iar **40 de ani în serviciul patriei** , aceasta nu reprezintă un program ?

(**Aplauze prelungite** , **îndelung repetate**, **majoritățile ovaționează în picioare**)

(p. 318)

Iorga / dec.'31

▣ Constituție, constituționalism .

“ Dar nu am numai această vinovăție, am una cu mult mai gravă :

sunt un adversar al Constituției ! Sunt persoane care-și fac despre Constituție o **ciudată părere**. De fapt, **Constituția este legătura** , prin cîteva formule, **între oamenii dintr-o societate**. **Constituția nu se poate schimba la cîțiva ani** , **dar** societatea merge înainte și nu este niciun constituțional cuminte care să nu-și dea seama că **este ceva imponderabil**, care, acest imponderabil, **dă o continuă interpretare Constituției**.

[**LD : Aluzie la Maniu, la ardeleni, la “constituționaliștii” ;**

explicație penibilă, aproape incoerentă, zeflemistă, pe care cu cîteva fraze mai sus o luase în derîdere .]

Dar eu **mă mir** că se mai pot găsi la noi **oameni cari să citeze** așa de adeseori ori **Constituția** , pe care de multă vreme o aștept respectată de cei care vorbesc mai mult de dînsa (**aplauze la majorități**)

Dar **cine iubește Constituția** , trebuia să facă un lucru :

atunci înd s-a votat Constituția aici, **trebuia să vină în Cameră**, trebuia să facă **obiștuni**, cînd nu-l plăcea ceva din proiectul de Constituție .

Nu să stea în stradă , **părăsind Adunarea**, să lași pe alții să discute Constituția, și , după ce Constituția a fost votată, **să faci ceea ce a făcut șeful unui mare partid**, de-mi trebuia să stăruie pe lîngă el ceasuri întregi , ca să dea o formulă prin care să nu fie angajat față de Constituție , și pe care să o poată servi aici, că altfel nu venea la guvern , **și acum, din partea acesta din care Constituția nu a fost niciodată discutată**, nici votată, nici recunoscută, din partea aceasta [!!!]

să-mi vină acuzația că sunt adversar al Constituției ?

Și aceasta **pentru ce?** ☹️ Fiindcă **Regele** a făcut , în favoarea mea , usagiu de cele mai elementare drepturi constituționale,

pentru că , într-un anumit moment, **nefiind Parlament** [?!?] și neputînd să guvernăm deloc , cum am spus, prin dispoziția dintre doi reprezentanți ai forței,

ai puterii publice, dintre care unul mergea într-o parte și altul în altă parte ,

a trebuit să facem un act, [?!?] fără de care orice guvernare era imposibilă,

sau **pentru o glumă** spusă aici, înaintea unor oameni pe care i-am crezut întotdeauna capabili de a înțelege glumele acestea,

care credeam că sunt la îndemîna oricărui român obișnuit ?

Dar se pare că sunt români care nu le înțeleg și, mai ales, sunt **români** care le înțeleg și le **răstălmăcesc**, și **glumele mele devin** nu știu ce **articole** dintr-un fel de

anticonstituție, care se opune Constituției obișnuite . (**aplauze la majorități**)

Dar nu este vorba numai de aceasta .

Mi s-a adus înainte **o teorie a puterii regale** ,

pe care **eu** , mărturisesc , că **nu o pot accepta**.

Eu am mai spus , prin întrerupere, că, **dacă aceasta ar fi situația Regelui României** , **eu nu aș putea să-l servesc**.

Mi s-a adus **o formulă** care nu vine de la noi, care vine deadreptul din revoluția franceză, treizeci de ani, mai puțin de treizeci de ani după data când cetățeanul **Robespierre** tăia zilnic un număr de capete , în mijlocul Parisului, teoria aceea că

< Le Roi re'gne et ne gouverne pas. >

“Dar **unde scrie aceasta în Constituția noastră ?** Unde stă aceasta în **practica noastră milenară** , a unui **popor care a vrut să aibă un domn** care, în marginile legilor , **domnește , da domnește ?!** “ (**aplauze prelungite la majorități**)
Să mă ierte oricine : **eu servesc pe domnul meu , care domnește**,
Eu nu înțeleg să joc rolul de **păpușă ministerială** pe lângă **o iluzie monarhică**”
(**aplauze la majorități**) (p. 319)
Iorga / dec.'31

▣ **Politica externă.**

“ **Noi** am fost, se pare, într-un moment, **schimbătorii politicii tradiționale a României.**

Bine, dar **eu am fost la Paris** o săptămână , am avut onoarea să vorbesc cu oamenii care conduc Franța, de la **președintele republicii pînă la miniștri** , care au astăzi în mîna lor soarta mării lor țări, față de care sentimentele mele și ale tuturor colaboratorilor mei , nu pot fi bănuite.[...]Am fost acolo și **am întreb**at foarte hotărît : **are cineva ceva împotriva noastră ? Nu mi s-a articulat nimic împotriva acestei datorii ereditare** , pe care o avem față de poporul care ne-a ajutat în ceasul greu și cel mai mare al destinelor noastre istorice “ (**aplauze la majorități**) (p. 319)
Iorga / dec.'31

▣ **Legiferarea**

“ Sunt **persoane nemulțumite cu legislația noastră** , nemulțumite pentru nu știu ce alte legi, fiindcă noi acuma nu am votat nici una. **Pentru legile din iunie ?**

Apoi d-lor, să avem puțină memorie cu toții!

În iunie am venit cu **o declarație** : eu vin cu proiecte de legi , **eu aduc proiecte de legi ;** Proiectele de legi **le discutați** dvs.în secțiuni; eu **primesc modificări.**

Și am primit modificări , și la Senat, cu reprezentanții tuturor partidelor,

[Învățămint]

legile mele școlare au fost votate în unanimitate. (**aplauze la majorități**)

Și a fost o mare bucurie pentru mine.

Dar dacă legile acelea erau așa de primejdioase pentru dezvoltarea învățămîntului, **de ce nu mi s-a spus atunci ?** Ce ?

Sunt oameni care au nevoie de **patru luni de zile** ca să vadă pericolul care amenință unul din principalele așezăminte ale acestei țări ?

Apoi, să mi se dea voie , **eu discut cu omul care înțelege în patru ceasuri** , dar cu **omul căruia îi trebuie patru luni ca să înțeleagă** ,

orice **discuție este inutilă** , fiindcă aceasta înseamnă că **nu înțelege** deloc sau că **nu vrea să înțeleagă.** “ (**aplauze la majorități**)

[**Agricultură**]

“ Dar, bine, au fost **legile d-lui Sisești.** Au fost **combătute aici**, dar în ce ton ?

În ce **ton obiectiv, amabil**, recunoscîndu-se că sunt vreo două – trei – una a monopolului care a ieșit foarte rău și în Serbia și în Bulgaria; o alta , aceea pe care am luat-o noi –parcă **soluțiunile pe care le luăm noi , le luăm pentru că sunt ideale ?**

Sunt singurele soluții care se impun într-un anumit moment .

Și, **dacă soluțiunile luate** pentru binele statului român **nu produc rezultatele așteptate** , **orice bun român** ☹️ **nu trebuie să aibă bucurie pentru aceasta,**

ci trebuie să aibă o adîncă părere de rău și trebuie să lucreze pentru ca partea care nu ar fi ieșit cum se aștepta să fie îndată, prin silințele tuturor, **îndreptată.**

(**aplauze la majorități**) [...] ☹️ **De ce să ataci legile pe care le-ai votat ?**

Legi pe care le-ai combătut academic, ori ☹️ **legi care nu au apărut niciodată , proiecte care nu au fost discutate pe secțiuni?**

De ce nu aștepți greșeli de acelea , așa de mari [...] (p. 319)

Iorga / dec.'31

▣ Stil oratoric .

“ Dle președinte, dlo deputați, **eu am terminat** .

Vorba lungă se potrivește pentru acela care își caută cugetarea sa.

Acela care o are gata, o explică în câteva formule .

Iar **vorba violentă** este pentru **omul care vrea să amețească propria sa conștiință** , și **eu n-am nevoie să amețesc conștiința mea** . “

(**aplauze prelungite, repetate, ovații**)

Iorga / 3 dec-'31

17.) **Traian Dimitriu -Șoimu** , la conversiune, 4 mart.'32

(DAD, MO 53, șed. din 4 martie, p.2009)

"reforma aceasta desigur că este o reformă de un interes capital.Este desigur **cea mai mare reformă în legătură cu agricultura care s-afăcut în decursul vremilor.**

Această reformă trebuie **să fie făcută curajos**, să fie cât mai **largă**, și după părerea mea, cuprinzînd **întreaga populație a agriculturii**.[...]

Cred că **este timpul ca această chestiune să fie soluționată** , și dacă țara va constata că **toate organizațiile politice au toată bunăvoința** îndreptată către această pătură a muncitoriloragricoli, mai mari sau mai mici, și dacă vom putea , **pe deasupra deosebirilor de partid, să dăm o legislație bună**,desigur că vom fi mulțumiți cu toții că am concurat la **îndreptarea agriculturii prin consensul și bunăvoința tuturor**.[.....]

Această operă nu este o operă de partid.

Poate că partidele politice cari mai găsesc rezerve de făcut asupra ei,

se gîndesc ca să speculeze și aceasță reformă ca o operă de partid.

Dar **această reformă**, ieșind din cadrul unui partid politic, și fiind făcută cu sprijinul tuturor partidelor[...] **va închide** posibilitatea pentru totdeauna și în ce privește **supralicitările** , și în ce privește **împăunarea** cu reformele ce se fac [...]

Merită toată stima și toată considerația oamenii de cinste , de curaj și de hotărîre **cari conduc azi destinele acestei țări**" (p. 2009)

18.) **G.Ștefănescu-Goiceanu (PT-Lupu)** , la conversiune , 5 , 6 martie '32

(DAD, MO 54, șed. din 5 mart.'32, p. 2041- 2082)

[LD:Xerox integral.Cel mai lung discurs.P.d.v. **radical-țărănist** ; deputatul , evident, pune mult suflet și zel pentru problemă.A fost foarte activ ,participînd , în țară, la toate întrunirile

unde s-a dezbătut chestiunea.Stăpînește - economic, juridic, social - toate argumentele pentru susținerea tezelor țărăniste. Face un **rechizitoriu vehement la adresa PNL**, partid considerat (prin ideologie,doctrină, program, politici , guvernări antiagrariene) vinovat și **responsabil pentru starea rea a agriculturii și a plugarilor.**

Susține legea -Argetoianu (pentru principiul revoluționar) , îl **măgulește pe Iorga** pentru a-i cîștiga bunăvoința, face **lungi digresiuni laterale**, este pasional, pătimaș, dar ... eclectic și subiectiv.]

▣ **Legea apărării vetrei țărănești**

Iorga / martie '32

▣ **"Eu sunt eu, dar nu sunt eu... "**

Goiceanu / mart.'32

▣ **Legea apărării vetrei țărănești**

În sesiunea din iul.'31, el a venit cu un **proiect de lege** (inițiativă parlamentară) pentru **"apărarea bunurilor țărănești"** , a proprietarilor pînă la 10 ha, **contra execuțiilor silite**.Ideea a avut-o, **concomitent, defunctul Hamangiu**, cu un proiect a **" bunului de familie"** .

Este o instituție care există în toate țările civilizate, și în Buggaria.

El a citit proiectul lui Hamangiu .**Cită înțelegere era în acel suflet** , pe care noi nu l-am cunoscut deajuns ! Este convins că în acel proiect de lege , exista **ceva și din sufletul profesorului Iorga** .[citește din "Era reformelor" și discursul lui Iorga din 1907,

care făcea elogiul patriotismului țărănesc, al țăranilor proprietari de pământ, cu care începuse <epoca de vitejie> la noi, iar cu pieirea proprietății mici a țăranilor , "<începe și rușinea și umilița noastră >]

"De la această concepțiune și cu aceste convingeri trebuie **să păstrăm** ceea ce am câștigat cu atîta trudă, și cu atîta jertfă - prin exproprierea proprietății mari - bunul de familie **această proprietate a țăranului** , care este temelia și existența națiunii , această proprietate a țăranului **cu care a început epoca de vitejie a neamului românesc**.[...] D-le prim-ministru, v-aș ruga ca acest **amendament , pe care l-am propus**, pentru acest bun de familie, - **bunul rural sau căminul rural** - asupra căruia îmi ridic orice fel de pretențiuni de paternitate, numai pentru a-i da viață,

să-l primiți și să rămîna ca o operă a dvs. personală , în care s-ar rezuma **trecutul d-voastră de muncă , de gîndire și de jertfă pentru țăranime.**" (aplauze) (p. 2077) [.....] (p. 2077-2078)

19. Iorga / martie '32

▣ "Eu sunt eu, dar nu sunt eu... "

Iorga : "Îți aduci aminte , în iunie s-a pus chestiunea urmărilor.Nu știu cine m-a întrebat și am spus atunci , și părerea aceasta o păstrez și acum, că **trebuie să se oprească orice încercare de a expropria casa țăranului** pentru a duce o existență omenească.Numai că aceasta **este părerea mea ca gînditor.**

În ce privește opera de realizare, **condițiunile le vezi și d-ta."**

Goiceanu : "D-le prim-ministru, **eu înțeleg că împrejurările politice nu vădau d-voastră toată latitudinea și toată posibilitatea de a face tot binele pe care îl doriți ...**

Iorga : "Eu v-am mai spus la toți un lucru: că eu sunt eu , dar nu sunt eu , și nu știu dacă o veni vremea ca să fiu eu .

Dar atunci o să vadă toată țara ce sunt eu ! " * (aplauze la majorități)
(p. 2077-2078)

*** Notă**

Nicolae Iorga avea obiceiul să vorbească așa , în dodii, și, dacă cineva îl supăra , este sigur că urma să rostească ceva memorabil sau răutăcios.

Spre ex.: **I.Mihalache** criticase guvernul pentru o șosea proastă , pentru un contract "suspect" etc etc.Iorga s-a înfuriat și a spus : "Avem o șosea care este rea, avem un contract care nu a împiedicat ca această șosea să fie rea, avem de luat măsurile ca acest rău să nu se întindă...[...] **Dar să mă trezesc deodată decretat de d. Mihalache conducător al unui guvern de incapabili** , de neputincioși, sau de calomnatori, aceasta aparține unei **logici care nu este a mea**. Știu că sunt foarte multi logici.

Logica mea este logica mai tuturor **oamenilor cari au învățat logică.**

Acum, **logica asta o fi a oamenilor care n-au învățat logică.**

Sunt prea bătrîn ca să o învăț." (DAD, MO 54, 5 mart.'32, p. 2071)

Iar fratele lui, **Grigore Iorga** - care nu știu ce meserie avea, dar era deputat, tot ironiza cînd a fost atăcat pe nedrept , pentru o chestiune de Conmisie.

N.Iorga / mart.'32

20.) I.Florea (majoritar,iorghist ?), "Cazul Romulus Boilă" , 12 mart.'32

(DAD, MO 60, șed. din 12 mart.'32, p. 2403-2407)

[LD: este regățean, stabilit din 1919 la Satu Mare ; cîndva a fost "țăranist" și are o ură

-dispreț mîrlănesc față de Mihalache ;este pătimaș și , evident, pornit să demoleze prestigiul lui Maniu, Mihalache etc.Boilă este un "pretext" ;
Iorga o face pe naivul, pe ironicul, pe dezinteresatul, dar eu îl simt ranchiunos ...
Și satisfăcut de scandalul provocat ...]

I.Florea : cere să se facă lumină în acest caz ...

DRloanișescu : A cerut Ministrului de Justiție [**Valeriu Pop**] să răspundă ...

I.Florea : Cu diversiuni de acestea nu-l vor opri să facă lumină într-o afacere urfă ,
față de un om din PNȚ...

DRloanișescu : Cel care a cerut să se facă lumină este Romulus Boilă,
care a cerut telegrafic, de cîteva ori, acest lucru...

Florea : F.bine! lumină s-a făcut ...

(**Vezi toată dezbateră la fișier Etică**)

21.) Voicu Nițescu , Ion Mihalache , Eduard Mirto (PNȚ)"Cazul Romulus Boilă " ,

14 martie '32

Mirto, Duca, Otetelișanu, Gh.Brătianu, Goiceanu, Mihalache , Spulber, Iorga, Valer Pop, I.Florea : declarații pro-legea controlului averii și apărării onoarei .

(DAD, MO 61, șed. din 14 mart.'32, p. 2433- 2459)

[LD: xerox complet, cu porțiuni ilizibile. Deoarece în ședința precedentă, s-a pus în discuțiune publică și s-au pus în circulație o serie de aserțiuni în legătură cu **averea** pe care o posedă **Boilă** (proces, verificări la bănci , articole în presă)

Nițescu, Mirto, Mihalache, încearcă, argumentează , cer să se lămurească pe cale legală, dacă Boilă se face vinovat .

Sunt încolțiți de interpelatorul **Florea**, de cîteva ardeleni "majoritari " - Anton Chemale, Dumitriu -Șoimu - și cîteva "țepiști " -C.R.Sturdza .

Iorga, jubilînd, între amuzament și ironie.

Campania a fost susținută de presă , mai ales "Universul", și l-a vizat pe **Maniu**.

PNȚ relansează proiectul de **lege pentru controlul averii și apărarea onoarei.**]

Vezi la fișier Etică

Căderea guvernului Iorga.

Eșecul lui Titulescu .

Guvern de alegeri, Al.Vaida -Voevod

22. Primele reacții la căderea guvernului Iorga , 1-2 iun.'32

Eșecul lui Titulescu pentru guvern de " uniune națională" , 2-5 iun.'32

Poziția partidelor față de **gouv."de alegeri" -Vaida** , 5- 16 iul.'32

Demisia guvernului Iorga ,// fapte, culise, comentarii, zvonuri //

30 mai -5 iun.1932

[LD: informațiile sunt atît de contradictorii , subiectiv - partizane , încît este foarte greu , fie și cronologic (logic nici atît !) , să fie prea coerente,

încît **le consemnez și eu de-a-valma.**

Abia în discuțiile la Mesaj , se va pune oarece ordine în această demisie -"surpriză" ,

... pregătită, așteptată, presimțită, dorită, vestită, anunțată, contramandată,
încă din ultimele zile ale sesiunii parlamentare (aprilie)
Amănunte, detalii, opinii, **vezi la fișierele de la partide,**
din dosarul rotativei și la Guvern Vaida .
Vezi , de asemenea, broșura pe care o scoate în acele zile...]

A. Precizările lui Iorga

"**Neamul Românesc**" (2 iun.) :

/ **Iorga nu a cerut audiență la rege**, după Consiliul de la Palat , **ci a fost reținut de Rege** . Cuvintele atribuite regelui "sunt de-a -dreptul inventate " , de anumite ziare .
/ Pînă la rezolvarea crizei, **Iorga își suspendă rubrica la ziar.**

"**Dimineața**" :

/ Nu ziarele au anunțat audiența, ci **Comunicatul oficial,**
dat de Pangal (subsecretar de stat) **presei.**

"**Neamul Românesc**" (2 iun.) publică **Raportul lui Iorga**, pe baza căruia **Regele** a convocat **Consiliul** .Rezultă că , în călătoria pe care a făcut-o cu MSR , i-a arătat că armata nu este plătită și este într-o stare de plîns, și propunea plata imediată a soldei.
În același Raport Iorga mai propunea:

Reducerea salariilor de peste 5000 lei, la jumătate;

Zăbovirea plății funcționarilor care mai au și alte venituri ;

Plata , de preferință, a **celor căsătorii**, mai ales cu copii;

Plata , un timp, a **unui singur salar** pe familie ;

Etc. etc. Pe baza Raportului, a avut loc Consiliul, și, neputîndu-se lua măsuri concrete, imediate, **Guvernul și-a prezentat demisia.**

"**Dimineața**" (3 iun.) : Se zice că , în ajunul călătoriei pe Dunăre,

Regele promise 3 rapoarte privind situația soldelor militare; în călătorie, l-a întrebat pe **Argetoianu** , care a spus că **soldele sunt achitate la zi.**

La Brăila , regele i-a întrebat pe comandanți și, spre surprinderea Sa, răspunsul a fost un **Nu, categoric și general.**

De aici căutarea unei soluții și raportul lui Iorga.

"**Dimineața**" (5 iun) : **D.Titulescu** s-a dus **la d.prof. Iorga**, la locuința d-sale.Întrevederea a durat 2 0minute , favînd caracter de curtuazie.

După aceea, a fost **la d.Argetoianu**, cu care a avut un mai lung schimb de păreri .

După aceea, **Argetoianu** a fost primit în audiență **la Rege**, căruia i-a spus că nu crede în reușita lui Titulescu.D-sa crede necesar **un guvern "carne de tun"** , care **"sătaie în carne vie"** .Dacă nu, să se facă un **"guvern de patid"** .

"**Dimineața**" (5 iun. în urma cererii, Curtea de Casație l-a declarat pe Iorga "senator de drept " (parlamentar în 10 legislaturi, 1907- 1931)

"**Neamul Românesc**" (8 iun)

Iorga spune : "**În audiența** în care am prezentat Majestății sale **demisia guvernului**, prezidat de mine **mi s-a cerut** - și înțeleg grija unui suveran militar , cu grijă de armată - **plata imediată** , și nu numai pentru ofițeri, a salariului întreg și a restanțelor.

"Am răspuns că minuni nu pot face și am adaus **cererea acelor garanții** , fără care nimeni nu-și poate lua răspunderea , pentru măsuri ca împruținarea salariilor.

"Am părăsit puterea , așteptînd acțiunea guvernului cel nou,

care trebuia să aibă **două însușiri ce ni lipseau nouă** și anume :

concursul d-lui Titulescu , cu legăturile sale în străinătate ,

și o popularitate deplină."

"**Poplaritatea [PNT]** celor care s-au retras înaintea dezastrului oprit momentan de noi , în aprilie 1931, **e tot ce poate fi mai discutabil.**

Aportul d-lui Titulescu nu poate veni decît prin prezența sa

în fruntea unui guvern pe care n-a voit să-l prezideze .

"Fără aceste două însușiri,guvernul Vaida trebuie totuși să se țină de condiția sine quanon a existenței sale : a plăti salariile, imediat și integral,

și a arăta unde a găsit banii cari au scăpat căutării noastre dureroase .[.....]

Fără acestea, avem a face cu oameni care au înșelat pe Suveran și vreau să

înșele și țara."

N.Iorga / iun '32.

23.) "**Domnul prof.Iorga începe lupta** ", 7 iun.'32

("Neamul Românesc" cf. "Dimineața" , 8 iun.'32)
Apare primul art. semnat de Iorga de la declanșarea crizei.

Iorga / 7 iun.'32

▣ **Guvernul Vaida .**

" Criza a căpatat soluția ei.

Nu cred că există **un singur om în România** , care s-o creadă **logică și fericită**.
Și iarăși, **nu poate fi nimeni care să vadă în Ministeriul năbădăiosului gazetar** , care a fost un an de zile **d.Vaida Voevod**,
adversar și al Coroanei , într-un anume moment,
altceva decât **o căptușală a d-lui Maniu, cel care tace și face**.

Iar **camuflarea acestui guvern de partid**, cu declarate instincte feroce,
într-un ministeriu de concordie și de alegeri libere,
nu poate înșela nici pe cel din urmă dintre naivi.

"**Noul ministeriu** , menit a înlocui " mîna de oameni " ,
adică de notabilități naționale pusă cu jertfă la dispoziția Regelui ,
trebuia să aibă **două calități** :

O valoare morală și umană superioară. Cetiți lista !

O altă soluție financiară decât aceea pe care , după înțelegerea cu Suveranul,
care a acceptat-o ca bază, am prezentat-o eu.

Un guvern de partid, **poate fi așa de necruțător** față de oricine, **cum eram noi ?**
NU.

România poate **contracta și suporta un împrumut** , în împrejurările de-acum ?
NU.

Poate statul **să scoată de la Banca Națională**, cum propunea un inconștient ?
NU.

Atunci, **de ce experiența ?**

Și dat fiind că, după majoritatea de care dispunea guvernul trecut ,
venea **grupul compact al partidului liberal de tradiție**,
și că **acest partid** a cules cele mai multe voturi în **alegerile parțiale**,
unde este constituționalismul ?

"Iar în ce privește **disolvarea unor Camere alese liber**, devotate Suveranului [.....]
nu vom răspunde noi, ci, sau **băta democratului** convins,
sau **steagul de răscoală al omului de extremă stîngă**.

Dumnezeu să ajute această biată țară "

Iorga / 7 iun.'32

24.) "Între d-nii Iorga și Argetoianu " , 31 iul.'32

("Dimineața" , 31 iul.'32)

Disensiunile mai vechi dintre cei doi, **comprimate în timpul guvernării**,
au început să **iasă la iveală**.

Unele ziare , afirmă că **Argetoianu este în căutare de noi aliați**.

Iorghiștii afirmă că **separarea este de mult fapt împlinit**, și anume,
din ziua **cînd s-au terminat alegerile** (17 iul.)

Pe lîngă marile nemulțumiri din timpul guvernării,

prăpastia s-a adîncit din cauza modului cum s-au comportat argetoianiștii
în vremea alegerilor.

Disensiunile sunt și mai grave între cei doi șefi.

Iorga - în termeni nu prea măgulitori , încît probabil **se va ajunge la ruptură**.

Iorga -Argetoianu / iul '32

25.) Pamflet politic : "Opera și testamentul d-lui Iorga" , iul.'32

(BCS , fd.St. Georges, pach.LXVII, ds.2 , f. 73)

[LD: I-am găsit printre imprimările electorale cuziste, dar nu cred că le aparține.

La sfârșitul pamfletului, **se cere votul pentru semnul cuzist** (linia dreaptă)

Mai degrabă , după stil, cred că este **o "făcătură" a lui Forțu** .

Indiferent cui aparține, este cel mai **abominabil text** la adresa lui Iorga.

Poate da însă măsura atmosferei otrăvite ...]

Desen crani și oase .

Pe un craniu, numele lui Iorga.

Telegramă

Cetățenilor români,

Căzuți în nesimțire în urma **accidentului mortal**, cauzat de **o cărămidă** ce ne-a căzut pe cap , rănindu-ne pe toți, la **31 maiu 1932**. **Specialiștii noștri tehnicieni** au suspendat activitatea lor parlamentară , fiind **forțați să cadă în letargie și spasme groaznice** , pînă la redeschiderea unui nou parlament, fără fraudă și giumbușlucuri.[.....]

Colegii noștri în viață ne vor cînta mai cu veselie **veșnica noastră pomenir**, "Messă" Sabat Mater , **inspirată de marele dascăl N.Iorga**, pusă în scenă și montată cu mare fast funebru de neîntrecutul financiar **C.Argetoianum**, maestrul pumnului și omul minune **care** , cu mîinile legate, **a argetoianisit Visteria și Ordinea publică a statului**. Dr.Adir Cristi

Prea îndurerații : de la Sisești, Tașcă, dela Vîlcovici, Ghica, Valer Pop, Radian , dr.Cantacuzino, Pangalo , cu suita lor francmazoană...

indezirabilul Basarabiei și fanfara Chișinăului, Munteanu de la Rîmnic

Nică-Bzdîgă-Rumânașu , nobil poet cu deștul în nas , Radianus -Domenius [.....]

C.Banu , spadagiu și pungaș.

O.P.Pompeius , veșnicul voiajor neobosit de relație ,

Sadoveanus , autor de vanități celebre și întruchpări dramatice,

EmSocec, monitor și doică a Senatului, președintele banchetelor de pomină și orator defundat și iodoformat.

Mircea Iorga , inginer specialiaist, oculist, specialist în boli de monedă de monetizată , cu clinica str.Roma....

Toți avem **trista durere de a anunța mai apropiata încetare din viață** , la 17-20 iulie 1932 **a partidului iorghist** care **cu durere în cocoase , se stinge...**

[**Describe înmormîntarea**]

Testamentul (misterioso -cultural)

Las puterea PNL ...

/Cer iertare pentru abuzurile ce am comis eu și specialiștii mei din fostul meu guvern , intocsicați tehnicește în ziua de 30 mai .

/Foștilor mei secretari de stat, rași, tunși, frizați și eliminați , cîte **un loc de veci la Pătrunjelu**.

/ Lui Mircea Iorga, un ochi de sticlă fasonat de fabrica de oglinzi din Calea griviței

/ Lui Munteanu -Râmnic, blestemul meu , ca să fie bătut o viață întreagă cu ouă clocite și pietre prahovene

/ Fostului meu guvern de tehnicieni , îi las **pretențiile mele absurde de politician scamator , care înghite panglici și scoate foc**.

/ Cer iertare poporului român , pentru **rușinea și ruina ce i-am pricinuit țării** , pentru **compromiterea bunelor relații cu Franța** , relațiuni ce, pînă la venirea mea la guvern, au fost sărbătorite la Sorbona și terfelite la București.

/Cu limbă moartă și de moarte, rog pe acei ce voiajează în străinătate ,la Roma, Veneția... Botoșani , **să scoată de pe pereți portretul meu de descendent al Bizanțului**,

/Dr.Topa, las toate **plantele medicinale din grădina mea , ca scaieți, bureți, coada șoricelului**

/Geanta mea cea veche, cu care am debutat în Parlament, **o las librarului Suru** , în **contra datoriei ce am pentru cele 2 volume "Cleptomania și Istoria Bizanțului"** , "Cleopatra și Grandomania mea" ...

/Rog pe Ionel, fiul meu răsfățat, să restituie lui Mociorniță , **geamantanele și servietele mele și ale lui Munteanu**, uitînd să le plătesc , nu voiesc să le am pe conștiință...

/Preoții române și greco-catolice , le las **sufletul și sfintele mele promisiuni** ...

Muzeul cu odăjdii și icoane bisericesti ce am colecționat la Casa Crețulescu...

lucruri ce le-am adunat cu ajutorul cleptomaniei și grandomaniei mele...

/ În urma marei admirații ce am pentru "Mustul care fierbe" , **las lui Goga Goangă** cantina de la Vălenii de Munte, **spre a-și face o cârciumă , casă de retragere la inerețe**, și **o pimniță la bătrînețe** , unde să prezideze gruparea sa agraro-poetică și ziarul "Țara Noastră " , a cărui reporteri și ziarști duc mare foamete pe la Capșa.

/ **Lui Lupu**, carminu soției mele și **sticlele de rom jamaica și cafea** ce mi-a mai rămas , de la ultimul banchet politic,cînd din greșală, **șeful meu de cabinet a înhățat o ladă neînceptută**, adusă din Sant'Martino...

/Revenind la simpatiile și patriotismul de odinioară, **rog să nu se uite ce-a suferit România de la Jidanii puși în slujba sovietelor, grevele organizate în țara noastră sunt opera lor**.Nu uitați atentatul de la Senat , cînd a fostomorît un ministruși răniți doi episcopi,**Feriți-vă de jidani !**

/ **Lui Costică Argetoianu** , pumnul meu în gura lui, și pumnul lui în gura lui Munteanu,, **Iar amîndoi pumnii pe spinarea lui Pangal** francmazonul și șeful escrocilor de specialitate tehnico- francmazonică.

/ **Las locul meu de președinte al partidului lorghist , lui Papacosteană , spre a face din partid o societate de demenți și transfugi politici** , grupare politică macedo-postală ce va putea candida la Balamucul Nou.

/Las **sacii mei de promisiuni , petiții nerezolvate și chitanți neachitate publicistului Zarida [?]** care , în memoria mea, le va reconstitui într-un **tezaur arhiologic**.

/ **Profesorului Forțu** , care a provocat căderea cărămizii asupra guvernului meu în geunchi , la icoanaSfîntului Nicolae, **îi cer iertare pentru faptele mele copilărești și naive , care au cauzat mizerie profesorimii "**

Votați semnul ___linia culcată [semnul LANC]

26.) Rezultatul alegerilor din aug.'32

Vezi la fișier **Alegeri și Sistem de partid**

La nevoie, selectează

Guvern Vaida Voevod.Legislatura II .Sesiunea extraordinară .10aug - 11 oct.'32

Referirile la guvernare ,vezi la **fișier Guverne**
Senator Iorga - în concediu parlamentar

27 a) **M.Manoilescu (Camera de Comerț și Industrie) , discurs la mesaj, 17 aug.'32**

(DS, MO 6, șed. din 17 aug.'32, p. 121-133)

// Parlament corporatist // Doctrina -statul // Biografie profesional-politică // procarlist //

// PP , Averescu 'retro / PNȚ -guv.'retro // Guv.lorga-retro' //

[LD : lipsă xerox. Reconstituire după fișe .Are 48 de ani.A fost **de 3 ori ministru : guvern Averescu, guv,Maniu, guv.lorga .**

În 1932, el afirmă că "s-a ales " la Camera de comerț și Industrie , pe programul "**statului corporativ "** .

[.....]

M.Manoilescu / 14 aug.'32

▣ **Guvernul Iorga- Argetoianu**

[LD : considerațiile lui sunt... subiective, superficiale ... anecdotice și lacunare .

El nu spune nimic despre ... jocurile făcute de **Carol**, și de rolul lui de "**homo regius "**

]

- **Madgearu** : la **13 apr.'31** , **v-ați despărțit de noi** , în ședință de Comitet Executiv, unde hotărîsem să sprijinim guvernul de concentrare Titulescu...

și **la ora 17** , aceeași zi , v-ați prezentat d-lui Maniu anunțîndu-l că **intrați în**

guvernul Iorga .

DI Maniu v-a spus că veți fi exclus din PNT

- **Manoilescu** : " Nu regret că am intrat în PNT. Nu regret că am ieșit din PNT , deoarece, ieșind, am rămas pe aceeași linie. [?!?]

Inconsecvența mea aparentă era cea mai nedesmințită consecvență ,

față de un ideal superior." [?!?] [.....]

În guvernul Iorga s-au luptat **2 lumi** :

o lume ce dorea sincer să fie nouă [Iorga] și o lume veche de tot [Argetoianu]

(ca suflet și metode)

Tragedia d-lui Iorga , a fost **lupta dintre cele două lumi.**

Iorga voia sincer o reînnoire morală a țării

Argetoianu, opusul d-lui Iorga, reprezenta chiar "indiferentismul moral "

Iorga - onestitate morală, om de știință ...

Argetoianu , cel mai ușuratic diletantism...

În religia persană a lui Zoroastru , se vorbește de **2 spirite** care-și dispută împărțirea lumii :

Ormuz (binele) și **Ahriman** (răul)

"Eu am plecat din guvernul Iorga când am văzut că Ahriman mîncase definitiv pe Ormuz.

iar Ormuz știa și se complăcea în asta "

(p. 126)

M.Manoilescu / 17 aug.'32

27.b) prof.C.Rădulescu -Motru (PNT, Raportor) , discurs -concluzie, Senat, 24 aug.'32

(D.S. , MO 9, șed. din 24 aug.'32, pag. 204- 210)

[**LD : deși apele par mai "liniștite " la Senat - cu o atentă urmărire și a discuțiilor din Camera -**

liniștea este aparentă , deoarece **PNT se comportă provocator, agresiv,** (după părerea mea) ,

și, în continuare , cu **atac centrat pe PNL !**]

▣ **Răspunsul la Mesaj**

▣ **Iorga-Argetoianu**

▣ **Constituționalism**

▣ **Regele**

Rădulescu-Motru / 24 aug.'32

▣ **Răspunsul la Mesaj**

- " În aparență, rolul meu ca raportor este foarte ușor în ocaziunea de față. **Răspunsul la Mesaj**

cuprinde în esență întâi **afirmarea alegerilor libere** și

în al doilea rînd **încrederea pe care o are majoritatea Senatului**

în activitatea guvernului , care a urmat guvernului de alegeri.[.....]

C.Rădulescu-Motru / 24 aug.'34

▣ **Iorga-Argetoianu**

- " Cel care ar fi trebuit , mai ales, să vină să ia poziție contra noastră, ar fi trebuit să fie partidul care a plecat de la putere , **partidul d-lor Argetoianu și Iorga** . Acel partid , însă, care a fost indicat să ne facă critica,

acela **lipsește cu desăvîrșire de aici.** Reprezentantul său, **dl prof.Iorga**, care este senator de drept,

((: nu găsește de demintatea sa să vină să ia poziție în această chestie "

- **O voce** : A cerut concediu " (p. 205) [.....]

C.Rădulescu -Motru / 24 aug.'32

▣ Constituționalism

" Pentru **ca să ajungem să realizăm idealul nostru** [statul țărănesc] , o condiție este neapărată.

Și aici **ne întâlnim iar cu un deziderat** pe care l-a exprimat simpaticul nostru coleg, dl **Lapedatu**.

D-sa cere ca, constituționalismul să se afirme din ce în ce.

Da. Și noi o cerem aceasta. Dar și aici este **o diferență** . Și aici **nu vrem să luăm lecțiuni de la dvs.**

Constituționalismul d-voastră din trecut nu ne servește nouă , ca model de aici înainte. "

Ce însemnează a fi constituțional ? Lucru foarte ușor : a aplica Constituțiunea în litera și în spiritul ei.

Suntem cu toții de acord.

Aci - și este **singurul adevăr pe ccare-l spune partidul dr.Lupu** ,

în declarațiunea care ni s-a citit în ședința tracăută -

în țară la noi , oamenii se cred deasupra legilor ; legile nu se aplică în litera și spiritul lor, din cauză că

este un sentiment la mulți - grație trecutului nenorocit pe care l-am avut trecut, pe care dl Lapedatu mai bine de cât oricare altul poate să-l știe -

trecut care a făcut **să se cultive hipertrofia personală, personalismul anarhic,** ca **fiecare să se creadă** că este **mai presus de lege** , că, pentru unele persoane , ar exista drepturi rezervate , căroră - natural - legile urmează să se plece.

Aceasta este practica nenorocită care a făcut ca constituționalismul să nu fie o realitate .
[.....]

Rădulescu-Motru

▣ Regele

"Se înțelege, d-lor, **nu este constituțional** și ceea ce , prin Mesajul trecut, ne spunea **d prof.lorga,**

de a da șefului Statului, Suveranului, drepturi care nu sunt înscrise în Constituție [!!!]

când afirma în Mesajul de anul trecut , că pînă astăzi **s-au rupt din drepturile Coroanei."**

"Aceasta era o afirmație nenorocită, o afirmație anti-constituțională "

"Tot ce are ca drept Suveranul , este înscris în Constituție.

Acesta este adevăratul constituționalism." (p. 209) [.....]

Rădulescu -Motru / aug.'32

28.) **C.Toma (PNL-2)** , discurs la mesaj, //despre lorga: **"Doi ani de Restaurație"** // , 31 aug.'32

(DAD, MO 20, șed. din 31 aug.'32, p. 549-550)

În cartea sa , **lorga scrie neadevăruri** despre tratativele PNT-PNL-georgist, pentru guvern de alegeri.

lorga, într-o izbucnire de necaz, într-o incurabilă neconsolare ,

a scris despre Gh.Brătianu că a cerut 4 portofolii și 100 de deputați !

Formula artificială a guvernului de "tehnicieni " ;

/ Împrejurările căderii gov.lorga ;

/ Victoria constituționalismului, a parlamentarismului, a ideii de partid.

Vezi la fișier PNL-2

29.) **V.Rădulescu (raportor, PNT)** , discurs -concluzie dezbateri mesaj, **Cameră, 1 sept.'32**

(DAD, MO 21, șed. din 1 sept.'32, p. 582-597)

[**LD : atenție la recunoașterea sau negarea unor merite ale lui lorga ...care îi confirmă calitățile de**

"semănător", de "apostol", de "promotor"]
(V.Rădulescu -în polemică cu lupiștii, despre începuturile țărănismului)
- **G.Ștefănescu -Goiceanu** (PȚ-Lupu) : " Dacă d-ta te referi la mine individual , eu am fost toată viața alături de acela care , cred, că a tras prima dîră a concepției țărăniste ,
în materie politică , în Tara Românească, **d.prof.Nicolae Iorga "** (p. 585)
(V.Rădulescu , în polemicile privind marile reforme democratice)
- **I.Mihalache** (PNȚ) : este o mare deosebire între considerațiile istorice făcute de **IGDuca** și
părerile despre cele două reforme , făcute de d.Iorga în Parlament ...
- **Gh.I.Brătianu** (PNL-2) : Dle Mihalache , I-ați citat pe d.Iorga.Fără să-i nege marile
merite istoriografice naționale,
" în această chestiune , ca și în altele mai recente, ca și în "Doi ani de Restaurație "
d.Iorga este stăpînit de aceeaș patimă, de aceeaș vîltoare de lupte pătimașe ,
care întunecă vederile acestei Adunări. Asupra acestor chestiuni , nu din patima care vă frămîntă aici,
va ieși adevărul. Istoria se va pronunța asupra ei, cu toată obiectivitatea și cu toată seninătatea care o caracterizează.
(V.Rădulescu , analizînd guvernarea Iorga ...)
LD : Nimic despre guvernare ! Ca și cînd PNȚ nu i-ar fi succedat la guvernare !
Ținta atacului : PNL ! vinovat, vinovat de toate Vezi la **fișier PNȚ**

30.) **Al.Vaida -Voevod** (prim.ministru) , **discurs-concluzie la dezbateri mesaj, Cameră, 2 sept.'32**

(DAD, MO 22, șed. din 2 sept.'32 , p. 615)

[**LD** :recurs istoric : eșecul fuziunii PNR-PNL , în 1922 .Reia cu toate rezervele !

Vaida , în 1932, pune " fitile" peste tot, cînd este vorba de PNL !]

Vaida : Evocă (citîndu-l pe Iorga) , faptul că Iorga i-a atras atenția că PNL "îi va trage pe sfoară"

Vezi amănunte la **Fișier PNȚ**

31.) **M.I. Gheorghiu** (PND -Iorga) . **intervenție , la ajustări la legea bugetului, Cameră, 19 sept.'32**

(DAD, MO . 30, șed. din 19 sept.'32 , p. 981-982)

[**LD** : este deputat basarabean, de Cahul .

Opoziția reacționează contra știrbirii atribuțiilor Parlamentului privind **aprobarea bugetului**

și a **altor legi financiare** . Protestează : Victor Slăvescu (PNL-1) , C.Toma (PNL-2) ,dr Lupu (PȚ)

El expune **Planul de ajustare a Bugetului pe care I-a prezentat Iorga Suveranului, la depunerea demisiei .**

Dar cine-l mai ascultă !]

- **MIGheorghiu** : Este adevărat că ministrul de finanțe îi incumbă să prezinte măsuri pentru echilibrarea bugetului.

" Partidul Naționalist Democrat nu este de acord, însă, ca **Parlamentul să abdice de la atribuțiile sale,**

la drepturile conferite de Constituție "

Se cere "mandat în alb " pentru modificarea Bugetului votat în dec.1931

Aduceți Proiectul de buget, - cu modificări - și-l vom dezbate, și-l vom vota .

"Acesta este **primul protest al Partidului Naționalist Democrat "**

"**Al doilea protest este în contra impozitelor noi** ce se înființează prin acest Proiect

"

Din cauza crizei, populația nu mai poate suporta nici un impozit nou.

D.prof.Iorga, cînd a depus demisia Suveranului, **a schițat un Program**

privind modul cum ar putea fi comprimate cheltuielile bugetare .

pentru a nu ajunge la situația scandaloaasă ca zilnic să aducem **experti străini**

, și să cerșim veșnic **împrumuturi externe**, cu care să plătim salarii [!! !] ...

[**expune acel plan, dar cine-l mai ascultă!**]

1) **Revizuirea funcționarilor** : numai **capii de familie** în funcții de stat .Astefel nu vor mai fi șomeri

Sunt multe familii în care tata-mama-fii-fiice , toți sunt funcționari.

2) **Desființarea instituțiilor parazitare : Camerele de agricultură, Camerele de comerț,**

Se va spune că eyste o aberație .Că ele sunt în Constituție ! Că trimit deputați în Parlament !

Dacă nu să se desființeze, atunci să se reducă numărul lor la 6-7 Camere , și nu pe sprânceană , cum a făcut PNȚ în 1928 !

Camerele de Agricultură și Comerț , prin alegeri, ridică în frunte oameni nepregătiți, incompetenți,

risipitori, fără realizări practice (Ex Cahul)

3) **Reducerea aparatului administrativ , polițienesc .**

4) **Desființarea sinecurilor**

MIGheorghiu / 19 sept.'32

32) **M.I.Gheorghiu (PND) , intervenție, la legea de reglementare a plantării viilor , Cameră, 22 sept.'32**

(DAD, Mo. 32, șed. din 22 sept.'32, p. 1114- 1116)

[**Prin modificare, se aprobă țărănilor plantarea viței de vie hibridă**]

- **MIGheorghiu** : " Nu urmăriți decît să **dărîmați legea d-lui Sisești, fără să puneți nimic în loc.**

Numai din interes electoral, nu din interes tehnic-agricol !

În numele PND , **nu va vota legea , pentru că este antidemocratică .**

MIGheorghiu / 22 sept.'32

▣ **Pseudo - țărănismul PNȚ .**

"Țărănismul pe care l-ați profesat în opoziție, **nu a fost aplicat în guvernarea PNȚ.Nu a fost sincer.**

Întreese meschine, politicianiste, electorale. Lumea se va convinge definitiv de falsitatea "țărănismului " PNȚ , contribuind la peirea PNȚ

MIGheorghiu / 22 sept.'32

33.) **I.Vasiliu -Oituz (LANC) , intervenție la Legea control avere și apărarea onoarei, 23 sept.'32**

(DAD, MO 33, șed. din 23 sept.'32, p 1171)

[**LD : evocă pe Eremia Grigorescu , cu ale sale măsuri de control a averilor furate, în 1918-1919**]

- **Vasiliu Oituz** : Generalul **Eremia Grigorescu** fusese ministru de Război, în guvernul de după căderea lui Marghiloman .

La un moment dat, cînd în urma intrigilor de la Palat , generalul s-a hotărît să părăsească armata,

a vrut să intre în viața politică, în partid. L-a însărcinat pe I.Vasiliu Oituz (ACCuza -confirmă)

să meargă la d.lorga - pe atunci PND era întregit , era acolo și d.A.C. Cuza -

și să-i transmită **dorința de a intra în PND** . lorga i-ar fi răspuns :

< Recunosc că generalul **Grigorescu este un erou , un geniu al armatei noastre** și merită toată lauda.

Îl rog însă **să nu intre în politică, ci să rămînă cu gloria lui** .Să mă lase pe mine să fac politică. >

I-am adus generalului acest răspuns. Trebuia să transmit acest lucru și lui ACCuza.

Între timp, generalul s-a îmbolnăvit și a murit ."

I.Vasiliu -Oituz 7 23 sept.'32

34.) **I.Z.Codreanu (G de F)** , la legea controlul averii... // despre Iorga // , 24 sept.'32

(DAD, MO 34, 24 sept.'32, p. 1220-1222)

[LD : cîndva - nu precizează - a făcut parte din PND -Iorga .Probabil , cînd ACCuza încă nu se despărțise ,

și nu făcuse LANC. După aceea, probabil , bătrînul Codreanu a mers cu ACCuza , în LANC .

Așa s-ar explica și începuturile lui CZCodreanu, la LANC]

IZCodreanu / 24 sept.'32

▣ **Biografie politică.**

- **I.Z.C** : Nici o dată în viața mea **n-am făcut parte dintr-un partid de guvernămînt.**

- **M.Negură** : dar în 1920 , **n-ai candidat ca averescan ?**

- **dr.Lupu** : **Ai fost în PNȚ cu d.Iorga .**

- **IZC**: "**Da, am făcut parte din așa -numitul Partid Naționalist -Democrat , care a murit după aceea și a reînviat acum.**

Pe atunci, **PND a fost în cartel electoral cu averescanii**, pentru o clipă. (**exclamații la PNL**)

Cu tot cartelul electoral, nu m-a împiedicat ca, de la această tribună, să le dau frecușul ce- l meritau ,

"N-am făcut nici o dată , și să mă ferească Dumnezeu , să fac parte din partidele dvs."

- **M.Negură** : După război, veniseși la Vaslui , la Colegiul III, să candidezi pentru general Averescu.

Ai luat parte la discuții, în casa lui Motaș "

- **IZC** : " Îți voi răspunde cu vîrf și îndesat ,Eu nu eram pe atunci demobilizat.

Eram comandat de batalion la regimentul 25 infanterie.Întorși de pe front, **noi, militarii, aveam mare admirație**

pentru general Averescu.De aceea vorbeam așa despre el.După ce m-am demobilizat , **eu am candidat în jud.Baia.**

Admirație pentru general Averescu , ca militar, **o am și acum** - am luptat sub comanda lui -

și **o voi păstra pînă la sfîrșitul vieții.**

- **M.Negură** : "Dar ai dispreț pentru el, ca om politic."

- **IZC** : Nu trebuie să spunei dvs asta ! Este felul " liberal " de a pune toate chestiunile cu șiretenie " (p. 1222)

[.....] evocă ce a spus Iorga la sfîrșitul sesiunii parlamentare despre "graba" PNȚ de a aduce această lege .

Invocînd această mărturie, face o precizare , pe care nu o explică, dar o rostește apăsător :

" ... s-a ridicat **fostul prim-ministru , cu care eu, nici atunci, nici acum și nici pe viitor,**

nu voi avea vreo prietenie - prin urmare nu pot fi bănuir că i-aș ține parte -

s-a ridicat d.prim-ministru , și a pronunțat un fel de cuvinte cu puteri misterioase ."

IZCodreanu / 24 sept.'32

35.) **M.I.Gheorghiu (PND)** , la Legea control avere și apărarea onoarei, **Cameră, 27 sept.'32**

(DAD, MO 33, 23 sept.'32, p. 1179-1182)

[LD : rezultă că a fost în **PNȚ, la Cahul .**

Probabil s-a rupt și **a plecat cu Iorga , la despărțirea acestuia de PNR]**

▣ **Povestea Legii**

PNȚ trebuia să vie cu această lege în 1928 , pentru că , în cei 10 ani de opoziție, a promis....

A guvernat 2 ani și jumătate, și, intrînd iar în opoziție, **presa a început o campanie** contra sa .

/ dovezi de persoane îmbogățite !

/ persoane îndatorate înainte , cu depozite de zeci de miliarde !

Ca diversiune , **PNȚ striga :< Veniți cu legea controlului averii ! >**
Guvernul Iorga , aglomerat de legi (Conversiunea, învățământ etc) , **a adus și această lege.**

Camera I-a votat. Dacă nu cădea, în toamnă ar fi votat și Senatul.

- **V.Prelipceanu** (LANC) : În **proiectul regretatului Hamangiu** ,
se **prevedea controlul averilor** , **nu pedepsirea denunțătorilor.**

- **Gheorghiu** : De aceea , **PNȚ nu are autoritatea morală să prezinte acest proiect** ,
mai ales că este inaplicabil.

- **M.Jacotă** : "Aviatorii politici " vorbesc de morală !

- **Gheorghiu** : "Nu îngădui nimănui să se lege de cinstea și onoarea mea.

Am autoritate morală pentru că , 10 ani în opoziție, am făcut alegeri, am organizat congrese,
am adus mii de oameni în partid, și totul pe cheltuiala mea.Un ministru al dvs
a venit acum la Cahul

[**probabil Mirto, care a făcut ademensuri la basarabeni**] ,să mă roage să revin
în PNȚ

Am luptat 10 ani , am pus o cărămidă la casa PNȚ, nu aveți dreptul să-mi
contestăți cinstea.

Gheorghiu /

▣ **Profitorii puterii**

Legea nu este aplicabilă și nici completă. De ce numai controlul averii ? De ce nu și modul de trai ?

" În majoritatea cazurilor, cunoscând **firea cheltuitoare a românului**,
să nu credeți că **cei mai mulți funcționari sau demnitari** , cari fură , rămân cu
avere .Nu !

Cei mai mulți **trăesc ca Fălcoianu : fură , cheltuesc tot și la urmă ... nu au nimic. "**

Dacă **un parlamentar face afaceri de milioane** de lei , pentru intervenții la ministere,
și **trăește somptuos, cu mașină, palat** etc etc ... cu **călătorii prin străinătate** , cu **joc de cărți** seară de seară,

societatea n-are dreptul să-l controleze ? **Risipitorul de avere furată** din averea statului,
este și **mai vinovat** ,

că risipește banii furăți pe apa Sâmbetei . **El nu bagă banii în proprietăți**,
el ... **va trăi bine , va petrece , va depune valută în străinătate , va cumpăra bijuterii...**

- **Cristache D.Teodoru** : Propuneți un amendament.

- **Gheorghiu** : (: **Legea dvs este făcută pentru a produce diversiune.**

"**În țara aceasta , ne târâm în noroiul așa-zisei democrații, dar nu se face nimic pentru binele societății.**"

Știu că și **pe mulți din dvs ., vă doare sufletul , ca pe mine** , ; mulți majoritari mi s-au plâns ;

mulți au momente de explozie sufletească .

"Dar , **carul statului** după război **scârțâie mereu**, și mă gândesc cu grijă la ziua de mâine .

Acei cari au depus bani la băncile elvețiene sau aiurea, vor zbura cu avionul;
dar noi, **cei ce trăim în mijlocul poporului** , vom fi **expuși răzbunării lui**,
din cauza celor cari au jefuit societatea , **deși suntem cu sufletul curat."**

De aceea analizez **această lege** , astfel :

- este **praf de aruncat în ochii lumii** ;

- **să spună galeriile , tribunele, presa , opinia publică : < lată, aceștia sun**

oameni cinstiți !" >

- **I.Gr.Periețeanu** : Ce propuneți dvs . ?

. **I.M.Gheorghiu** : "**Să se exercite un control serios asupra oricărui funcționar** ,

demnitar, parlamentar, din țara aceasta , **oricât de sus ar fi pus.**

Să justifice în orice moment averea și modul lui de trai "

Ar trebui **controlate chiar și cluburile politice** .

Să nu fie pedepsit denunțătorul.

IMGheorghiu / 23 sept.'32

36.) **M.I.Gheorghiu (PND) discurs la Conversiune , ?oct. '32**

Declarația PND - N.Iorga

(DAD, MO. 42, șed. din 3oct. , p. 1645-1648)

[LD : **Avocat.Laudă legea guvernării Iorga ; rezultă că a fost, cîndva la PNT] ; probabil a plecat cu Iorga la ruperea fuziunii ;**

pare un " țărănist " convins ; accente naționaliste contra experților străini .

Se plînge că , în sală, erau cca 20 deputați.]

▣ **Legea GGMironescu**

▣ **Experții străini și conversiunea**

Iorga / oct.'32 ▣ Declarația PND

▣ **Legea GGMironescu**

C.Algiu : ((: Cînd te va auzi șeful d-tale că-l lauzi pe d.Argetoianu, o pățești ! (**Ilaritate**)

- **M.Gheorghiu :** Nu-l laud, eu arăt avantajele legii trecute , **fată de pretensele avantaje ale legii de față.**

Nu spun că este perfectă legea din 1932, dar poate fi îmbunătățită de dvs., și văd că , în loc să-l aduceți îmbunătățiri,

vă ocupați de risipitori. Veniți cu moratoriul general pentru lumea și spuneți :

tot ce este agricultor (indiferent de dovada ce o face) dacă plătește dobînzile un an și jumătate ,
beneficiază de moratoriu.

Ați luat angajamentul în alegeri să menajați pe țărani, și , prin această lege,

îi sugrumați, îi înșenuncheați, și încurajați pe risipitorii cari, la 100-500 ha, au contractat datorii

cu mult mai mari decît valoarea pămîntului , cheltuind bani pe orice, afară de agricultură.

Iată la ce anachronism ajungeți , menajați pe risipitorii care s-au împrumutat și cu banii împrumutați

au plecat în străinătate , și omorîți pe țărani .[...]

Vă spun : gîndiți-vă de două ori cînd votați proiectul , ca să nu vă distrugeți pentru totdeauna .

Mi-ar părea rău să văd dărîmată clădirea [PNT] la a cărei înălțare am contribuit și eu, poate, cu ceva .

- **C.Algiu :** Poate vrei să te întorci .

- **Gheorghiu :** Nu ! dar vă compățimesc că mergeți spre distrugere .[....]

dvs vă preocupați numai să aruncați praf în ochii lumii, să spuneți :< iată , ne-am ținut promisiunile.> [.....]

dvs ați votat pe față legea [Argetoianu] , făcînd declarații de la tribună , prin d.Mihalache

Astăzi aveți dvs autoritatea să înlăturați aplicarea legii , prin proiectul de față ? **Nu aveți.**[.....] (p. 1647)

Gheorghiu / oct.'32

▣ **Experții străini și conversiunea**

Dvs nu vă dați seama că, votînd acest proiect de lege , înscriseți în istoria neamului o **pagină rușinoasă**

(**proteste la PNT**).Da, Da ! și am să mă explic."

- **Cezar Spineanu :** ((: Fii mai serios la tribună, nu ești la judecătoria de pace .

- **I.C.Lupescu :** Vă rog să vă retrageți cuvîntul !

- **M.Gheorghiu :** Ca să vă fac pe plac, mi-l retrag. [.....]

prin concesiunile ce faceți, **ne dați pe mîna cămătarilor și a finanței străine ,**

ca să se spună că **România nu e decît o țară vasală țărilor din Apus.**

Ce autoritate mai avem noi, țară independentă, cînd recurgem la împrumuturi de consumație,

și cerem să vină experți străini să ne verifice ?

Nu numai atît, dar chiar să-și impună punctul lor de vedere , să ne oprească de a legifera în țara noastră,

așa cum ne duce capul, și ne dictează interesele noastre ?
Apoi, dlor, dacă interesele noastre [...] ne dictează să salvăm agricultura , fiind țară
eminamente agricolă,
cum putem noi să ținem socoteală de **ordinul acelor bancheri care v-au impus dvs :**
< **abrogați legea conversiunii , că altfel nu vă dăm împrumutul de consumație !** > [...]
Acest lucru nu constituie **mai mult decât o subjugare economică ?**
[.....]
un partid ca al dvs , născut din suferințele acestei țări , pentru a îndrepta răul, un
partid democrat ,
în care țara, pe vremuri , și-a pus toată nădejdea și toată încrederea , să vie cu
subjugări de felul acesta ? (p. 1647)

Iorga / oct.'32

▣ Declarația PND

[LD : Declarația este citită de M.Gheorghiu, care explică că i-a fost dată de **prof.Iorga**]
< **Partidul Naționalist -Democrat** crede că **guvernul nu are autoritatea** trebuitoare
pentru a **schimba o lege** de importanța aceleia , a **conversiunii**, pe cari partizanii noștri
s-au crezut datori a o vota, oricare ar fi fost metodele și modalitățile pe care nu le-au
putut impune.
Cine dorește să aducă modificări, are ca primă datorie să facă acele cercetări la fața
locului , care ele ,
și **nu observațiile finanței străine** , au a hotărî asupra **statului independent al**
României . > (p. 1647)
M.Gheorghiu / oct.'32

37.) "D.Iorga și problema antisemită " , declarație , 6 oct.'32

(" Jewish Telegraphic Agency " , cf. "Dimineața " , XXVI, nr 8546, 6 oct.'32)

[LD : **aranjamentul în formă de dialog, îmi aparține.Inclusiv colorarea, sublinierile, parantezele .**]

Reprezentantul Agenției la București, a avut o lungă convorbire cu profesorul.
- **dr. A. Mibashan** : " În continuarea **anchetei** ce a întreprins-o pentru a obține păreră
frunțașilor vieții publice românești asupra antisemitismului și a chestiilor în legătură cu
această plagă socială a țării,
am avut cinstea să fiu primit și de d.prof. Iorga , la Vălenii de Munte. **Distinsul cărturar**
român gustă din deliciul ultimelor zile frumoase ale acestei veri prelungite , în citadela sa
minunată de la poalele munților - acum decorați cu colanul alb al primei zăpezi - și
lucrează cu o rîvnă înzecită , știind că, în curînd, multiplele ocupații profesionale și
politice din Capitală
îl vor împiedica de la aceasta. D.Iorga , care a terminat publicarea cărții sale despre
America - o operă monumentală și ca conținut și ca aspect - revizuieste tocmai
traducerea engleză a lucrării sale mai vechi despre " Relațiunile Anglo-Române " ,
devenită actuală prin încheierea tratatului de comerț româno -englez.
Îmi cerui scuze că l-am întrerupt de la această lucrare , dar dl Iorga, învăluindu-mă în
căutătura-i blîndă de apostol,
mă încurajează și mă îndeamnă să-i pun întrebările mele .
Înainte , însă , de a intra în fond, d-sa ține să-și exprime , în cîteva expresii destul de
drastice ,
păreră ce o are despre politicianii zilei , cu care prilej comentează
plin de amărăciunea filozofului în fața nimicniciei celor pămîntești , **faptele și declarațiile**
diverșilor oameni politici :
d.Iorga nu e prea îngăduitor cu **molima politicianismului** și nu-și ascunde de fel
această convingere. "
/ La întrebarea ce crede despre **antisemitismul românesc** :
- **Iorga** : "**Antisemitismul** , ca de altfel toate mișcările din țară, **este dus și alimentat**
de interese de partid.
În societatea aceasta **confiscată de politiciani**,
nu există o mișcare sinceră , bună sau rea, care să fie liberă de politicianism.
Însăși mișcarea națională din Ardeal a trecut
prin **perioade corespunzătoare intereselor diferitelor partide politice** ;

pînă și marea problemă de viață și de moarte a intrării în război
a fost **exploatată de politicieni nesățioși pentru scopuri de partid ."**

/ La întrebarea **antisemitismului la intelectualii români** :

- **lorga** : " **Intelectualitatea** română este așa de întinsă astăzi, iar mijloacele de întreținere a acestei intelectualități afît de restrînse, încît trebuie să stea **în veșnică concurență cu alții** : după concurența **cu intelectualii evrei** vor răsări cu siguranță **rivalitate și concurență** între intelectualii români **după provincii și categorii** , cum s-au și început unele mișcări în această direcțiune, de pildă **între licențiații vechi și cei noi**. [...]

La un concurs pentru ocuparea a **6 locuri** de elevi de administrație , la o școală militară,

s-au prezentat **5.000 de candidați**, printre care mulți cu studii universitare absolvite. [...]

Ceea ce oglindește însă mai mult caracterul absurd al vieții noastre în momentul de față, este faptul că

rivalitatea pasionată cu , nu se observă pe tărîmul comercial sau industrial, ci tocmai **în domeniul intelectual**.

Natural ar fi fost ca , **în Moldova**, unde **comerciantul evreu e stăpîn pe situație**,

să se dea o **luptă între negustorul român și cel evreu** ;

dar , în loc de aceasta , vedem **regretabila luptă între studenți**. "

/ La sugestia că **intelectualii germani** au publicat un **Manifest** împotriva antisemitismului...

- **lorga** : "Desigur că o **atare reacțiune împotriva antisemitismului e posibilă** : recomandarea păstrării unei **politici de largă toleranță și umanitate** , care a făcut dintotdeauna onoare țării , nu ar împiedica nici valorificarea liberei dezvoltări a națiunilor dinlăuntrul statului român și nici datoria românilor de a sprijini, mai întîi, pe ai lor, îndemnîndu-i la muncă și economie, la progres , prin îmbrățișarea profesiunilor lucrative.

Ne-ar trebui o colaborare cu intelectualii evrei , ceea ce a lipsit pînă acum.

Intelectualii evrei sunt sau români ca toți ceilalți și **nu se ocupă deloc de masa nevoiașă și ignorantă a poporului lor**,

sau **speculează aceste masse cu scopuri electorale exclusive**.

Eu m-am născut **la Botoșani** și am învățat **la Iași** ; am văzut **sute de intelectuali români**

muncind și străduindu-se să ridice la civilizație modernă pe mahașagii și pe tărăanii din Moldova,

dar **n-am văzut o atare sfortare la nici un intelectual evreu , de a scoate sutele de mii de evrei** ,

printre care atîția oameni inteligenți, muncitori și onești, din situația de **mizerie materială și morală** și din **parazitismul economic** în care se află, și care , în chip firesc,

îi face antipatici restului populației. "

- **Mibahsan** : "Dar dacă, dle profesor, s-ar face apel la dvs , ca să sprijiniți o inițiativă care ar tinde

să unească pe intelectualii români împotriva raciei antisemitismului ? "

- **lorga** : " Orice inițiativă ar porni de la mine , ar întîlni îndată

frontul închis al intereselor tuturor politicienilor coaliți [!?!] ;

orice acțiune a mea , ar fi sau **trecută sub tăcere** , sau **disfigurată și calomniată** [!?!] , așa că **prefer a mă abține de la asta** "

- **Mibahsan** : Ce credeți dvs despre opera de **reclădire a Palestinei, prin evrei?** "

- **lorga** : " În această interesantă încercare , este foarte **mult idealism și o bună parte de arheologie**.

Reînvierea Palestinei evreești îmi pare a corespunde cu o încercare ce am face-o noi, românii, de a voi să recpăpătăm ,

în peninsula balcanică, locul pe care l-am avut odată, corespunzător cu situația etnică de pe vremea cînd exista împărăția românilor din Balcani.

Fără îndoială că **dreptul evreilor în Palestina rămîne** și, de asemenea , **sentimentele frumoase** ce le trezește la evreii de pretutindeni ; **dar sunt în Palestina** - ca și în Balcani - **populații intercalate ce nu se pot înlătura.**

Și apoi, -ceea ce n-ar fi cazul cu românii din Balcani - **refacerea Palestinei** presupune **o formidabilă operă de readaptare** -la care, firește, nu toate elementele vor rezista. "

- **Mibahsan** : Iorga mi -a mai vorbit, apoi, în termeni elogioși despre **evreii din America** , despre care a scris cîteva pagini pline de înțelegere și de aprecieri juste în cartea sa despre America.

Mibahsan : și-a permis să remarce **art. a lui Iorga** "la ordinea zilei " , despre **< a doua domnie a Ardealului >** , care a stîrnit multă vîlvă. **Iorga și-a dezvoltat** cu multă căldură punctul său de vedere , susținînd că este cel drept, și că nu are rost ca o populație de atîtea milioane , să se lase condusă de o mîna de oameni din Ardeal...

Iorga / oct.'32

Guvern Maniu, Legislatura II .Sesiunea ordinară , 16 nov.'32 – 18 ian.'32

38.) **N.Iorga** , Comunicare, interpelare : **Titulescu în politica țării** , Senat, 17,24 nov.'32

(DS, MO 2, 17 nov.'32, p.10-11) **Vezi fișier Politică externă**

[LD : **Atenție !** marele lui expozeu privind politica externă ,

în timpul guvernelor : **Iorga // Vaida // Maniu // ;**

rolul nefast jucat de **Titulescu** în politica internă și externă , în ultimii 10 ani]

▣ **Interpelare lui Titulescu**

▣ **Tratativele cu Rusia ▣ Suspiciunile Franței ▣ Diversiunile de presă**

▣ **Negocierile româno –sovietice**

▣ **ianuarie, 5-13 ' 32, Riga ***

▣ **Presiunile asupra gov.Iorga.**

▣ **Continuarea contradicțiilor.**

▣ **Rolul nefast al lui Titulescu în căderea guvernului Vaida**

▣ **Aliații și tratativele.**

▣ **Nicolae Iorga**

▣ **Biserica românească**

▣ **Armata românească**

▣ **Rostul partidelor politice în război ?**

▣ **Politica în Provinciile unite**

▣ **Ardealul**

▣ **Vechiul Regat**

" Haosul ce s-a introdus de un timp în conducerea politicii noastre externe, mă determină să cer ministrului Afacerii Străine să mă lămurească :

- Cum înțelege d-sa **acțiunea** de până acum în privința **pactului de neagresiune** , ce a fost **recomandat de aliații noștri** ?

- **Ce parte a avut d-sa în negocierile de până acum** ?

- **Ce concepție are d-sa , ca funcționar** al Ministerului Afacerilor Străine despre **rolul ce-i revine** ?

- " În ce fel acel rol se putea concilia cu **ocupația d-sale obișnuită de răsturnător al ministerelor** , pe care se vedea rînd pe rînd incapabil de a le înlocui ? "

- "**Cum poate lucra d-sa cu colegi cari au împărtășit** pe deplin părerile președintelui Consiliului de Miniștri [**Vaida**] **pe care l-a răsturnat**, și cu majorități care ajutau devotat pe acesta ?"

- " Cum , într-un ministeriu politic , joacă d-sa **rolul unei competențe străine**

de tot ce formează **esența de partid a acestui guvern ? "**

- **" Ce scop înalt urmărește d-sa , printr-o agitație care durează de mai mult de zece ani , împiedicând orice siguranță în politica internă și externă a României ?!**

----- N.Iorga / 17 nov.'32 -----

N.Iorga,

▣ **Interpelare lui Titulescu, Senat , 24 nov.'32**

(DS., MO 4 , 24 nov.'32, p.40-50)

„Aici noi avem să înfățișăm , foarte scurt și foarte hotărât,
două puncte de vedere în ceea ce privește **politica internă și externă a României.**”

Eu am pus dlui Titulescu **două suite de întrebări** privitoare la :

/ **Negocierile** pe care **trei guverne românești le duc cu Sovietele ;**

/ **Situația dlui ministru de externe în viața politică a țării ;**

Prima chestiune a fost discutată ieri în Camera , la interpelarea d-lui Gh.Brătianu , și liderii diverselor partide și-au spus p.d.v. , referindu-se inclusiv la guvernarea Iorga , în timpul căruia el a condus și departamentul Externelor, Ghika fiind în străinătate .

Iorga / 24 nov.'32

▣ **Tratatul cu Rusia**

▣ **Suspiciunile Franței**

▣ **Diversiunile de presă**

[**LD : sunt tentată să dau dreptate lui Iorga.În pofida informațiilor lui întortochiate, simt în el sinceritate, demnitate, responsabilitate]**

Când s-au început negocierile, Ghika era în țară .Dar când s-a dat **primul răspuns**

- „răspunsul acela cu care mă mândresc „ - răspunsul acela **I-a dat el, Iorga.**

Cînd s-a dat **ultimul răspuns**, la stăruințele Poloniei – „acel răspuns de care sunt mai mândru decît cel dintîi” - **acel răspuns tot el I-a dat** (cu câteva zile înainte de căderea guvernului)

(Este mîhnit că atît **Titulescu cît și Duca nu au fost bine informați** privind această acțiune a guvernului de „tehnicieni”, considerînd-o greșită , că ar fi compromis interesele Românie !)

Începînd cu **ian.'32** , s-a pus iar **pe tapet chestiunea relațiilor cu U.S.**

Chestiunea a fost pusă „nici din interes nostru și nici din dorința noastră ,

ne-a fost pusă de alții , pe care , fără îndoială **era delicat , dacă nu folositor , să-i urmăm** .

Nu le puteam răspunde print-un refuz la o astfel de invitație de a negocia .**Acesta este adevărul”**

(Evoacă atitudinea lui filofranceză în R 1 mondial, pe contele de Saint Aulaire , la Iași etc etc)

Diversiunea „anti- franceză”

” Cu toate acestea , dintr-un izvor pe care îmi voi permite să-l arăt mai încolo,
guvernul pe care l-am prezidat a fost înfățișat timp de luni întregi , ca un dușman , unei părți din presa franceză ,”care nu avea de unde să fie informată , de oameni de valoare nu știu căruia gazetar de vază origină sau proveniență teritorială românească , cu numele eroic „Mircea” care a trecut , înainte de a se bucura de favoarea unor importanți oameni politici, printr-un tribunal corecțional din Italia.”

Astfel de informatori au răspândit cu o perversă stăruință , **faptul că România , de la apr.'32, vrea să părăsească direcția de politică externă alături de Franța”**

[**Lungă digresiune privind necesitatea istorică , politică, morală, etc. de a fi alături de Franța**]

”Dar ce, **eram noi o colecțiune de idiști , de fanatici** –fanatici pe căi nebune - **pentru ca să urmărim o altă politică ?”**

Diversiunea „pro- germană”

Din același izvor [**Mircea !**] , ștampilat de justiția italiană, **ne-am trezit înfățișați ca „niște mari prieteni ai unei politici de alianță cu Germania.”**

De ce ? Cînd am venit la guvern, am găsit începute acele tratative economice cu Germania

[pentru orz] dar ca Franța să nu se supere nu am aplicat acea Convenție.

Pe atunci, la București, se ținea Conferința Micii Înțelegeri [**lungă digresiune despre M.Î.**]

„Mica Înțelegere” ! Nu-mi place deloc : nici „Înțelegere” nici „ Mică” .

Ori nu suntem mici, și de ce să spunem că suntem,

ori suntem mici și nu este nevoie s-o spunem ...

Tocmai atunci au apărut la Cernăuți persoane care căutau să dea impresia că se urmărește

o schimbare a politicii externe ... invitate nu de guvern, ci de „cineva” care era de „aiurea”

Și el, aproape brutal, pentru a evita unele bănuieli, i-a oprit acolo, neprimindu-i la București,

și s-au supărat și s-au întors la Berlin . **Abia apoi s-au reluat tratativele comerciale**

și el, **Iorga, a condiționat acceptarea Convenției** -

de purtarea tratativilor la Geneva și de învoirea Franței .

Și atunci , pentru Dumnezeu, poate fi un guvern mai grijuliu ?!

Iorga și Franța

”Și am avut , nu odată, **de atâtea ori prilejul să mă explic și înaintea ministrului**

Franței în România. I-am învederat că **orice i s-ar spune,**

în România nu poate fi decât o singură politică , o politică , este adevărat ,

care nu se face în genunchi, care se face stând drept ,

dar România , stând drept face și va face , sunt sigur, **sub orice guvern, aceeași politică** .

Misiunea lui Iorga în Franța

Am comunicat-o cu mai mult simț pentru istoria Franței , pe care o cunosc, pentru rolul Franței, care se învață , în biblioteca lui, de profesorul de istorie universală de la Universitate , am făcut-o cu acea căldură , care vine din legăturile mele cu întreaga generație a mea de intelectuali francezi , am făcut-o cu acel sentiment pe care-l are omul care a stat ani de zile în mijlocul lor și le-a simțit sufletul lor,

altfel de cum sufletul lor se poate înțelege din notele diplomatice , sau din articole de gazetă. **Și m-am dus în Franța** , în nov.[1931] , chemat pentru ceea ce nu știu acei oameni de la noi [...] să fiu doctor de onoare al Sorbonei, [...] Trebuie să fie cineva ultimul dintre analfabeți ca să nu înțeleagă o astfel de discuțiune , pentru care se luptă oameni din toate țările , care au de multe ori merite mai mari decât ale mele .

Când m-am dus acolo, **am vorbit cu reprezentanți ai opiniei publice franceze**

și, evident, a fost altfel când s-au găsit puși , nu înaintea palavrelor condamnaților

tribunalului italian, sau altor **agenți , anume plătiți , pentru a discredita un guvern,** știind că astfel se poate face un rău țării.”

Am avut 2 întâlniri cu reprezentanți ai presei franceze. Am răspuns la toate întrebările . **I-am cunoscut pe Briand, Laval, Tardieu,** și alți conducători politici francezi; i-am întrebat **dacă au vreo îndoială privind politica ce o servesc.**

[Evocă un om politic francez care i-a mărturisit că l-a prețuit mai mult pe Ion Brătianu care, uneori, era contra opiniilor franceze , fiindcă își respecta datoria față de țara și națiunea sa . Mărturisește că **el nu a măgulit pe nimeni, nu a vrut avantaje,** pentru el, „prin meșteșuguri, artificii , învârteli” De aceea este hotărât să spună anumite lucruri...

Situația din Franța

În Franța, guvernele se schimbă des. După un guvern „de dreapta” (Tardieu) , vine un guvern „de stânga” (Herriot) Știu ce păreri are d.Herriot despre Rusia (el susținuse că Rusia va plăti datoriile Rusiei „vechi” !)

Când se schimbă astfel de guverne, și atitudinea față de Rusia se schimbă.

Când noi duceam aceste tratative, în Franța era guvernul Tardieu.

Prin canal diplomatic, **la 19 ianuarie ,32, am primit știri din Franța :**

șeful guvernului francez avea aceeași neîncredere în Soviete ;

iar Pilsudski era indignat de cum ne tratează Sovietele . [.....]

”**Am învățat din istoria altor popoare** , care de atâtea ori au trecut înaintea ochilor mei , **din spectacolul multor diplomații** , adesea mai dibace și mai geniale decât diplomația pe care o putem da noi, am învățat și **că adevărul trebuie spus** - un diplomat italian de la noi, zicea :

să-l spunem pentru că , dacă mințim astăzi, peste două zile se știe adevărul ,

așa că nici nu face să mințim - și am învățat și altceva : **am învățat unde încetează**

istoria și începe lucrul de valoare actuală.

Și acolo, eu, după o veche deprindere și după tot ce am învățat o lungă viață, mă opresc.”

Iorga / 24 nov.'32

▫ Negocierile româno –sovietice

Aceasta era situația în momentul când s-a pus chestiunea raporturilor cu Sovietele.

Repet : n-a fost pusă de noi, „a fost pusă de Franța și de Polonia”

/ Până în ianuarie 1932, nu s-a vorbit de dorința ca noi să negociem cu Sovietele.

(Deși am aflat că dl Monzie urma să meargă la Moscova , prin mai 1932)

/ Pe urmă am avut aici, în România, ca oaspete dorit și iubit ,
de sănătatea căruia ne-am îngrijit cum se cuvine unui creator de țară, unui ctitor
de patrie ,

pe **dl Pilsudski** (oct.'31) cu care am vorbit dar

nu mi-aspus nimic despre această intenție

/ În nov.'31 , la Paris, am văzut mulți oameni politici (mai ales pe Briand)

dar nu mi s-a spus nimic.

**La 5 ianuarie 1932, d.Ghika mi-a anunțat dorința Franței și Poloniei
de a începe negocieri cu Sovietele ...**

- **N.Titulescu** : Ce dată ? 5 ianuarie ?

- **N.Iorga** : avem cu sovieticii Pactul Briand- Kellogg pe care l-a iscălit dl Davilla.

Dl Davilla vă poate spune în ce atmosferă s-a semnat pactul :

într-o atmosferă care „nu făgăduia nimic pentru garantarea intereselor

României ,

pentru garantarea păcii pe care o propunem oricui, dar de care nu ne rugăm la
nimeni ,

și pentru care menținerea dreptului nostru asupra Basarabiei , pe care ,

cum o spune toată lumea , și eu spun între acei care apasă mai mult,

noi o apărăm până la ultima picătură de sânge și aceasta este hotărârea întregului
popor” (aplauze)

Când ni s-a spus că aliații noștri doresc negocieri ...

[Recurs istoric în atitudinea revoluționarilor francezi la 1793 , care omorâseră toată
clasa conducătoare ; care iscăleau orice și, a doua zi, își băteau joc de acei care au
iscălit . De la 1793 până la 1929 și 1932, „nu mai există o singură lume politică ,
ci există două lumi politice , dintre care una tolerează pe cealaltă , fiindcă nu are ce-i
face, dar nu pierde un singur moment intențiunea de a o distruge”]

) ” **Adică este dintre dvs cineva așa de încrezător** - nu vreau să zic naiv –
care să-și închipuie că , vreodată ,

un stat așa de internațional cum este Uniunea Sovietică,

își va interzice să treacă de o anumită graniță și că

interdicțiunea cea mai serioasă este în ceea ce privește

granița noastră basarabeană ?!

) „**Sau crede cineva că rușii-sovietici sunt în fundul sufletului lor ,**

mai puțin naționaliști decât rușii de la 1812 sau rușii dela 1877 ,

pe care i-am cunoscut noi în timpul războiului și i- a cunoscut toată lumea ?”

Aceasta a fost **părerea mea** dar, nu m-am dus să le-o spun,

și **mi-am dat silința să cred în sinceritatea lor** , transmisă prin meditațiuni,

de a avea pace veșnică cu noi, și de a nu atinge chestiunea Basarabiei .

Când aliații noștri doresc un lucru ; când știam de ce doresc acest lucru

[Știa că era în discuție dezarmarea ; că era o intrigă la Berlin ;

că erau chestiuni economice-financiare ;

dorința Poloniei de a juca un mare rol în răsăritul Europei ,

vizând provinciile slabe și mici baltice]

fără a crede că s-a petrecut o schimbare miraculoasă interioară la sovietici ;

când am socotit (el , ministrul de Externe, întreg Cabinetul)

că o astfel de ofertă nu trebuie refuzată ,

am căutat o formă , asemănătoare cu cea poloneză.

[pentru că **formularea din Pactul Kellogg** este făcut pentru a înșela o lume burgheză ,
menită să dispară strivită sub călcâiul soldatului sovietic]

Formula poloneză a fost refuzată de Soviete.

Ei nu consimt să negocieze cu același text.

Atunci a trebuit să propunem noi un text .

Iorga / 24 nov. '32

24 ianuarie, 5-13 ' 32, Riga *

* -----

Sovieticii au propus Moscova ; românii nu au dorit Moscova, au propus Varșovia ;
Sovieticii nu au admis Varșovia , și așa s-a ajuns la ... Riga

/ Ce era să punem în el ? Să cerem recunoașterea Basarabiei ? - Nu ne-o dădeau !

/ **Am căutat** în „dicționarul de conversație” **o formulare care să fie de acord și cu o mentalitate mai puțin dezvoltată** (deoarece rușii au trimis la tratative ,
nu un diplomat de mână întâia, ci pe un bulgar refugiat în Rusia , tânărul Stenimcov)

În dicționar , definiția unei țări este dată astfel :

< **Teritoriul asupra căruia se întinde suveranitatea unui stat .>**

Aceasta este formula ce am prezentat-o noi, evitând să stărnim „Chestia basarabeană „

Nu era să dăm explicații ce este în spatele acestei formule.

Am dat **și alte indicații dlui Sturdza , să păstreze rezerve** și să dea a înțelege
că inițiativa nu pleacă de la noi.

- Aceasta era la 5 ianuarie.

- La 13 ianuarie , am primit știrea de la Riga :

reprezentantul sovietic a început prin a întreba < De ce ne menținem în Basarabia ? > ,

și noi am am cerut dlui Sturdza să nu facă un pas mai departe

- La 18 ianuarie, Filaliti a cerut o hotărâre , deoarece Polonia insista.

Deoarece Ghika nu era în țară, Iorga i-a precizat : „**Inițiativa viitoarei propuneri trebuie să vie de la Sovietici, deoarece propunerea noastră nu a fost acceptată. Așteptăm.**

Dacă nu se poate cădea de acord cu alt text, **declaram că ne menținem la Pactul din 1929.”**

- La 18 ianuarie , s-a ținut un Consiliu de miniștri , unde am arătat :

/ refuzul sovietic , dar speranța că sovieticii , până la urmă, vor ceda.

/ asigurarea ministr. de Externe al Poloniei , Zaleski, că Polonia nu va semna fără noi ;

Conduita Franței și a Poloniei

- La 19 ianuarie, **a primit știrile din Franța** : în timpul acestor tratative , în Franța,

Tardieu avea aceeași neîncredere față de inițiativa sovietică , ca și Iorga ;

în Polonia , contact permanent și consultări cu **Filaliti** ; ministrul de Externe **Zaleski** ,

bun prieten al românilor ; **Pilsudski** (cu toată activitatea sa socialistă în trecut ,

cu toată tovrirșia cu factori importanți din viața sovietelor) , nu numai că nu ne forța,

dar era „indignat de felul cum sovietele au primit de la început o inițiativă așa de naturală ,

în termeni așa de ponderați din partea noastră.”

Atitudinea guvernului român

- La 26 ianuarie , s-a dat **Agentiei „Havas”** din partea **Legăției române de la Riga** ,

următorul **Comunicat** : „ **Guvernul român a fost obligat să constate** chiar de la primele linii ale protocolului sovietic, **că guvernul moscovit nu vedea în pactul de neagresiune cu România , decât ocaziunea de a micșora valoarea angajamentelor anterioare** existente deja între cele două țări , ca Pactul Kellogg și Protocolul Litvinov.

” **Guvernul român a cerut în zadar** , până în prezent, **guvernului din Moscova** ,

de a acorda proiectul sovietic cu făgăduielile formale asupra cărora România consimțise , **a începe negocierile și cu caracteristicile esențiale ale unui pact de neagresiune.**

” În aceste împrejurări , și până la o schimbare de atitudine a guvernului sovietic,

România preferă să se mențină în situația de drept creiată

prin Pactul de la Paris și Protocolul Litvinov.”

Iorga / 24 nov.'32

▣ Presiunile asupra gov.Iorga.

- La 28 ianuarie 1932, **Szembek** (ministrul Poloniei la București) a comunicat că **Polonia nu va semna Pactul , fără România**, dar că semnarea lui , ar face o bună impresie opiniei publice din occident, pentru chestiuni politice și financiare.

Societatea Națiunilor.

” Liber oricine să atribuie acelu for european , care a adus foarte mari servicii păcii,

) să-i atribuie un rol mai mare decât rolul adevărat pe care l-a avut și-l poate avea.

Dar eu nu pot să fac politică pentru a impresiona opinia publică de oriunde.

Când apăr interesele țării mele, doresc să am și opinia publică de oriunde; dar când opinia de aiurea este în conflict cu interesele țării mele , nu-mi pasă de opinia publică de oriunde , și servesc interesele țării mele, și nici pentru interesul economice și financiare ale altora , eu nu înțeleg să scad din drepturile noastre și din marginile firești , depline, ale politicii noastre .

După aceasta, s-a întâmplat că **Polonia s-a grăbit și a parafat pactul.**

Atunci a fost el interpelat , la Camera, de d.Leca , ce părere are de graba polonezilor ?!

În momentul în care **ne-am convins că nu vine nimic din partea Sovietelor, a Franței , a Poloniei...** cum la Geneva se întâlnește multă lume,

- În februarie, **Iorga a dat dreptul dlui Ghika de a avea un schimb de vederi cu Litvinov.**

Demisia lui Titulescu

- La 12 febr.'32, Szembek a revenit.Primise o telegramă de la Beck - director la Ministerul de Externe polonez – în care România era invitată să trateze cu Sovietele , căci altfel , Estonia încheie, Letonia rupe frontul.. și cerea un răspuns.

Polonezii insistau ca România să trateze cu Sovietele , ca să nu se strice „frontul comun” și buna impresie din opinia publică .

- La 12 februarie 1932, deci în aceeași zi, **Titulescu a sosit la București** , fără ca Iorga să fie prevenit. A venit „de sine stătător” , „autonom” , fără legătură cu Ministerul de Externe sau Guvern , și s-a dus ... la MSR ! „**S-a vorbit de o demisie.Nu mi s-a dat !**”

- **N.Titulescu** : Am dat-o dlui Ghika, înainte de a veni ;

iar în scris, amdat-o MSR , celui ce i se dă demisia !

- **Iorga** : Vă rog nu strigați ! Am urechi delicate și aud.Nu striga !

Strigă și țipă la servitorii d-tale, nu la un senator !” [**urmează un mare scandal...**]

Oricare ar fi fost sentimentele sale față de Iorga, demisia se dă primului ministru !

Dacă ar fi știut de demisie, ar fi primit-o !

În conversația „amicală” avută, **) Titulescu l-a „lămurit” cât de greșită era politica României față de Soviete, ce impresie proastă făcea asupra Genevei :**

/ Că politica față de Soviete este greșită ;

/Că România nu a prevăzut pentru înarmare o sumă care să îngăduie o discuție cu Sovietele;

/ Că, în 1920, dacă n-ar fi fost Take Ionescu, el s-ar fi înțeles de atunci cu Sovietele ;

/ Că în negocierile de la Viena (gov.PNL) s-a stricat prescripția pentru Basarabia ;

/ Că în ochii Genevei, ai opiniei publice, putem apărea ca „războinici” ;

/ Că , dacă mergem pe linia aceasta, ajungem la rectificări de frontieră ;

/ Că el „știa” , că „a vrut” , că „dorea” să ajute încă din iul-oct-1931;

La toate acestea , Iorga (atunci și în momentul evocării) a opinat :

/ Că el nu poate face politica Genevei , a Occidentului, dacă nu este interesul țării ;

/ Că nu a știut absolut nimic din intențiile lui de a ajuta ... ;

/ Că guvernul a lucrat în funcție de împrejurări : cu un guvern de „dreapta” francez, apoi cu unul de „stânga” ;

/Că poziția poloneză s-a schimbat :mai întâi Zaleski , apoi cu influența colonelului Beck ;

Polonezii insistau ca România să trateze cu Sovietele , ca să nu se strice „frontul comun” și buna impresie din opinia publică .

”Politica noastră n-a fost și nici nu putea să fie o astfel de politică , servilă unor interese care se găsesc în afară de interesele esențiale ale României.”

Iorga /

▣ Continuarea contradicțiilor.

- La 24 febr., stăruințele de semnare a pactului au revenit iar, (ni se spunea că au iscălit Estonia și Letonia)
Dar :
 - / Dl Ghika primea din Polonia știrea că dl **Pilsudski** nu ținea neapărat la încheiere ;
 - / Iorga primea informația din Franța , că **Laval** ar fi contra pactului ;
 - că d.**Berthelot** și-a schimbat atitudinea ;
- La 2 mart.'32, **Pilsudski** a trecut prin România, Iorga l-a întovărășit de la București la Fetești,
și nu i-a spus nimic despre necesitatea semnării ;
.....Atunci , cărei sugestii trebuia să dea curs ?

Reproșurile lui Titulescu

- La 4 martie, **Titulescu** a transmis **un Raport** privitor la conversațiile avute cu dl.**Zeleski** .

Acesta îi declarase că, într-o conversație cu Litvinov, acesta i-a declarat lămurit că ...
”vina ruperii negocierilor cu România este a Sovietelor , cari , ele au trezit chestia Basarabiei”

... Și atunci, **cum s-a putut spune în Cameră că guvernul de tehnicieni a greșit ?!**
Titulescu s-a supărat că guvernul românesc nu i-a comunicat anumite lucruri .

) Cum , oare, după venirea „inopinată” a lui la București, după refuzul lui de a discuta cu președintele Consiliului de miniștri ... se mai putea conta pe o colaborare sinceră cu dsa ? !

... Tot în martie , Ghika și-a dat demisia (din cauza amestecului lui Titulescu) , dar Iorga l-a convins să nu-și părăsească postul .

Dimitrie Ghika

”Aici ,la noi, foarte multă vreme, o parte din presă și oameni politici ,s-au complăcut să trateze așa de ușor pe d.Dimitrie Ghika : că ar fi fost nedibaci, ușor, un om pe care cine știe unde

l-aș fi găsit și l-aș fi pus unde se cer alte calități.

Dați-mi voie ,pentru cine nu cunoaște pe dl Ghika, sunt dator cu aceste lămuriri .

Și o lămurire inițială: eu am primit ministerul așa cum i s-a propus d-lui Hitler la Belin , acum câteva zile (ilaritate) .L-am primit în anumite condițiuni.[...] **Eu l-am luat pe d.Ghika împreună cu cea mai mare parte dintre miniștrii, care trebuiau să fie ai d-lui**

Titulescu :

în ministerul Titulescu, el trebuia să fie ministru de externe.

De ce l-am primit pe d.Ghika? L-am primit pentru că eu am o foarte mare stimă pentru omul patriot , de rasă mare, de creștere anume pentru a îndeplini asemenea

funcțiuni.El este nepotul Domnului Grigore Vodă ,a cărui amintire este legată de luptele

noastre pentru Basarabia , împotriva rușilor, la 1878.

Generalul Prinț Ioan Ghika, a arătat atunci , ca boier de neam, altceva decât poate da

cine știe cine, pus într-o astfel de situație.

Și eu mai știu un lucru: că dlui Ghika i s-au încredințat negocierile dinaintea războiului

balcanic, și că aceste negociațiuni au continuat mai bine de un an de zile, spre mulțumirea tuturor.

Mai știu un lucru: că atunci când a fost să căpătăm Protocolul pentru Silistra (chiar dacă a fost „ridicol” , pentru că răposatul Maiorescu acceptase să fie 2

Silistre :

una bulgărească și una românească , pe care să o plătim cu podul de peste Dunăre)

... atunci a fost trimis la Petersburg d.Ghika.

În tot timpul cât am lucrat cu d.Ghika –) nu râdeți, dle ministru de Externe „rira bien qui

rira la dernier” – , și în orice caz, eu când am râs în viața mea, am râs în așa fel încât să nu plâng

a doua zi . Eu vă urez să nu ajungeți momentul când, cunoscând majoritatea, și majoritatea cunoscându-vă pe dvs., să nu râd eu pe aceste bănci.

Am puțințel darul profeției, și n-am văzut „un intrus” întovărășit, pînă la urmă, de aplauzele acelorora cărora li s-a impus.

DI.Ghika a fost,deci, un om în care să-mi pun toată încrederea

și niciodată nu și-a permis, în cursul negocierilor, ceea ce nu-i este permis nimănui :

)să lucrezi în afară de colegii d-tale, sau, dacă ești funcționar,

să lucrezi fără știința și fără mandatul guvernului care te ține la un anumit post.

Și,dacă guvernul și politica lui nu-ți convin, **părăsește acest post,**

dar în nici un caz, **nu poți să păstrezi postul și să faci politica d-tale,**

pe care guvernul d-tale nu o știe.

Eu pot dovedi că **s-a făcut alături de politica guvernului, o altă politică.**

Pot dovedi acest lucru cu rapoartele diplomatice pe care le am aici.

”Situția unui ministru de Externe care vede în fiecare moment că vine cineva , care este, în definitiv, subordonatul său, și face o politică peste capul său ! Situația este imposibilă !”

Și atunci, în martie, dl Ghika a demisionat .La insistențele mele și ale altora,

dl.Ghika nu și-a părăsit postul.

... Și acum, când am trecut de faza râsului , și am ieșit, din cauza acestui râs,

din atitudinea amabilă pe care mi-am impus-o, să mergem mai departe...

Iorga /

”Aceasta a fost politica mea și eu nu pot îngădui ca în Cameră , sau oriunde aiurea, să se spună că guvernul prezidat de mine a pus rău chestiunea , a condus-o rău,

și că a lăsat acelorora care au venit după dânsul o moștenire ,

din care cu greu s-a putu desface.” [urmează opiniile privind politica externă sub

Vaida]

Iorga / 24 nov.’32

▀ Rolul nefast al lui Titulescu în căderea guvernului Vaida

[12 febr.’32]

”Nu a trecut multă vreme și dvs ați fost în București, întovărășit de acele onoruri pe care aristocrația dvs născută le primește de la biata plebe democratică a Țării Românești.”

Și când ați venit , fără să cereți părerea președintelui de Consiliu , și a ministrului de

Externe, și atunci eu, - nu știu dacă știți – **mi-am dat demisia Suveranului.”**

Scriam la 12 februarie : **Mi se pare că paharul răbdărilor mele s-a umplut.**

A fost rugat să rămână dar ,în așa fel încât „a trabuit să beau din nou paharul acesta al

amărăciunii două luni de zile. Atunci ați venit la mine să-i vorbiți de reaua politică externă

a guvernului meu, Eu v-am rugat :dacă este așa de rea, dacă dvs știți cum, trebuie s-o

îndreptați.Răspunsul dvs a fost: „Cine a stricat să dreagă!”

Acesta a fost un răspuns pentru cel care conducea guvernul ?!

Ați stat o bucată de timp la București, ați pleat iar în străinătate...

Ați promis guvern PNT sau național. Dar spre uimirea tuturor...

” ați căutat să aduceți în fața lumii o divergență de păreri față de șeful de guvern

pe care îl serveați, [Vaida] în loc să veniți la Bucureștiși să arătați motivele

deosebirilor și să vă înțelegeți cu el .Și dacă a trebuit să plece, să nu plece scăzut și

înjosit la vârsta sa și cu ceea ce reprezenta.”

N.Titulescu / 24 nov.’32

Replică la expunerea lui Iorga .

DI Iorga a făcut un „istoric” al problemei , după „notele zilnice” , **în contrazicere cu**

dosarele voluminoase ale documentelor diplomatice. Sper ca atunci când vă scriți

cărțile de istorie , să folosiți altă metodă, decât în „ notițele zilnice” (**aplauze la PNT**)

Este de acord că **ministrul D.Ghika** [la Roma , în 1932] este un „om de valoare” .

”Dar , prietenul meu, **d.Ghika, este un diplomat iscusit , un mare patriot și o**

inteligentă fină.” ... doar l-a luat de pe lista guvernului „meu”

) Dar Iorga spune că nu a știut nimic despre tratativele cu Sovietele ,

până la 5 ianuarie 1932 ! A călcat „ cu stângul” de la început !

Ori el, Titulescu, din izvor străin, **a știut din 12 dec.1931** , din cadrul Conferinței de la

Geneva ! Atunci el a trimis **o telegramă ministrului de Externe** în care își exprima

criticile : [**LD : pasaj în discursul din Cameră , pe care-l repetă și la Senat**]

< Cum eu nu cunosc nimic din actualele negocieri ale României , în această chestiune, m-am mărginit să întreb pe interlocutorul meu , cu titlu pur personal și informativ, ce ar adăuga un pact de neagresiune , peste obligațiunile pactului Briand-Kellogg ?

Interlocutorul meu a răspuns că **pactul de neagresiune va fi însoțit** de un tratat de conciliațiune , ceea ce constituie un pas înainte.

Am întrebat atunci : dar dacă în virtutea acestui tratat de conciliațiune, Sovietele vor discuta chestiuni cari pentru ele constituie litigii , iar pentru noi, nu ?

Interlocutorul meu a răspuns că nu avem decât **să excludem** , cu prilejul redactării tratatului , **chestiunile cari, pentru noi, nu constituie diferende.**

Și dacă Sovietele refuză ? am întrebat eu.

Interlocutorul meu a răspuns că **are asigurări că nu o vor face.**

Și dacă totuși, o vor face ? – am adăugat eu ..

Interlocutorul meu mi-a răspuns : atunci **nu aveți decât să nu semnați tratatul .>**

Și terminam această telegramă , prin următoarele cuvinte :

< În ceea ce mă privește, îmi veți permite să împărtășesc o îngrijorare :

un tratat fără excluderea formală a chestiunilor pe cari , în concepțiunea lor, Sovietele le consideră ca litigioase , este un canal juridic pentru Soviete , de a ridica în viitor , și cu consimțământul nostru , aceste chestiuni.

Pe de altă parte ,o cerere de excludere formală a acestor chestiuni , refuzată de Soviete , mai ales dacă acordul cu Polonia ar fi fost semnat și lipsește numai ratificarea, este un nou prilej de contestare publică între Soviete și noi, ceea ce nu poate decât vătăma.

[...] Eu am considerat însă o datorie s-o împărtășesc guvernului român.>

La această telegramă, **Guvernul Iorga, ministrul de externe,**

a găsit cu cale să nu dea nici un răspuns ! [**LD : revine cu aceleași episoade prezentate și la Cameră , privind Demisia, criticile etc.etc**] Apoi :

Ciudată concepție are d. Iorga despre puterile unui ministru de externe !

Se miră că nu am cerut autorizația d-sale, ca președinte de Consiliu .

Dar eu zilnic dau miniștrilor această autorizație ! Și eu am fost în regulă , cu autorizarea dlui Ghika

Titulescu / 24 nov.'32

▣ **Aliații și tratativele.**

De fapt, dle Iorga, important este ceea ce s-a întâmplat între 15 mai 1931- 5 ian.1932.

Și când spuneți că nu știți nimic de cele petrecute până atunci, este de necrezut !

Este adevărat că inițiativa negocierilor cu Sovietele este inițiativa aliaților noștri .Dar nu ne-au forțat ! Citiți dosarele , dle Iorga !

- La **15 mai 1931**, ministrul Poloniei la București a întrebat pe ministrul român dacă nu intenționează.Dar aceasta este **o dovadă de lealitate , nu presiune ! :**

/ a spus de intenția Poloniei , de a încheia un tratat cu Sovietele ;

/ a întrebat dacă România nu procedează la fel ;

/ s-a oferit ca Polonia să fie intermediară ...

Clauza de interdependență

În tratatul propus de Polonia, era **o clauză de interdependență a ratificării :**

Tratatul polono-român intra în vigoare **la 30 de zile** după ratificarea unor **acorduri analoage** cu Estonia, Finlanda, Letonia și România .

Dar...

În nov.'31 , în negocierile polono-sovietice , Sovietele au respins această clauză , dorind negocieri, în parte, cu fiecare .

Leală, Polonia a revenit : Ce-i de făcut ?

Tratativele de la Riga

Și guvernul român , **fără altă garanție, renunță la clauza de interdependență**

și se duce la Riga ! Asta înainte de 5 ianuarie 1932 !

De ce v-ați dus la Riga fără alte garanții ? Aceasta este toată chestiunea.

Aceasta este singura chestiune. Restul nu interesează.

Implicarea Franței

Cu Franța, nici nu am cerut clauză de interdependență !

- La 25 nov.'32, ne-am mărginit s-o înștiințăm , întrebând-o dacă are obiecțiuni .
- La 26 nov., guvernul francez a răspuns că nu are obiecțiuni că, în caz de nereușită, Franța rămâne la vechile obligații . **Parisul prevedea eșecul , din noiembrie 1931 !**

Asta am de răspuns în Parlament .

„Restul, din cuvântarea dlui Iorga , să treacă în Istorie .

[...] Ascultându-l, am ajuns la concluzia :

„ Dle Iorga , este mult mai ușor să scrii istorie, decât să faci istorie.”

(**aplauze la PNȚ**)

Iorga –Titulescu / 24 nov.'32

▣ Nicolae Iorga / Senat , 1 dec.1932

- **N.Costăchescu** : Are cuvântul **marele animator** care, peste un sfert de veac, a îndrumat generațiile tinere în **idealul național și spiritul jertfei** , senatorul Nicolae Iorga (**aplauze prelungite**)

- **Iorga** : [-----] " Mulțumesc d-lui președinte că și-a adus aminte de **cultura românească** , care are **o așa de largă parte** , și nu obișnuiește să o spună , **în alcătuirea acestui stat românesc întreg**

) și mie îmi pare rău că **din cultura românească** n-a fost aici **cineva care să se bucure de recunoașterea și de iubirea tuturor,**

și care să spună , la o vârstă mai înaintată decât vârsta mea și fără nimic din politică , care , cu voia sau fără voia mea, se ține de mine ,

să spună acele lucruri pe care cultura trebuie să le spună , de câte ori ar fi vorba de **fericita unire a Ardealului și a părților vecine** , din nenorocire , nu până la granița firească din Apus, a poporului românesc, **cu acea Românie veche**, pe care obișnuiesc a o numi unii Vechiul Regat

- acest regat , dacă ar fi fost vechi , nu făcea minunea - ci eu zic :

sfânta noastră mucenică România , în care cea mai mare parte dintre noi aici ne-am născut , am trăit, am suferit și **am fost gata să dăm** ,

pentru celelate Români , tot ce era în putința noastră "

(**aplauze prelungite** [-----]

Iorga / 1 dec.'32

▣ **Biserica românească**

" Mi-a plăcut că a vorbit , în numele Ardealului, **părintele Mitropolit Nicolae Bălan** , și abia i-a scăpat o aluzie confesională.

) Dumnezeu știe **când s-o isprăvi cu lucrurile acestea** (**vii aplauze**)

într-o țară care are nevoie de **o perfectă unitate morală în toate domeniile** .

Mi-a plăcut că a vorbit în numele bisericii, pe care **țăranul nu o deosebește în două**.

S-a întâmplat să fie aici, s-a întâmplat să fie acolo,

Dumnezeul națiunii noastre se coboară și într-o biserică și în alta ,

și , în rândul întâi, **în biserică în care este mai multă simțire pentru neamul ei** .

(**aplauze puternice**) Când este în **biserica ortodoxă**, acolo se duce ,

când este în **biserica legată cu Apusul**, se duce dincolo .

Retro *1917 ? 1918 ? - Nicolae Bălan

Mi-a plăcut că a vorbit și fiindcă noi ne cunoaștem de mult .[-----]

Îmi aduc aminte deci de **un profesor tânăr**, care **a venit la Iași**, nu stropit de zăpada vârstei mai înaintate, îmi aduc aminte de **un blond profesor de seminar**,

care a venit, **zburând pentru prima oară prin văzduhuri**,

ca să ne cheme pe noi să liberăm Ardealul .

Să-l liberăm, nu găsesc alt termen .

Cu voia lui [a Ardealului] , cu căldura lui vie,

dar cu hotărârea noastră de a nu ne duce niciodată de acolo,

a doua oară [după Mihai Viteazul] când călcăm pământul lui.

Și știe părintele Nicolae Bălan , **ce oaste a intrat atunci în Ardeal** :

) nu oaste cu fireturi și cu trâmbițe la gură,

ci oastea martirilor celui dintâi război al nostru :
goi, desculți, înghețați, așa au intrat în Ardeal, dar cu inima toată.
O mai frumoasă jertfă a unui popor învins, îngenunchat, despoiat de arme,
decât aceea care s-a făcut atunci, **eu nu cunosc în istorie.** (aplauze prelungite)
Decât o cucerire , după toate regulile strategiei și tacticii ,
eu prefer această cucerire a sufletelor neînvinse. "
Iorga / 1 dec.'32

▣ Armata românească

" Îmi pare bine că a vorbit generalul [Mărdărescu] care a intrat în fruntea trupelor noastre la Budapesta . Și nu ca să jignească pe cineva . Cel dintâi gând al nostru a fost să nu jignim pe nimeni. **Plecați din țara unde nici o jignire , timp de doi ani, nu ne-a fost cruțată** , noi am intrat acolo [în Budapesta] **cu hotărârea de a arăta toată omenia noastră** , toată **părerea de rău** că între două națiuni nobile [români , unguri] **nu se poate ajunge la înțelegere decât cu arma în mână "**
(aplauze puternice, îndelung repetate)
Iorga / 1 dec.'32

▣ Rostul partidelor politice în război ?

" Dle general [Mărdărescu] , ce bine mi-ar fi părut dacă , atât de frumosul d-tale **discurs**, ar fi fost rostit așa, **din obștea românească , pentru obștea românească.**
) Zău, măcar la zilele acestea mari, **să uităm de cinstitele noastre partide . Să le uităm.** Convingerea mea adâncă este că **ele sunt utile** , dar cu atât mai mult **vom simți utilitatea lor , cu cât se vor amesteca mai puțin în lucruri care n-au de a face cu dânsese.**
) **N-a făcut războiul partidul cutare sau partidul cutare** , partidele **care au murit** sau partidele **care s-au născut** pe urmă, care vin , fiecare , la sfârșit, să-și însușească o mică parte dintr-un lucru care este peste noi , peste toți,
ci **războiul acesta l-a făcut obștea românească.**
Iorga / 1 dec.'32

▣ Politica în Provinciile unite

"Și să-mi dați voie să spun , în această zi și cu sentimentele acestea de emoție , când inimile sunt mai apropiate , și când sufletele se confundă,
) să spun **o mare greșală pe care am făcut-o noi .**
"Noi, când am făcut țara aceasta mare și atât de amenințată, cel puțin la trei hotare, când am făcut această țară , **trebuia să ne impunem un lucru .**
Aici, în România dinainte de război, **voiam să facem neapărat politică ?**
S-o fi făcut și s-o fi făcut mai bine decât cum am făcut-o, decât continuăm s-o facem.
) **Dar acolo, în Ardeal, în Basarabia, în Bucovina ,**
în Bucovina cu 300.000 de români și cam toți atâția străini , dacă nu și ceva mai mult ...
- **Teofil Simionovici** : Cava mai mulți...
- **Iorga** : Dar aceasta n-are a face , fiindcă nu-i socotim pe acei veniți, ci îi socotim pe cei crescuți acolo (**aplauze puternice, unanime**)
La locul bun , vine multă lume . Și dacă vine pentru muncă, nimeni nu zice nimic ; **dar hotărăște întâi acela care a fost acolo**, care a tăiat codrul, care a pus cea dintâi sămânță în pământ " (**aplauze puternice, unanime**) [.....]
) **... Aș fi dorit să nu facem politică.**
Eu n-am călcat acolo , pentru aceea, ani de zile .
Orice ardelean știe că propaganda mea nu s-a zărit pe acolo.
) **S-a făcut propagandă** și de cine se pricepe, și de cine nu se pricepe , și mai ales de cine nu se pricepe, și de cine are interese care se pot mărturisi , și de cine are câte un interes care nu se poate mărturisi.
Sunt fel de fel de oameni acolo. Mai ales când trimiți oameni prin părțile acelea, trebuie să fii cu mare băgare de seamă. Acolo sunt suflete necăjite de secole

întregi și nu trebuie zgândărite cu adevăruri pe care , acei ce le rostesc, știu că sunt altceva decât adevăruri. **Și nu trebuie să introducem ura , acolo unde noi trebuie să fim** - după ce am fost marii **semănători de jertfe** - să fim în același timp **semănători de iubire !"** (aplauze)
Vom înțelege , d-lor, **aceste lucruri** , **ne vom râde de orice dușmănie ;)nu vom înțelege aceste lucruri** , **Dumnezeu să mă ia de pe pământ înainte de a vedea rezultatul sfâșierii dintre noi înșine** (aplauze)
Și eu cred, că trebuie măcar acum, când suntem amenințați - și suntem amenințați brutal și crud , și cine ne amenință brutal și crud ni face un bine ; ne adorm cei ce ne ascund și ne măgulesc ; cei care provoacă și pun mâna pe sabie, ne fac un bine, căci sabie avem și noi !

Iorga / 1 dec.'32

▣ Ardealul

Eu, ca istoric, știu un lucru : **Ardealul , noi l-am mai avut** , și nu o dată.

L-am avut și întreg, în zilele fericitului Voevod Mihai.

L-am avut și în bucăți , la Bistrița, în părțile Hațegului, pe la 1200.

L-am avut noi, ca națiune, la început, tot.

Ceea se numește în documentele ungurești **Terra Blaccorum** și **Silva Blaccorum** , aceasta **este țara noastră și pădurea noastră.**

Ardealul este ce se ocupa de regele Ungariei în dauna țării noastre și a pădurii noastre.

Și astăzi , **Ardeleanul care zice că merge "în țară "** , reproduce cuvintele înaintașilor,

adică merge din locul stăpânit de cuceritorii, de stăpânitorii acestui loc,

în locul națiunii sale. (**aplauze puternice**) [-----]

În sufletul lui, Ardeleanul nu a fost niciodată rob. Atunci când statul a fost contra lui,

el a creat biserica , și a stat închis în biserica lui ca într-un stat,

și vlădicii de acolo , aceia au fost domni, domni peste suflete ,

și cine este domn peste suflete , este domn peste trupuri ,

și peste tot ce este în stăpânirea trupurilor."

Iorga / 1 dec.'32

▣ Vechiul Regat

" **S-a zis : <Piemontul românesc >** de dincoace de munți .

)Nu Piemont ! Piemontul este pentru Italia o țară puțințel de departe ,

o țară care era pe jumătate franceză , dincoace de munți.

Abia la 1550 , Piemontul a fost italianizat, într-adevăr.

Dar în ceea ce privește **Vechiul Regat , acesta al nostru** -

) ca să întrebuițez și eu odată, pentru plăcerea cui poate s-o aibă ,

această designațiune -

în ceea ce privește România mea, **România Regelui** meu Liberator, a fericitului luptător

Regele Ferdinand I , Regele generației mele, în ce privește această Românie,

ea a însemnat **forma politică permanentă , pentru întreg poporul românesc. "**

(**aplauze vii, îndelung repetate**) **)** N-a fost o clipă în istoria Vechiului Regat ,

una singură , **când Ardeleanul să zică : eu sunt aici și ei sunt acolo !**

Și așa va rămâne întotdeauna.**O clipă nu s-a stins în sufletul românesc de nicăeri**

Sfânta candelă a nădejdiei unității românești. (**aplauze puternice**)

[-----] Foarte frumos este ce s-a făcut la Alba Iulia ,

foarte frumos ce au făcut cărturarii înăuntru , mai frumos ce au strigat țărani afară

[.....] **Dar nu-i bucată de pământ în Ardeal care să nu fie stropită**

de sângele fecund al Românilor de dincoace . (**aplauze**)

Pe țărâna frământată cu sângele nostru s-a proclamat libertatea Ardealului.

[.....] "

39.) **N.Iorga** , Interpelare : **pactul cu sovieticii ; propag,revizionistă** , 8 dec .'32

Iuliu Maniu : Răspunde la prima întrebare .

Guvern A.Vaida –Voevod .Legislatura II.Sesiunea ordinară , 18 ian- 13 apr.'33

40.) **M.Gheorghiu (PND) , p.d.v.,la diverse legi , Cameă, ian.-apr.'33**

// starea de asediu // încurajarea industriei // Conversiune // Cartelul // Acord Geneva
Vezi la fișiere legislative

41 a) Congresul general al Ligii Culturale, Călărași, 5 iun.'33

("Lupta, an XII, nr. 3480, 6 iun.'33)

[**Reportaj superficial, fugitiv, nu se înțelege mare lucru---**

Notez pentru informare]

Congresul s-a ținut la Călărași (Ialomița) , cu delegați din toată țara,
la sala palatului comunal. Se hotărăște viitorul congres, la Vălenii de Munte, pe 14 iul.'34 .
Episcopul Gherontie, cu un sobor de preoți, te-deum la catedrala din oraș.
Seara o frumoasă serbare .

▣ **Nicolae Iorga** : rostul Ligii Culturale , în acele vremi de sfâșieri politice.

" **Imensul gol moral al acestei țări, vine și din părăsirea datoriei noastre , celei dintâi.**
Aici era rost de o puternică expansiune.

) **Ea nu s-a produs deloc în sfertul de veac,** de când suntem mai mult decât atât :

) **am luat de la vterele lor [???] o populație românească** de o neânduplecată energie ,
de o virtute personală și familiară admirabilă , de o hărnicie și de un spirit de economie
care ne poate servi ca model, de un simț ales pentru o frumusețe arhaică ,
în costume și obiceiuri.

) **Și ea putrezește în mizerie și sărăcie** fără ca ochiul de frate să voiască a se opri
asupra acestor oameni ...

Congr.Ligii Culturale / 5 iun.'33

41.b) N.Iorga , expozeu la șed. Comit.Executiv al PND, 16 iul.'33

(„Adevărul”, an 47, nr,15193, 18 iul.'33 ; "Dimineața " , 17 iul.'33)

[**LD : este relatarea ședinței , apoi un interviu acordat ziarului.]**

Ziarul : DI Iorga a ironizat președinții partidului ;

Ședința se ține la **Vălenii de Munte**. Participă : **Munteanu-Râmnic** (fost subsecretar de
stat) , **dr.Petre Topa, dr.Tr.Țino** (foști vicepreșed.Cameră) ,
alți fruntași ai partidului. Iorga a ținut un expozeu , privind situația politică.

Tr.D.Șoimu, N.Georgescu, col.Vizante, D.Perianu, I.St.Ghigheanu , St.Ștefănescu,
col.Voiculescu, dr.Buzenchi, dr.Mișa, F.Filipiu, Tr.Țino, A.Beniamin, prof.C.Pârvulescu,
prof.I.Bârlea, C.Delabaia, NAConstantinescu Caracaș, G.Elefteriu,
Z.Florian, M.Gheorghiu (deputat)

Iorga a ținut un expozeu , privind situația politică.

N.Iorga / 16 iul.'33

▣ **Raportul cu Coroana**

"Cred că față de unele zvonuri , cari lăsau să se știe că , în urma unei indispoziții ,
n-am putut urma o anume invitație, este bine să dau unele lămuriri.

"**Dinastia** a avut , într-o țară nouă, pe care a trebuit s-o câștige, **trei atitudini.**

Prima a regelui Carol I, când audiențele erau foarte rare .Pe mine mă primea totdeauna
cu plăcere , probabil pentru că nu mă îndesam la audiență. A fost atunci o epocă de
libertate . În guvernarea țării , regele Carol I nu se amesteca.

El își rezerva numai politica externă. Deci o atitudine.

" **A venit regele Ferdinand** .Om amabil, glumeț , primitor .Avea dispoziție către humor .

Îi plăcea să rîdă , mai ales de miniștrii săi, în afară de Ionel Brătianu.

De unde a rezultat ca , atunci când Coroana nu susținea suficient pe miniștrii săi, guvernul nu are autoritatea de care ar avea nevoie.

Regele Ferdinand rîdea de miniștrii săi, **dar nu guverna în locul lor.**

" Se poate însă întâmpla să dorești a guverna. [Carol II]

Atunci, însă , trebuie să definești rolul regelui și pe acela al președintelui de consiliu.

Eu cred că **regele nu e numai pentru continuitate ci și pentru direcție.**

Dar șeful guvernului trebuie să aibă mână liberă.

Se pune însă o întrebare : când voi merge eu la Palat ?

Răspund :) **Atunci când Majestatea Sa va termina cu experiența de acum "**

lorga / iul.'33

▣ **Partidul Național Liberal.**

Partidul național-țărănesc a plecat în 1931 , în condițiile umilitoare cunoscute .

Pentru ce a fost readus ?

Eu am spus la timpul potrivit că trebuie chemat și partidul liberal.

Credeți dvs că se poate să nu fie aduși liberalii la guvern ?

Eu vorbesc așa pentru că am simț de echitate , iar nu pentru că aș vrea să închei

cine știe ce legături cu partidul liberal."

lorga / iul.'33

▣ **Guvern de concentrare !**

" **I-am propus odată d-lui Duca** adunarea , sub **președinția unuia din oamenii politici de autoritate , a tuturor partidelor serioase** , pentru păstrarea tradițiilor țării.

Ca punct de program propuneam :

să nu oferim țării numai papucii din picioarele altuia ;

să ne respectăm angajamentele față de străinătate ;

să realizăm economic , în dauna popularității .

)) : " Se face la noi **antisemitism** , sub vârsta de 21 de ani sau peste 91 de ani .

Dar cum vrei să nu fie economia din Basarabia și Bucovina în mâna evreilor ,

când **toți românii își pregătesc copiii să fie funcționari ?**

Acestea le-am propus dlui Duca . A acceptat în principiu , dar a spus că , în fapt ,

îi este greu să se adreseze altor șefi de grupări. [...]

În condițiile de astăzi, dacă s-ar pune întrebarea

cine trebuie să fie succesorul actualului guvern

eu aș spune că va trebui chemat d.Duca. "

[-----]

lorga / - interview acordat "Dimineții " - Al.Gruia / 16 iul.'33

[**lorga supărat ! neconsolat ! cu nostalgii de altădată ! scepticul prin excelență !**

dar ... intuiția istoricului... este fără greș !]

- Ce ne puteți spune despre **pactul de neagresiune ?**

- **lorga :)) : " Nu acord nici o importanță pactelor,**

pe care **cineva le încheie când nu poate face altfel** și pe care

le va rupe în momentul când se vor deschide perspective , care nu există astăzi.

O altă ordine a lucrurilor poate , singură , garanta pacea.

Și această ordine nu poate fi determinată decât pe motive morale.

Cât va dura valul de brutalitate , nu se va putea face nimic pentru normalizarea

intereselor. **Starea de spirit de astăzi corespunde cu vechile vremi asiriene ,**

)) : **când fiecare era pornit pe distrugerea celuilalt**

și isprăvea prin distrugerea sa proprie.

Vechile convenții cari asigurau pacea erau încheiate între **suverani permanenți ;**

)) : iar **cele de astăzi** leagă numai **miniștri schimbători**

ai unor **președinți de republici** sau ai unor **suverani constituționali fără inițiativă.**

Atunci garanția o reprezenta **o intelectualitate** cu influență hotărâtoare ;

)) : **azi, intelectualitatea e luată în picioare de toți rânđașii votului universal "**

- Ce ne puteți spune despre **Pactul celor patru ?**

- **lorga : "Pactul celor patru este încheiat între reprezentanții celor patru națiuni**

)) : **cari urmăresc hegemonia mondială.**

)) : **Nu înțeleg cum aceasta s-ar putea împărți în patru**

și cum acei care nu au această ambiție ar consimți
să între fiecare în sfertul de independență care-i este determinat "

- Ce punct de vedere exprimați asupra conferinței de la Londra ?
- **lorga** : " Din primul moment am spus că hotărâri de un caracter atât de special,
) : nu se pot luat la o adunare improvizată
de oameni cari nici n-au măcar fiecare același drept de a vorbi,
aceeaș întindere a puterilor .Pentru a ajunge la o înțelegere ,
) : nu trebuie un fel de cloroformizare a diferitelor dezstre , ci altceva :
reluarea în condiții de libertate și de echitate a însăși colaborării dintre popoare.
) : Stând fiecare în colțul său, cum o să poată să a ajungă a se înțelege
cu adversarul care îi cere tocmai ceea ce nu-i poate da ?
A fost o umanitate care a murit.
Până nu se va pune alta la loc, nu vom putea ajunge la nici un rezultat "

- Cum ar putea fi stăvilită anarhia ?
[LD : **lorga** aluziv, caustic, supărat pentru felul cum a fost înlăturat de la guvernare
șah la Rege !]
- **lorga** : **)** : "**Nici o măsură** nu va putea fi luată contra anarhiei
) : de un guvern care să n-aibă siguranța zilei de mâine.
) : **Fiecare își poate râde** de omul autorității ,
la baza situației căruia se găsește un succes electoral ,
mai ales când **acel om al autorității trebuie să țină seama**
și de **lucruri care nu sunt în ordinea normală politică .**
) : **Când suveranul se va sprijini pe un om sau pe un grup de oameni ,**
punându-le la dispoziție tot ce poate da Coroana ,
atunci **într-o săptămână se va putea face**
tot ce zece regimuri schimbătoare nu pot ajunge a îndeplini în zece ani de zile ! "
lorga / 17 iul.'33

42.) **N.lorga** , interviu : **curentele extremiste , 12 aug.'33**
("Adevărul" , 12 aug. 1933 - anchetă politică)

Curentele extremiste

" De această stare de lucruri se folosesc curentele extremiste.
Nu mă gândesc la **comuniști.**
Am convingerea că , astăzi, **comunismul este aproape inexistent în România.**
Vorbesc de extremismul de dreapta.
După cum ai văzut din discursurile mele,) pretutindeni **am căutat să combat**
pe cuziști, pe gardiștii care își zic " de fier " , pe hitleriștii sași. etc.
Mi-am făcut toată datoria și, poate , mai mult decât era datoria mea de om politic
fără răspunderea guvernării. N-am ținut seamă , în această operă de propovăduire
a adevărului, de interesele mele electorale, care mi-ar fi dictat - poate -
o atitudine mai rezervată. Am fost condus de credințele mele de om civilizat ,
credințe **care nu îngăduesc sălbăticia cuzistă , gardistă sau hitleristă.**
lorga / 12 aug.'33

▀ **Sașii hitleriști**

Guvernul însă, nu-și face datoria , nici măcar în această privință.
D-Alexandru Vaida - Voevod , influențat de sentimentale amintiri vieneze,
privește cu ușurință mișcarea hitleristă.
Amicul meu Serdici (PȚ-Lupu) , i-a adresat o interpelare.
Mă tem că , până la deschiderea Camerei [nov.'33] d.Vaida nu va mai avea prilejul
să răspundă în calitate de președinte de Consiliu.
Va trebui să răspundă, însă, fie și numai ca simplu cetățean.
) Noi nu putem tolera o o agitație pe care o conduce **un reprezentant al d-lui Adolf**
Hitler . Suntem toleranți, da - dar toleranța nu înseamnă imbecilitate.
Trebuie să se știe că **nu tolerăm în cuprinsul statului român ,**
agitațiuni care tind să zdruncine ideea de stat. "

lorga / 12 aug.'33

▣ **Guvernul Vaida - extremism dreapta**

▣ **"Numerus clausus "**

"Aflu că, la un congres studentesc , ținut pe malul mării, **d.Vaida** sau **d.Tilea**, sau amândoi laolaltă , **au vorbit de numerus clausus**.

Am citit dezmințirea dată de cei doi "factori răspunzători"

Ei spun că n-au vorbit de numerus clausus în sensul dat de antisemiți acestei expresii. Le-a venit poftă - așa , deodată ! - să vorbească latinește , și au zis *numerus clausus* . Mărturisesc că nu știam pasiunea d-lui Vaida pentru latină. Cât despre tandrul savant Tilea, îi știam înclinările pentru sport, dar nu l-aș fi bănuț un ultim reprezentant al defunctului curent latinist ...

) **Îi sfătuiesc pe amândoi să vorbească românește sadea** , ca să nu fie obligați să dea înapoi, apoi, **comunicate penibile** pentru demnitățile pe care întâmplător le dețin.

) **Adaugă la toate acestea , circulara dlui Vaida cu " origina etnică "** a funcționarilor din întreprinderile particulare ;) **adağă cazul** tipic al amicului meu și colaboratorului dvs **Scarlat Callimachi** , dat în judecată pentru un articol sincer democratic , în urma unui denunț semnat de un agitator cuzist - și vei ajunge la concluzia că **guvernul**, nu știu din ce calcule, **încurajează extremismul de dreapta ."**

N.lorga / 12 aug.'32

43.) **N.lorga, interviu : situația politică , 6 oct.'33**

("Adevărul" , 6 oct. 1933)

Interviu - Al Gruia

// împotriva sașilor hitleriști // contra extremiștilor de dreapta //

// contra dictaturii // Guvernare Duca ! // Coroana //

Nota lui Gruia: la Văleni, l-a găsit în biroul de lucru, revizuiind manuscrisul unei "**Istorie a literaturii române** ." În sertare , așteaptă editorul , 3 volume de " Memorii " , intitulate "**O viață de om** " . S-a lămurit de ce lorga preferă tihna de la Văleni, Bucureștiului. În ultima vreme , lorga scrisese la " Dimineața " , o serie de articole împotriva acțiunilor săsești. De aceea a dorit unele lămuriri :

lorga / oct.'33

▣ **Sașii .**

"Cunosc foarte mulți sași. Le păstrez aceleași sentimente ca până acum.

Dar manifestări ca aceea a **Constituantei** - așa au numit-o ei - **de la Sibiu**,

nu pot fi decât două atitudini :

Sau statul oprește creierea altui stat în mijlocul său , căci de asta este vorba ;

sau statul nu mai dă nimic națiunii celeilalte ,

care rămâne să se țină cu mijloacele prevăzute de noua Constituție.

) "**Cred sașii hitleriști că se pot izola total de statul în care trăesc** ,

legându-se în nori de statul în care nu trăesc ?

S-o facă . dar să tragă și toate consecințele.

La alegeri, **să încheie cartel cu d.Hitler**, care să aleagă d-sa pe d. **Hans Otto Roth** și,

de câte ori vor avea nevoie de ceva , **sașii să se ducă la Berlin**,

Bucureștiul fiind capitala altui stat "

lorga / oct.'33

▣ **Lipsa de educație**

▣ **Misticismul popular**

) " Eu cred că **un misticism stupid** este pe cale să câștige masele.

Mă mir cum o nație inteligentă se lasă prinsă de copilăria încrunțată a unor oameni , pe care nimic nu-i impune nici respectului , nici afecțiunii.

Dar ce nu se poate crede în absolutul întuneric al satelor noastre și în ceața semiculturală pe care o creiază școli nenorocite ? Ar ajunge **o culturalizare sănătoasă** , ca toate

fantasmele să dispară.) Dar pentru aceasta nu ajunge vârful de batistă , cre iese din buzunarul de sus , în stânga, al excelentului sociolog d.Gusti. "

lorga / oct.'33

▣ Dictatură ?

[LD : atenție ! ciudata viziune a lui lorga privind dictatura !

Ciudate argumente ! Ciudate păreri despre poporul român ! Nu știu ce să cred !

Cum este posibil așa ceva la un istoric de talia lui ? Este sincer ? Face pure speculații ?

Probabil de aceea, cât a slujit **ambitiile dictatoriale ale lui Carol**,

el nici nu s-a considerat coautor la dictatura regală !

Sublinierile , parantezele îmi aparțin]]

"**Dictatura presupune trei elemente , care ne lipsesc** :

/ Într-întâi, **un rege care nu vrea să guverneze** . [?]

Or, noi avem unul , **care nu vrea decât să guverneze**

până și în cele mai mici amănunte ale vieții de stat.

Deci nu-mi pot închipui **un ministru Mussolini** ,

în buzunarul regelui Mussolini .

/ Al doilea, **un popor care se supune la orice** [!!!] , îndată ce i se bate din picior .

Dar noi **suntem cel mai nesupus dintre popoare** [?]

chiar la o simplă încrețire din sprâncene.

/ Al treilea, **un popor entuziast pentru gest și frază**

Or noi avem un zâmbet pentru orice gest și

pentru orice mișcare din umeri , pentru orice frază [?]

/ Aș putea să adaug și a patra piedică : **dictatura înseamnă muncă și consecvență**

Unde le vede cineva la toți țoțoroii ,

care spun ce grozavi ar fi, dacă ar fi dictatori ? " [?]

lorga / oct.'33

▣ Guvernare de partid !

▣ Supărarea personală !

[Deși a trecut un an, lui lorga nu i-a trecut supărarea.

Opinia lui cu guvernarea de partid ... nu este o convingere. A spus-o de atâtea ori .

Își oploșește parcă umilința ... și așteaptă . Așteaptă să vină " ziua lui " !]

- Ce credeți despre situația noastră politică ?

" Eu nu cred nimic , pentru că am ajuns să nu mai înțeleg nimic . [!!!]

Pentru mine, rămâne un articol de crez că **regele**,

) odată pornit pe linia constituțională, **la dispoziția partidelor** [!!!] ,

nu poate decât să cheme la putere pe liberalii d-lui Duca.

Posibilitatea de a reveni la o guvernare în afară de partidele actuale,

nu se poate produce **decât după ce un guvern liberal ar dovedi că nu e în stare**

să rezolve multele probleme , care stau deschise înaintea noastră.

) Iar **jocul cu improvizatiile de oameni și de partide** ,

îmi pare tot **așa de absurd** , ca și cum pe un câmp de bătălie , când se încaeră armatele,

ar apărea **Vasilache cu lada lui de păpuși** "

lorga / oct.'33

▣ Carol – lorga

- "Eu stau și **privesc cu tristețe** la îndeplinirea tuturor prevederilor mele din "isprava"

de anul trecut [**răsturnarea gov.lorga**]

Dincolo de această atitudine **stau două piedici** : **vârsta** la care am ajuns

și **scăderea unei credințe** , pe care - în ce privește anume persoane , sau , dacă voiți,

o anume persoană [**Carol !**] am avut-o .

Dar **vreamea poate îndrepta** și pe oamenii care au greșit mai mult

și exemple de aiurea arată că **nu e nimeni prea bătrân** ,

ca să-și servească țara când îi vine rândul "

- **Gruia** : S-a vorbit foarte mult de absența dvs de la serbările Peleşului...

- **Iorga** : "N-am vrut să jignesc pe nimeni .Dar eu am amintirile mele .

În acea sală s-a hotărât înlăturarea moștenitorului de tron.

) Toți, fără deosebire de partide, au fost pentru.

Eu am fost contra.

În acea sală , pot prânzi toți, fără mine .Dacă ar crede de cuviință Majestatea Sa ,
și dacă aş fi și eu de aceeaș părere, am putea prânzi amândoi ,

) cu toții însă, nu putem.

Cât despre afirmația că eu am fost profesorul Regelui, țin să spun :

n-am avut această onoare , ceea ce **explică lipsa mea de influență asupra**
deciziunilor Majestății Sale.

Prințul Carol a fost la Văleni, găzduit de mine , **două zile** .

A asistat la **vreo 5 lecții ale cursului meu de la Universitate.Atât.**

Acasă la mine, la Iași, a luat câteva lecții **prințul Nicolae** , care ar putea fi considerat ,
deci, **ca un elev al meu**. Poate că în franchețea prințului , să fie ceva din franchețea pe
care o manifest în legăturile mele cu oricine.

Adaug că Alțeța Sa Regală nu odată m-a ascultat și i-a priit."

N.Iorga / 5 oct.'32

Guvern IG Duca .14 nov.'33

Alegeri .**20,21 dec.'33**

44.) N.Iorga .Criza .Guvernul IG Duca , nov.'33

▣ **Partidele politice și criza**

[LD din ziarul "Universul " care nu făcea excepție de la "febra" săptămânii ...

Revezi vara 1933, când majoritatea partidelor opozante cereau plecarea de la guvern !]

"Neamul Românesc " , ziarul PND -Iorga : < Criza de guvern s-a produs.

După credința noastră , **soluția nu poate fi decât una : un guvern liberal.**

În câteva zile , noua formațiune va fi constituită. Parlamentul nu se va mai deschide.

Noile alegeri vor urma spre mijlocul lunii viitoare , iar bugetul va trece prin Corpurile
Legiuitoare , poate în ultimele zile ale anului [-----]

Privind înapoi , spre ceea ce a putut realiza guvernele național-țărăniste [-----]

ajungem la încheierea că **partidul condus până mai ieri de marele doctinar de la**
Bădăcin , și de curând de noul șef actual, s-a zbatut în convulsii permanente , și a
acumulat un pasiv considerabil.>

[-----]

" Parlamentul românesc " / 19 nov.'33

▣ **Febra politică .**

▣ **Consultările**

Lumea politică a intrat într-o **fierbere extraordinară**. Toate **numeroasele partide și-au**
convocat comitetele și au declarat **ședință permanentă** , până la rezolvarea crizei.

Tradiția cere ca Suveranul , îndată ce a primit demisia guvernului, **să se consulte cu**
președinții corpurilor legiuitoare și cu șefii partidelor de opoziție.

Potrivit uzului, **cei întrebați au răspuns:**

- **Prof.Iorga** : Să fie chemat **d.Duca, dacă este vorba de partide ;**
un magistrat sau un general, dacă este vorba de alegeri ;

un om adevărat, dacă regele înțelege să-și ia tot riscul .
Înțelept și sincer ." [-----]

▣ Partidele și noul guvern, 15 nov.'33

(" Universul" , 16 nov.'33)
/ Iorga / Goga / Gh.Brătianu /

**Iorga : "Ca guvern de partid, e cel mai bun pe care-l puteam avea.
Dincolo și după dânsul nu se mai poate un alt guvern de partid .[!!!]
Aceasta este ultima rezervă care intră în focul cumplit "**
N.Iorga / despre criză și guvern Duca / nov.'33

45.) N.Iorga* - PND participă la alegeri ? Nici o informație ! , 20-30 dec.'33

"Contra urii între popoare " , 25 dec.'33
("Dimineața" , an 29, nr.9697, 25 dec.'33 + foto și autograf)
[LD : număr festiv, de Sărbători]

*Notă

La începutul anului 1933 , un grup de 60 de savanți din 32 de țări, a elaborat și publicat un volum omagial (600 pag) , tipărit la Paris, și oferit prof.Iorga din România , care avea apărute , la vremea aceea , 935 de cărți și broșuri.
Peste 20 de universități , institute și societăți culturale , l-au ales membru activ și l-au acordat titlul de doctor honoris causa (Oxford, 1930 ; Sorbona- 1931 ; Roma .1933)
(Cf. "contemporanul " 1987 + foto -Iorga) -----
Iorga / 25 dec.'33

▣ Contra urii între popoare

- " Niciodată n-a fost între popoarele care formează umanitatea , fără de care ele n-ar avea nici un sens, o ură așa de cumplită ca aceea de astăzi ,
proponerile și planurile pacifiste nereprezentând altceva decât
frica unora să nu li sară în gât ceilalți .[-----]

"E o cumplită psihoză în ceea ce privește viitorul , chiar cel mai apropiat.[-----]
Fantoma unui nou război , în care o știință pusă la îndemâna **crimei colective** ,
se arată capabilă să distrugă orașe și regiuni întregi, încremenește pe toți."

"O generație nouă se aruncă turbată în vârtejul plăcerilor celor mai ordinare ,
neștiind ce o așteaptă mâine. Părechile tinere nu îndrăznesc a crește copii pentru
imensul măcel care-l poate aștepta. **Religia s-a învățat a stropi numai cu aghiazmă**
pe morți și a binecuvânta pe învingători, oricare ar fi ei.

" Față de această **cânoasă dușmănie de antropofagi civilizați** , care-și ascut în
întuneric dinții, **vechile conflicte sociale** , pornite din neînțelegerea sensului adevărat
al muncii , care poate fi capital , și a capitalului , care a fost muncă , **par a cădea pe**
planul al doilea, sovietismul el însuși fiind **gata să intre în danțul diabolic**
al națiunilor ce stau gata să se încaere .

" Dar nu numai între națiunile -State , ci și în **cuprinsul Statelor** însăși ,
se scormonesc și **se exasperează deosebirile etnice** , pentru a adăuga încă un capitol
la **epopeea furiilor distrugătoare** .Și de ce ? Pentru că unii vorbesc o limbă ,alții altă
limbă, pentru că împrejurările au dat nuanțe diferite aceluiaș fond uman [.....]

[**urmează recurs la evoluția războaielor din antichitate, până la contemporani :**
lupta dintre zei ;lupta dintre războinici ; lupta dintre cetăți ;năvălirile barbare ;
secolele medievale ; lupta dintre dinastii ; vârtejul napoleonean ; etc etc]

"**Cât e de nenaturală această ură blestemată** , se învederează îndată ce
reprezentanții deosebitelor neamuri ies din lagărele de izolare ale **falsului naționalism**
și se întâlnesc pentru a schimba idei sau pentru a-și uni ostenele, în orice domeniu.
Ar trebui să asiste mai multă lume la congresele științifice și literare ,
ca să vadă **cât de ușor se înlătură pojgița dușmăniilor** altoite în bunul suflet omenesc ,
așa de capabil să înțeleagă alt suflet. Ar fi deajuns, pentru a înlătuta multe prejudecăți,
să stea cineva câteva zile cu tot felul de ființi omenești pe un transatlantic pierdut în
imensitatea Oceanului . [-----]

Bunul simț al milioanei de oameni muncitori și onești , care știu că un neam se ridică prin munca lui iubitoare , iar nu prin simplul gest de amenințare față de alții [-----] nu se va ridica pentru a împiedica pe paraziții culturali și politici care tind a distruge eforturile de civilizație a șase mii de ani ? "

N.Iorga / 25 dec.'33

46.) N.Iorga, Expozeu -program, șed.Com.Executiv P.N.D , 22 ian.'34

("Adevărul " , an 48, nr. 15.354, 23 ian.'34)

[LD : este un scurt reportaj; rezumat .Ori reportajul a fost făcut cu reavoință sau în bătaie de joc, sau ... Iorga este într-o stare sufletească și mentală ... obosită. Este penibil, este logoreic, ininteligibil, și, din când în când, respiră supărare pe toți și pe toate . Notez cu conștiințiozitate reportajul ca pe o mostră.]

▫ Regruparea partidelor politice ?

▫ PND - tradiție și valoare

▫ Corporatismul ?

▫ Monarhia .

▫ Guvernul

Comit.Executiv al partidului naționalist - democrat de sub conducerea prof.Iorga , **s-a întrunit , sub președinția prof.univ.D.Pompeiu** (fost președ.Camerei) .

Au vorbit, **Munteanu -Râmnic, M.Gheorghiu -Cahul, Tr.Tino-Brăila, preot Costescu, dr.mateișan, Stănculescu -Ghigheanu, prof..Pârvulescu .**

În ședința de după amiază, a luat cuvântul prof.Iorga.

Iorga / 22 ian.'34

▫ Regruparea partidelor politice ?

)) : Critică sistemul de a se perinda prin fața țăranilor, zeci de programe politice, " cari de cari mai extraordinare " ;

Se pot face **regrupări de partide**, dar ... "nu se pot aduna decât cantități cari sunt de același fel [----] nu cred să existe o relativitate a aritmeticii , chiar și în domeniul aritmeticii politice .

)) : Se vor aduna deci la un loc , cu câteva voturi mai multe, și cu mai puțin obraz.

"Noi suntem **gata să întindem o mână** de prietenie **cui lucrează pentru interesele statului român.**" [?!?]

Iorga / 22ian.'34

▫ PND - tradiție și valoare

[LD : din păcate ... nu prea se înțelege ce a vrut să le spună Iorga ; sau , se înțelege dar ceea ce le cere copartizanilor lui... nu este specific muncii și țelurilor unui partid ! definiții sui - generis ... metafore specifice limbajului lui ... un orgoliu bosumflat ... aluzii răutăcioase ... Ce mai ! o logoree care mi-a dat fiori...]

" Vă îndemn să lucrați ,) nu pentru a înscrie oameni la alegeri,)) : nu pentru a zădărnici de a cerși voturi , la sate.Dar , mai ales,)) : nu amenințând, crezând că cu sprijinul străinătății se poate îndrepta ceva.

Atâta vreme cât în țara asta se găsesc atâtea bogății , cu oameni de toată isprava , vor fi învinse toate greutățile.Noi suntem pentru alegerea valorilor iar valorile se impun prin muncă . Răspâdiți cultura și deveniți un centru luminos și cald pentru concetățenii dvs. [?!?] **Oameni de ispravă prea vrednici , se strâng în jurul meu .** " Sunteți partid în sensul că **reprezentați anumite idei.**

Am avut programe din care s-au hrănit multe partide .[**asta e adevărat !**]

Noi **am scos rădăcini politice [!?!]** din acest popor și am coborât sămânța roditoare [?!?] O generoasă operă românească , o altă atmosferă.

Cu cât veți fi oameni mai de seamă , cu atât veți câștiga mai multe inimi
[**dar voturi ?**] Evident ne găsim în fața unor mari greutăți .
Dar omul cu socoteală nu-și închipuie că se dărâmă țara .
Greutățile se pot birui de multe ori foarte ușor .
Să nu ne închipuim că țara asta este la sfârșitul destinelor ei.[-----]
lorga / 22 ian.'34

▣ Corporatismul ?

[LD : păreriile lui despre corporatism și parlamentarism sunt ... jalnice !
Și , pe deasupra, confuze ! supărarea lui jignită se revarsă asupra tuturor instituțiilor ;
vrea corporatism , dar ... un corporatism ca într-o fabulă]
"Corporatismul ? Dacă este vorba ca statul să creeze corporatismul [De ce statul ?]
, atunci n-ar fi altceva decât o nouă caricatură , pe lângă celelate pe care le avem.
[!?!] A le da însă dreptul oamenilor de-a fi reprezentanți pe baza muncii și
profesiunii lor , este lucrul cel mai nimerit.
Votul să fie dat pe categorii profesionale , însă numai în măsura sacrificiilor
ce le face acea profesiune pentru stat [adică ? cine măsoară acest sacrificiu ?]
lorga / 22 ian.'34

▣ Monarhia .

" S-ar termina atunci și cu tristul mijloc al partidului de-a merge cu amenințarea
până și asupra Coroanei însăși . Eu sunt pentru Monarhia activă.
Nu sunt pentru Regele împiedicat a gândi și vorbi.
Nu sunt alături de cei cari vor ca în țara să nu fie decât o singură voință : a
clubului.
Coroana trebuie să aibă un prestigiu întreg.
Când faci o greșală , să nu țipi pe acoperișuri că ea a fost făcută de Coroană.
Să nu se joace oricine cu Coroana României , în locul căreia nu se mai poate pune
nimic. Este bine când se vine cu o lege în numele Coroanei , să nu fie stricată de
un alt parlament, tot în numele Coroanei.
lorga / 22 ian.'34

▣ Guvernul

1. Avem un guvern care poate să spună ce vrea ,
dar care trebuie să vrea numai un singur lucru , nu două [!?!]
2. Avem o lume care este speriată numai sus,
guvernul să n-o sperie până la capăt, jos [!?!]
3. Avem un incident nenorocit care nu pătează țara.
Sângele lui Duca a țâșnit pe anumite braze , pe obrazul României, nu!
lorga / 22 ian.'34

Guv.Gh.Tătărăscu - Legislatura I .Sesiunea ordinară .1 febr. - 1934

47.a.) Inaugurare Parlament Mesajul Regal .Omagierea lui IGDuca , 1 febr.'34

("Adevărul" , an 48, nr.15.363, 3 febr.'34)

lorga / 1 febr.'34

" Nu pot decât să repet expresia sentimentului meu de oroare
) față de crima politică și părerea de rău că țara pierde inteligența lui IGDuca ,
om care era în stare să-i aducă încă multe servicii "

47.b) Vasile Marin , Crez de generație, Colecția " Europa, Munchen, 1977 ,
ediția a IV-a (reimprimare după ed.a II-a București, Tipografia "Bucovina" IETotouțiu)
V.Marin / iarna '34

▣ **Scrisoare către N.Iorga ,(p. 79-84)**

[LD :este unul din cele mai **elocvente documente** de sorginte legionară,
privind asasinarea lui Duca și represiunea ce a urmat .
Este , de asemeni, expresia unei **stări psihologice** existente în lumea legionară ,
după asasinat , și înainte ca procesul să se fi judecat .]

" Onorate d-le profesor,

În zilele acestea , împletite din **neliniște și dezmaț de autoritate**,
când prestigiul statului românesc trebuie căutat undeva în trecut ,
dinapoia zidurilor pe care și le-a ridicat singur întru apărarea ființei sale fizice și morale,
în lăuntru unui stat în care ideile de justiție i s-a substituit
furia brutală a politicianismului răzbunător ,
iar **respectul demnității omenesti este zilnic strangulat de șbițul agentului**
polițienesc,

vă scrie rândurile acestea un legionar al Gărzii de Fier,

fost elev al dvs, între anii **1923-1924** , la Univ.din București ,
și **atent cercetător al cursurilor de la Vălenii de Munte** în vara anului **1927.**

" **Și mi-am permis să scriu rândurile acestea ,**

în numele meu și al tuturor camarazilor mei , închiși în fortul 7 ,
sau prigonți ca fiarele între hotarele unei țări, care se pare că nu le mai aparține
, nu profesorului care mă onorase odinioară să comentez la seminar ,

acolo în odăița de la Liga Culturală , cronica latină a lui Orosius ;

ale cărui prolegomene la o istorie universală [-----] mi-au deschis larg

poarta

înțelegerii către lumea de ieri și **mi-au pus la îndemână cheia** zăvorâtei uși a
vremurilor

de mâine și care, cu fraza îmbibată de intuiție critică , **mi-a dat înlesnirea** ,
prin cele 3 vol.asupra istoriei literaturilor romanice , **să înțeleg** , pentru totdeauna ,
fondul autentic și comunitatea de spirit și de realizare a latinității întregi .

Nu profesorului și savantului Iorga - căruia , **în numele unei generații** care citea ,
și **citea mult și bun**, nu-mi îngădui **să-i tulbur clipele de pace** - îi scriem aceste
rânduri ,

ci le îndreptăm către Nicolae Iorga , **interpretul cel mai de seamă** al gândirii și simțirii
românești , **temerar deschizător de drumuri largi pe ogorul naționalismului**
creator,

către Nicolae Iorga , **scriitorul și consultătorul cu harapnic de foc în pană și în**
glas,

omul de Stat care a încercat revoluționarea statului românesc,

dar a fost întrerupt **de răscoala ienicerilor fără Domn , fără Dumnezeu și fără Țară,**
îi scriem aceste rânduri lui Nicolae Iorga, **profesorul de conștiință al țării întregi,**
așa cum nu i-a mai fost dat acesteia **de la Eminescu încoace .**

Aceluia care a iubit și împărțit dreptatea și a veștejit nedreptatea , de oriunde ar fi
venit ea,

aceluiia pentru care **ideea de omenie** a însemnat însușirea cea mai dintâi a sufletului
românesc,

aceluiia care **a înțeles și a îmbrățișat pe omul de crez** cu fapta și cu gândul,
și căruia **destinul tragic al omului împilat și prigonit** pentru idee
nu-i poate fi străin de suflet și de minte, **către acela se îndreaptă acum** , prin mine,
o generație întreagă crucificată și spurcată de ploaia tuturor infamiilor și
care cere să fie ascultată în fața unei judecăți pe care o știe,
înainte de toate, dreptă.

Domnule profesor,

Nu ne plângem soarta , și nici nu solicităm nimănui îndurare.

Ne dăm prea bine seama de faptul că **nu am fi putut coaliza atâta ură și atâta urgie**
împotriva-ne, **dacă acțiunea noastră , îmbrătată de crez și de simțire**
românească,

nu ar fi găsit **ecouri mai largi și mai profunde** decât lasă să se înțeleagă prigonitorii

noștri de azi .< **Nimeni nu aruncă cu pietre în pomul fără roadă** > scriați undeva , și noi suntem

cei dintâi care **am înțeles tâlcul acestei cugetări** , culeasă în fagurile înțelepciunii dvs. **Știm de asemenea** că istoria **nu se scrie cu pana înmuiată în cerneală de roze** , iar drumul victoriei mari nu se duce, nici o dată, **pe sub arcade înghirlandate**. Nu !

Ceea ce dorim să găsim , fie la adversari, fie la prieteni, este acea **înțelegere a realității** celei adevărate , este **privirea răspicată** în inima lucrurilor, este **întâlnirea pe aceeași cale** , punct de onoare **pentru oamenii de onoare**, **calea interpretării cu bună credință** .

*

Vă rugăm deci să binevoiți **a paraleliza și dvs** , onorate d-le profesor, **situațiile respective**.

Noi nu avem nici **presă**, nici **post de radio**, nici **reprezentanți în sfatul țării**, nici **săli de conferințe**, nici **asociații** de tot soiul,

a **căror unică activitate** de la o vreme încoace , se pare că o constituie numai **continua comemorare a unui dispărut șef de partid** [**I.G. Duca**]

Noi nu am mobilizat clientela străzii ,

noi n-am organizat lașitatea colectivă,

noi nu dispunem de clopotul cel mare de la Patriarhie,

noi nu am luat în antrepriză zăpăcirea opiniei publice conștiente,

noi nu avem la dispoziție rotativele calomniei din valea Sărindarului ,

noi nu ne tânguim șiret pe la colțuri de stradă ,

noi nu înțelegem ca pentru meschine interese de **politicianism bizantin** ,

să ne transformăm în **exploatatori de cadavre**.

" **Mărturie stă discreția cu care am învăluit morții noștri**. **Și nesiguranța zilei de mâine**

o purtăm în noi, cu toții. Cu aceeași tărie , **de oameni nevinovați**,

sortiți să furnizeze figurația unui <complot >care n-a existat nici o dată și nicăeri.

Dacă nu în capul înfierbântărilor și ipocriților de la conducere.

" **Zac deacum , înghețați sub pământ**, îngropați creștinește sau încinerați tâlhărește, **morții noștri anonimi** : **studentul Virgil Teodorescu de la Constanța**, tânărul cu ovhii de cer ,

împușcat pe la spate de o brută polițienească în vreme ce lipea un afiș electoral al Gărzii ;

cu creerii împrăștiați pe haină și pe asfaltul străzii , **muncitorul Niță Constantin din Iași**, pentru că încercase să arunce o pâine camarazilor lui asediați în căminul de la Râpa Galbenă ;

gunoit **pe patul spitalului de la Giurgiu**, s-a stins în bătăi și schingiuiți ,

săteanul Bălăianu, fruntaș dintre cei mai aleși ai comunei lui ;

împușcat noaptea, după sistemul Cekei, și svârțit în șanțul șoselei Pantelimon, adus apoi nu se știe unde , **Sterie Ciumette** , din familia istorică a Ciumetilor macedoneni, cei care ,

împreună cu Badi Alexe , au dus acolo luptă crâncenă pentru cauza naționalismului

aromânesc , împușcat ca un câine turbat, același Sterie Ciumetti care fusese purtat în

lanțuri și schingiuit pentru acțiunea națională, de greci. **Și alții** , pe care nu-i știm încă,

dar despre care

se zvonește continuu că ar fi fost **doborâți în furia instinctelor deslănțuite** ale acelor chemați să fericească cu liniște țara , în pragul anului acesta trist și gol.

" **Noi ni-i plângem domol și înecat** pe acești morți ai noștri, fii ai pământului nostru, așa **cum îi plâng și familiile lor**, cari nu găsesc răspuns la nici o poartă unde bat.

Și toți flăcăii aceștia vrednici , **nu plătesc încă victima unui atentat** [**IGDuca**]

pe care **nimeni dintre noi nu l-a dorit** și **nici unul dintre noi nu l-am recomandat**.

" **Pentru fapta unor tineri cari** , în setea lor de dreptate , **au împins fanatismul**

până la ridicarea vieții aceluia pe care îl socoteau patron al nedreptăților ,

sunt prigonii , schingiuiți, smulși de la familie și din activitate și **depuși în fortărețe**

umede , **sute de fii ai neamului acestuia**, care nu sunt și cei mai de pe urmă.

" **Setea de sânge** nu și-au potolit-o încă **autorii măcelului în masă de la 1907**.

Orice se poate ierta în țara aceasta , cum scria o dată marele meu prieten Nae Ionescu, orice,

afară de crima de a te fi atins cumva de dreptul de proprietate , pe care și l-a atribuit pe vecie , asupra statului românesc , **istoricul partid liberal**. Aceasta nu se poate ierta !

" Se prescriu crimele de **leşe-majestate** ; o, actul de la 4 ianuarie !

Se prescriu **jafurile din averea țării** , se prescriu **asasinatele adversarilor politici**,

chiar dacă sunt prim-miniștri ,

se prescriu **măcelurile în gloata țărănimii ori a muncitorimii** ,

dar crima de a fi declarat antiliberal , nu se prescrie ! Niciodată!

"De două luni de zile zac în cazematele fortului Jilava ,

slujitori dintre cei mai curați ai altarului, intelectuali cu faimă, eroi distinși cu Mihai Viteazu

- lui Stere i se acordă pensie ! - **oameni vrednici în breasla lor, tineri studioși închinați cărțiiși faptei .**

Se știe de toată lumea că n-a existat parodie de justiție represivă , este o masivă înscenare , pusă **în serviciul răzburării politice ;**

Se știe că actul nenorocit de la Sinaia , nu a fost pus la cale decât de cei 3 tineri ,

asa cum au declarat-o ei înșiși, cu toate torturile ce li s-au administrat

și pentru ferocitatea căroro inchizițiua medievală s-ar fi felicitat ,

că au făptuit singuri acest act, care , așa cum scria < *conspiratorul* > Nae Ionescu , se găsea înscris **în planul tragic al fatalității ;**

că erau convinși că slujesc **o cauză și o idee**,

răzburând printr-un gest , un lanț de nedreptăți, ilegalități și de

neomenii,

lanț care începea cu **verigile asasinatelor**

și sfârșea cu **dizolvarea brutală a organizației lor politice**

și cu **incarcerarea gratuită a tuturor celor cari au candidat**

în numele aceleeași organizații.

Toate acestea sunt zadarnice

Țara cea adevărată , merge sufletește alături de cei întemnițați.

Țara așteaptă o liniște, din care conducătorii de azi își făcuseră un program , și constată că nu o are.

Arcanul funcționează încontinuu , judecata întârzie, sfârșitul cel bun nu se întrevede . Guvernul continuă să organizeze exasperarea, să întrețină panica și să compromită câtă brumă a mai rămas din **prestigiul autorității statale**.

Toate acestea pentru că **setea de răzburare a Molochului liberal nu e încă potolită."**

Vasile Marin /

"Apărător al proceselor intentate Gărzii de Fier ,

și care toate , pe tot cuprinsul țării, indiferent de instanțe, de la Ocol , Tribunal,

Consiliu de Război sau Curți de Apel, au fost câștigate ,

membru al unui < cuib > de intelectuali care se străduiau să formuleze programul ,

autor al unei serii de articole doctrinare - așa m-a cunoscut Nae Ionescu -

am candidat pe listele Gărzii.

"Dizolvarea m-a prins la Sighișoara , de unde am fost ridicat, și de acolo, fără cea mai sumară cercetare, întemnițat la fortul Jilava. Deși am sesizat instanțele de drept, pentru ilegala noastră detențiune, deși am protestat în presă , până la Rege, nimic nu a fost luat în seamă.

" Eliberat de la Jilava după 3 săptămâni de confiscare ,

în după amiaza zilei de 29 decembrie - ziua atentatului de la Sinaia -

bolnav de umezeala fortului, și slăbit de cele **5 zile de greva foamei**, declarată acolo ca

suprem protest , **am avut poate norocul să nu fiu găsit de poliție**

pentru a fi reconfiscat în aceeași noapte.

" Am preferat să nu apar până acum, nu de teama judecății , pe care o așteptăm cu toții, oricare ar fi ea, competentă sau nu, dar **pentru a-mi evita noi și inutile suferinți.**

Atâta timp cât **sistemul confiscărilor abuzive** va continua,

și câtă vreme **perspectiva unei judecăți nu se întrevede**,

nu voi încerca, de sigur, **punerea mea la dispoziția unor autorități**

cari trăesc din încălcarea legii .

" Și cazul meu este cazul tuturor acelora care stau închiși ,
pe temeiurile **participării la un complot confecționat ad-hoc.**
Și nu este inutil, cred, **să se știe acestea de către Țară**, de către Țara cea adevărată,
care nu este numai decât și oficială. **E bine să se știe că,**
în vreme ce **prin surle internaționale** , gras plătite din anemiatul buget al țării,
se celebrează prin banchete și ședințe < epocale > , cu **fotografi și radiodifuzare** ,
pactomania titulesciană,
din vina aceluiaș Titulescu , a cărui condiție de totdeauna a fost < *să nu se*
amestece în treburile interne > , **zac prin beciuri și forturi umede** , **sute de români tineri**,
voinici la minte și la trup.
" **Pentru țara cea adevărată am scris rândurile acestea.**
Și pentru aceea **le-am adresat lui N.Iorga** .Care, oricât s-ar fi supărat uneori pe unii din
noi, pentru mici mojiții scrise cu impertinența vârstei și nu cu capul,
nu rămâne mai puțin dascălul cu autoritate , al nostru, al tuturor "
Vasile Marin / iarna 1934

48.a.) Validări în Senat , 9 febr.'34

("Lupta" , 11 febr.'34)
Gr.Filipescu -M.Manoilescu /

▫ Scandal, calomniile reciproce

- [LD : legat de "interese economice și malversațiuni]
 - **Manoilescu** : explică de ce a intrat în guv.lorga și ... de ce a plecat ,
când a văzut ... **că nu este guv.lorga** ...
 - **Iorga** : Dta când te uiți undeva , **trebuie să vezi cine stă pe scaun, nu sub scaun !**
Cine este sub scaun, poate să răstoarne pe cel care stă pe scaun,
dar acela nu stă niciodată sub scaun, ca să răstoarne pe cine stă pe scaun !"
Iorga / 9 febr..'34
-

48.b.) Iorga - discurs , Senat , 24 febr.'34

[LD : recuperează-l din documentar ISISP]

48.c.) ACCuza , discurs la mesaj , 2 mart.'34

ACCuza - Victor Iamandi / 4 mart.'34 / retro ' 1914, 1919

▫ Generațiile "naționaliste "

▫ Partidul Naționalist Democrat

[LD : Iamandi nu poate rezista tentației de a pune anume lucruri la punct.

Cade astfel în "capcana" polemică a lui Cuza. Dacă politic , acest lucru poate fi
discutabil, istoricul nu are decât de câștigat din asta .]

" Dlor, mă uit în această Cameră și reminențele mele mă fac să văd pretutindeni
elevi de ai mei. **Sunt numeroși elevi de ai mei printre dvs.**, pe care nu-i cunosc ,
dar care ei își amintesc de învățăturile mele și sunt foarte fericit

că **pe banca ministerială se găsește și un elev de-al meu** , care a ajuns departe
- eu n-am ajuns nimic (ilaritate) - și va ajunge și mai departe - care este **subsecretar**
de stat . DI Victor Iamandi își aduce aminte, poate, **de luptele noastre la care a**
aparticipat și d-sa. Nu știu dacă își mai aduce aminte, dar eu, care nu uit, îmi aduc
aminte ...

- **Victor Iamandi** : **N-am uitat nici eu**. De atunci sunt vreo 22 de ani...

- **ACCuza** : Adică vrei să spui că **după 22 de ani, ești purificat ! (ilaritate)**

- **Iamandi** : "Dați-mi voie .Știu că **dvs urmăreați să vă dau un răspuns, ca să vă dau**

prilejul de a face nu ironii, ci de a găsi un mijloc mai serios pentru a vă expune punctul de vedere .

Eu nu contest nimic din ceea ce constituie educația tineretii mele ;

țin însă să declar că **și atunci erau excese** pe care eu le consider

) imposibil de aplicat în viața noastră de stat .

Dar , pe **atunci, așa cum se practica naționalismul**, în timpul studenției mele ,

când **dvs și dl profesor Iorga erăți în fruntea acelei mișcări ,**

nu s-a ajuns niciodată) la ceea ce s-a ajuns astăzi ."

- **ACCuza :** " **DI Iamandi știe** că de când d-sa stă pe culmile măririlor, n-am avut nici un raport cu d-sa; știe bine acest lucru. **Am evitat anume . (întreruperi la PNL)**

Vă rog, eu tot ce am în inimă , spun pe față. Care au fost considerațiunile ?

N-am vrut să am aerul că trec pe la dl ministru Victor Iamandi , eu vechiul său

profesor, pentru a părea că vreau să solicit cine știe ce concesiune d-sale, **elevului meu**, care se găsește **astăzi la înălțimea mării**. Nu mi-a convenit.

M-am bucurat însă, de departe, când l-am văzut manifestându-se - și eu pot să-i spun acum sincer - cu **talentul d-sale**, pe care l-a pus **în serviciul unei cariere** , care sper că se va desăvârși și **va deveni tot mai strălucită .**

Ca elev al meu , **aș dori însă să nu uite învățăturile primite. "**

(**aplauze, ilaritate la LANC**)

" În ce privește ordinea , la noi [LANC] niciodată nu s-a procedat la nici un exces și nu a fost tolerat nici un fel de exces. S-au putut întâmpla incidente între poporație

și anumite elemente , dar de acelea nu răspundem noi ; **sunt lucruri fatale într-un stat unde sunt conflicte de interese între băștinași și străini.**

Noi am fost întotdeauna reprezentanții ordinii celei mai desăvârșite .

Dovada o avem în faptul că anumite elemente , care **nu erau conforme cu ordinea, au trebuit să iasă din organizația noastră**

pentru a putea urmări scopurile lor pe alte căi , decât acelea pe care le-am urmat noi.

[**aluzie la Legiune, la Garda de Fier, fără să le numească**]

DI Victor Iamandi își aduce aminte că într-o noapte, pe la ora 3 ,

când fusesem înfrânți în alegeri la Iași [-----] dsa după cum l-ați auzit vorbind ,

în plenitudinea exuberanței d-sale oratorice, **s-a suit pe capra unei trăsuri** ,

în fața statuii lui Mihail Kogălniceanu , din fața uUniversității , **perorând poporului** ,

ce se compunea din vreo 30 de cetățeni , care nu se culcaseră încă la 3 noaptea .

(**ilaritate la LANC**)

- **Victor Iamandi :** " **Dle profesor, îmi pare rău, pentru trecutul acela, pe care eu îl prețuiesc**,că dvs găsiți o asemenea explicație și, mai ales, chiar **unele denaturări.**

Dați-mi voie să **vă reamintesc eu** : nu era vorba de o înfrângere a dvs ;

era în 1914, când eu eram președintele Centrului studențesc din Iași;

aveam vreo 22 de ani pe atunci ; dvs. participaserăți la Colegiul al II-lea pentru

Cameră,la Iași, la care **reușiserăți și mergeați în triumf spre locuința dvs.**, pentru

reușita în acele alegeri. **Acolo v-am felicitat pentru succes.N-am nimic să reneg.**

Dar de ce spuneți acum că am vorbit în fața a 30 de cetățeni ? Eu cred că erau mai mulți de 30, dar nu v-au convenit dvs să spuneți asta . (**aplauze la PNL**)

- **ACCuza :** **Dle Iamandi, reușita mea a fost salutată de întreaga națiune "** (**ilaritate**)

ACCuza -Vict.Iamandi / 2 mart.'34 / retro' 1914

☒ **Partidul Naționalist Democrat**

- **Victor Iamandi :** "Dle profesor Cuza, **atunci noi vedeam în dvs și în dl Iorga ,**

pe purtătorii unei credinți , care **trebuia să se transforme într-o mișcare** ,

care să aducă **schimbările necesare vieții politice și naționale a statului acesta .**

Așa era pe atunci .Era mai mult o mișcare cu caracter cultural .

pentru că **dl Iorga a pornit la 1906 , de la o mișcare cu caracter cultural ,**

pe care **dvs ați îngrădit-o într-o doctrină** pe care ați numit-o

doctrina Partidului Național-Democrat .

În urma aceluși succes al dvs, [alegeri la Colegiul II , din 1914] care de 20 de ani nu mai avusese loc , întrucât de la 1895 nu vă mai aleseserăți ,

) în loc să începeți consolidarea mișcării duse de acord cu dl profesor Iorga ,

dvs ați găsit prilejul să vă desfaceți de dl Iorga și să aruncați în toate colțurile

țării , pe toți aceia care credeau în ideologia dvs.

Atunci a început așa zisa tragedie a tineretului de la 1914 , care a fost fericit, apoi, că a putut găsi plasament ideologiei lor în alte partide , pentru că, dle profesor Cuza , noi nu facem decât ideologie, oriunde ne-am afla, și nu regretăm nimic că ne-am adaptat în cadrul politic al sistemului acestuia " (aplauze prelungite la PNL) Aceasta este situația. "

- **ACCuza :** Dle ministru, cum să regreti d-ta care ai ajuns așa de tânăr ministru, când eu, așa de bătrân, n-am ajuns încă ministru ! (ilaritate, aplauze)

ACCuza / 2 mart.'34

49) **Nicolae Iorga (PND) , despre minorități , Senat , 9 martie '34**

(D.S. MO 14, șed. din 9 mart.'34 , p. 467, 469)

Iorga explica în Senat că **legăturile sale cu minoritățile** au fost " de cea mai perfectă toleranță " .El **evoca diverse episoade** în care reprezentanții minorităților au venit la el, **solicitându-i sprijin.**

Spunea : "**Acei care-și închipuie că unгурii din Ardeal sunt o colectivitate de iredențiști,**

nu-l cunosc. Țăranul și meșterul unгур din Ardeal votează uneori pe fostul lui stăpân feudal , fiindcă acesta este obiceiul.

Iar **stăpânul feudal , nu este** totdeauna de cea mai sigură origine maghiară "

La un moment , **Hans Otto Roth** l-a întrebat " puțințel de sus " , cum va fi reprezentat poporul german în Parlament . El i-a explicat că **este de acord cu rezolvarea problemelor minoritare , dar nu ca partid, și nu cu pretenția de a dăuna altor partide românești.**

Iorga / 10 mart.'34

50.) **Iorga - despre armată , vitejia românească (anchetă parlamentară) , mart-'34**

Problemele Apărării Naționale , anchetă parlamentară , martie 1934
(Rev."Parlamentul Românesc " , an V, nr. 136 -140)

▣ **Vitejia românească**

[LD : mă gândesc la asasinarea lui , de către legionari, în 1940 !]

" **Sunt multe feluri de vitejii : a noastră nu caută dușmanul** , din ambiție sau din neastâmpăr.Ea nu-l dorește măcar . **Aventura** , în orice , **ne e adânc străină** , și chiar repulsivă , ca tot ce e nechibzuire , lipsă de plan și de măsură.

" **Sântem viteji însă în apărarea dreptului nostru** ca unii cari , **moștenind idei de drept** de la Romani , nu putem trăi în afară de dânsul. **Ce știm că e al nostru îl apărăm , ca răzășul moldovean bucata lui de pământ , cu unghiile și cu dinții.**

De pe acest teren sacru nu ne poate smulge cineva , decât morți.

Și preferăm moartea, tăgădei de drept.

De aici defensiva noastră biruitoare de-alungul veacurilor : Posada, Vaslui, Valea Albă, Călugăreni Mărășești . Și vitejia aceasta o avem și în viață.

Dacă ne știm drepti, orice ar fi împrejur, nu ne clintim "

----- N.Iorga / mart.'34 -----

Guv.Gh.Tătărăscu - Legislatura I .Sesiunea a II-a ordinară .15 nov.'34 - 20 apr.'34

51.) **N. Iorga , dscurs comemorativ : 1 dec. 1918, Senat, 1 dec.'34**

("Universul" , 3 dec.'34)

[**Nicolae Iorga este supărat .Pe toată lumea. Ține , de aceea, să fie cu orice preț ... contra tuturor .În fond , vrea să nege meritul frunțașilor ardeleni - fără să-i**

numească , printre ei este vizat Vaida ,Maniu ș.a. -, **vrea să nege și meritele PNL** , ale lui Brătianu, și atunci rostește **o poliloghie** greu de descifrat devenind " apostolul anonimilor" , al iobagilor, al cărturarilor de sec. XIX, al ardelenilor care au trăit în regat , **numai a făuritorilor lui 1 decembrie, nu !**

Eu nu știu cum voi descrie în cartea mea... ranciuna aceasta a lui.

Cred că , din acest p.d.v., el a fost menajat în epocă și mai târziu, iar istoricii l-au citat prin selectare și omisiune.]

El nu este partizanul comemorărilor , deoarece , cea mai bună comemorare este un adaos de miuncă splidară.

"Dacă m-am hotărât totuși să spun câteva cuvinte este că **socot că trebuie să fie și o socotire de merite** . Noi ne găsim în **țara aceasta mare** , pe care să dea Dumnezeu **să o ținem cum se cuvine**.

A fost făcută frumoasă , **să știm s-o ținem frumoasă**.

Nu cerșim la nimeni , fiindcă asta ar însemna că nu suntem în stare să o apărăm noi.

" Și **nu speriem pe nimeni** pentru că nu **cuvintele de la aceastătribună** apără România, **ci ceea ce s-a văzut la manevrele din urmă** , la care am vorbit și cu reprezentanți ai statelor străine. Și ceea ce s-a văzut la manevrele din urmă se poate rezuma în aceste cuvinte : **cine pofește să ne clce hotarele , îl așteptăm**.

" Peste meritele oricui, **sunt două feluri de oameni , care, în unirea noastră românească, au avut mari merite , și care n-au nume, fiindcă sunt mii ,sunt sute de mii , sunt milioane , oameni care trebuie să fie comemorați ; sunt întâi, cei mulți, care n-au fost nici o dată lângă strein, cari n-au vorbit limba streinului, care nu au negociat cu streinul și care au rămas cu munca lor, cu sfânta lor încredere în viitorul neamului. Pe aceștia nu trebuie să-i uităm.**

" **Și sunt aceia cari, ori dacă au rămas dincolo, au rezistat la toate momelile , la toate ofertele de răsplătire , căci puteau să ajungă sus, dacă încetau să fie români.**

Ei au rămas la munca lor , la sudoarea lor de sânge , iobații aceia din Ardeal, frați care, după ce s-a pierdut războiul , căci noi la început l-am pierdut , l-au făcut ei și au câștigat biruința.

Pe toți aceștia nu trebuie să-i uităm , pe mucenicii brazdei, pe frații de dincolo, care fără nici un alt gând decât de a sluji țara , au stat și au murit înaintea unui dușman care îl întâmpina cu arme perfecționate .

" **Această unire a ieșit însă și din sufletul românesc** , legat de **un ideal**, care a fost același în toate provinciile neamului.

De câteori este vorba de **lucrurile de la 1918** , eu, ca istoric, văd răsărind înaintea mea figurile acelea mari , a bietului monah **Samuil Micu** , a dârzului latin făgărașan , mort în sărăcie și în casă străină, **Șincai**, a bunului părinte sfătuitori al neamului său cel mai înalt ideal, **Petre Maior, și toți ardelenii , cu Lazăr în frunte** , cari **au venit aici și au făcut școală de credință și de ideal românesc. "**

[LD : am citit de câteva ori fraza de mai jos. Nu înțeleg ce vrea să spună.

știu doar că reproșează unor ardeleni că ... nu au fost iredentiști ...

pe vremea când România făcea politica Triplei Alianțe.]

" **Nu pot să uit** că atunci când o generație nouă , în această Românie, care . **când România făcea** , pentru apărare momentană , **politica Triplei Alianțe** ,

dincolo , în Ardeal, un singur glas -unul singur ! - din cei mai în vârstă **a rostit crezul de iredentism românesc** : părintele **Augustin Bunea**, neuitatul meu prieten, în momentul **când din mijlocul intelectualității românești de dincolo, veneau și anumite forțe din lături** , care **trebuiau să fie socotiți ca dușmani** ,băieții de la Blaj, de la Sibiu și de la Brașov, **școlarii anului 1913** , generația aceea care astăzi numără un poet ca Octavian Goga , un prozator ca Agârbiceanu , băieți care atunci își făceau ucenicia lor, **au avut îndrăzneala în fața străinilor să spună :**

" Nu ! Noi nu vrem să trăim în Ungaria ! "

" Pentru gloria celor morți , pentru care **în ochii noștri este acum o lacrimă**, pe care **formele vieții sociale ne împiedică de a o vărsa pentru acei vii** , **dintre care unii au fost scoborâți și scăzuți din viață**

dar care în adâncul sufletului lor **socotesc cel mai glorios moment din întreaga viață a lor, acela când îndrăznesc să afirme și aici la București , ca și la Alba Iulia,**

că nu este decât o singură soluție : unirea prin vărsare de sânge , prin războiul de aici dacă e nevoie, de acolo prin revoluție .

" Pentru gloria acestor tineri care i-am cunoscut în totul și pe care îi iubesc, am ridicat aceste cuvinte. " Iorga / 1 dec.'34

▣ I.Incuț (Interne), d.luca (subsecretar de stat) V.Alimănișteanu (raportor) ,
Proiectul Legii administrative , Senat ,19 mart. - 11 aprilie '35 .

▣ la Statutele BNR, Victor Antonescu (Finanțe), M.Romniceanu (raportor)

▣ N.Iorga , interpelare : zvonuri despre modificarea Constituție și suprimarea
Senatului, Gh.Tătărăscu - răspunde , Senat, 10 apr.'35

Vacanța parlamentară

52.) D.I.Suchianu, Polemica Iorga -Giurescu , / chestiuni istoriografice / 24 iun.'35

(Rev." Parlamentul românesc" , 24 iun.'35 , p. 3)

În general, **presa română** , atunci când **face polemică**, se ocupă mai mult de **chestiuni etico-economice** , decât de cele culturale. Duelurile se poartă asupra cutărei sume de bani de bizară proveniență, asupra cutărei hotărâri neașteptate a cutărui demnitar, etc

Controversele cu caracter științific sunt o mâncare rară pentru consumatorul român de hârtie tipărită. **Iată de ce** - și oricum ar fi fost redactate atacurile în legătură cu lucrarea d-lui **Giurescu** , Istoria Românilor -

polemica dintre cei doi profesori de la București a dovedit că presa se poate ocupa și de chestiuni propriu-zis culturale . Dar iată faptele.

DI Giurescu scrie o Istorie a Românilor , care are **multiplul inconvenient** de a fi **limpede , precisă, plăcut redactată și mută cu privire la d.Iorga** .

Într-adevăr, **în prefața lucrării**, autorul, citând pe antecesorii săi,

nu pomenește decât pe istoricii morți ;

deci omite pe d.Iorga care - toată lumeaștie - este bine, sănătos.

D.Iorga se supără : pe autor, pe editor, și pe Istoria Românilor, în genere.

De aici , **o dublă aprigă hotărâre** .Pe de o parte , **o serie de atacuri împotriva d-lui Giurescu** ; pe de altă parte, **în plină Academie,un discurs înaripat** în care spune că are de gând să suspende oricare altă activitate și **să se apuce de o " magnifică "**

Istorie a Românilor, în foarte multe tomuri .

În acest scop, **savantul nostru cere Academiei bani, bani mulți** , pentru sus amintita magnifică operă .(d.Iorga a desmițit această aserțiune)

Ce poate fi Istoria cea nouă a d-lui Iorga, o știm dinainte , ca unul ce am frecventat din cea mai fragedă copilărie , **literatura acestui ineputabil autor.**

Ex.: într-o lucrare de a sa, d.Iorga utilizează de trei ori același document, și de fiecare dată, altfel.

[LD . Dă și alte penibile exemple, care arată mai mult neglijență decât ...]

[LD : dă și exemple de vânătoarea de greșeli făcută de Iorga lui Giurescu ...]

DIGiurescu are aproape în totul dreptate .

Are dreptate că a scris o Istorie a Românilor, bună ;

are dreptate că a afirmat tot ceea ce d.Iorga îi reproșează că a afirmat

.Are dreptate că rezistă atacului și își continuă opera începută.

Așteptăm cu plăcere celelate volume ale d-lui Giurescu ,

și cu oarecare aprehensiune " magnifica" lucrare în x volume

a colegului său, d.Iorga.

Suchianu / 24 iun.'35

Guvern Tătărăscu .Legislatura PNL. Sesiunea a III-a ordinară , 15 nov.'35 - apr.'36

53.)